

**KEVÄÄN 2020 COVID-PANDEMIARAJOITUSTEN JÄLKEISET MUUTOKSET
URHEILUSEURASSA HARRASTANEIDEN LASTEN JA NUORTEN MÄÄRÄSSÄ**

Miina Seppälä

Liikuntapedagogiikan pro gradu -tutkielma

Liikuntatieteellinen tiedekunta

Jyväskylän yliopisto

Kevät 2022

TIIVISTELMÄ

Seppälä, M. 2022. COVID-19-pandemianyhteys lasten ja nuorten urheiluseuraharrastusten harrastajamääriin. Liikuntatieteellinen tiedekunta, Jyväskylän yliopisto, liikuntapedagogiikan pro gradu –tutkielma, 77 s., 2 liitettä.

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää keväällä 2020 lasten ja nuorten urheiluseurojen harrastajamäärissä mahdollisesti tapahtuneita muutoksia. Lisäksi selvitettiin, miten erilaiset tekijät kuten harrastajien ikä, harrastettu laji tai sen kustannukset olivat yhteydessä harrastajamäärän muutokseen. Koronapandemia keskeytti lasten ja nuorten harrastustoiminnan pitkälti ympäri Suomea keväällä 2020 eikä sen seurauksia lasten ja nuorten urheiluseuraharrastamiselle tunneta vielä kattavasti.

Tutkimus toteutettiin yhteistyössä Suomen Työväen Urheiluliitto TUL ry:n (TUL) kanssa. Aineisto kerättiin Webropol -kyselylomakkeella marraskuun 2020 ja maaliskuun 2021 välisenä aikana. Tutkimuksen kohdejoukkona (n=262) olivat TUL:n (n=100), Suomen Jääkiekkoliitto ry:n, Suomen Pesäpalloliitto PPL ry:n, sekä Suomen Voimisteluliitto ry:n jäsenseurojen harrastusryhmien toimihenkilöt. Lasten ja nuorten urheiluseuraharrastamisen lopettamista selvitettiin ensin koko aineiston osalta ja sen lisäksi erikseen TUL:n (n=100) aineistosta. Aineistoa analysoitiin itsenäisten otosten t-testin, Pearsonin tulomomenttikorrelaatiokertoimen sekä yksisuuntaisen varianssianalyysin avulla. TUL:n aineistossa käytettiin itsenäisten otosten t-testin sijasta Mann-Whitneyn U-testiä ja yksisuuntaisen varianssianalyysin sijasta Kruskal-Wallisin yksisuuntaista varianssianalyysia.

Harrastajamäärän muutos kevään 2020 aikana oli kokonaisaineistossa -21,7 prosenttia. 7–12-vuotiaat lopettivat urheiluseuraharrastuksen todennäköisemmin kuin 13–18-vuotiaat. Lisäksi yksilölajien harrastajien havaittiin lopettavan harrastuksen useammin kuin joukkuelajien harrastajien. Kaikkein edullisimpien harrastusten harrastajamäärät laskivat enemmän kuin kalleimpien harrastusten harrastajamäärät. Lisäksi omatoimisen harjoitusohjelman antaminen harrastusryhmälle koronarajoitusten aiheuttaman harrastustauon ajalle vähensi lopettaneiden määrää ryhmässä. TUL:n aineistossa harrastajamäärän muutos keväällä 2020 oli -23,4 prosenttia. Omatoimisen harjoitusohjelman jakaminen vähensi myös TUL:n aineistossa lopettaneiden määrää. Vaikka TUL:n aineistosta ei löytynyt muita tilastollisesti merkitseviä yhteyksiä, tulokset olivat samansuuntaisia kuin kokonaisaineistossa.

Tarkempia syitä lopettamiselle ei tämän tutkimuksen perusteella tiedetä, mutta esimerkiksi omatoimisen harjoitusohjelman puutteen merkitys sekä edullisimmista harrastuksista pois putoaminen saattavat kertoa siitä, että tarkastelujaksolla 2020–2021 seuraharrastuksen lopettaneissa on ollut erityisesti matalankynnyksen toiminnassa mukana olleita sekä harrastuspohjalta liikkuneita lapsia ja nuoria. Vuoden 2020–2021 aikana myös monet lajiliitot ovat raportoineet harrastajamäärien laskusta ja tämä osaltaan vahvistaa näitä havaintoja. Tässä tutkimuksessa ei huomioitu aloittaneiden uusien harrastajien tuomaa kompensatiota, joten luvut kertovat hieman karumpaa kieltä kuin julkisuudessa on ollut esillä. Valtio on kohdistanut useita tukitoimia lasten ja nuorten liikunnanharrastamisen sekä hyvinvoinnin edistämiseksi koronapandemian aikana.

Asiasanat: lapset ja nuoret, urheiluseura, covid-19, urheiluharrastuksen lopettaminen

ABSTRACT

Seppälä, M. 2022. COVID-19 pandemic connection the number of sport clubs participants in children and adolescents. Faculty of Sport and Health Sciences, University of Jyväskylä, Master's thesis, 77 pp., 2 appendices.

The aim of the study was to find out possible changes in the number of participants of children's and young sport clubs and the factors related to it in the spring 2020. The pandemic largely suspended the activities of children and adolescents all over Finland in the spring of 2020, and its consequences for the sport club activities of children and adolescents are not yet fully known, as there is very little previous research on the subject.

The study was carried out in collaboration with the Finnish Workers' Sports Association TUL (TUL). The data were collected between November 2020 and March 2021 using the Webropol questionnaire. The target group of the study (n = 262) were hobby groups coaches and background persons of TUL (n = 100), the Finnish Hockey Association, the Finnish Baseball Association PPL and the Finnish Gymnastics Association. The cessation of sport club activities for children and adolescents was first investigated for the entire material and also separately for the TUL (n = 100) material. Finally, the parallelism of the TUL results to the whole data was examined. The relationship of the research variables to the change in the number of participants in spring 2020 was examined using the t-test of independent samples, Pearson's correlation coefficient, and one-way analysis of variance. Due to the small size of the TUL data, the Mann-Whitney U-test was used instead of the t-test of independent samples and the Kruskal-Wallis one-way analysis of variance was used instead of the one-way analysis of variance.

The change in the number of participants during the spring of 2020 was -21.7 per cent in the total data. 7–12-year-olds were more likely to quit a sport club than 13–18-year-olds. In addition, participants of individual sports were found to quit the hobby more often than participants of team sports. The number of participants of the most affordable hobbies decreased more than the number of participants of the most expensive hobbies. In addition, giving an independent exercise program to the hobby group reduced the number of drop outs in the group. In TUL's data, the change in the number of participants in spring 2020 was -23.4 per cent. The only statistically significant association with quitting hobbies was found for the self-directed exercise program. Dividing the self-directed exercise program also reduced the number of graduates in TUL's data. Although no other significant connections were found in the TUL data, the data behaved in the same way as the overall data in the light of the figures, and the results can be considered parallel.

The exact reasons for drop out are not known, but the significance of the lack of an independent training program and dropping out of the most affordable hobbies may indicate that children and adolescents who have been involved in low-threshold activities and hobby-based exercise have dropped out. During 2020 and 2021, the challenges posed by the pandemic to children's and young people's sport club activities have been steadily publicized. Sports federations have reported a decrease in the number of participants and this study confirms perceptions of a decrease in the number of club participants. The study did not take into account new participants, so the figures illustrate more radical story than has been on display in public. At worst, there is talk of tens of thousands of children and young people who have fallen outside the hobby of a sport clubs. The state has targeted several support measures to promote physical activity and well-being of children and young people during and after the corona pandemic.

Keywords: children and adolescents, sport club, covid-19, drop out

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1 JOHDANTO.....	1
2 LASTEN JA NUORTEN LIIKUNNAN HARRASTAMISEN OMINAISPIIRTEET SUOMESSA.....	5
2.1 Kansalliset liikuntasuositukset sekä lasten ja nuorten liikuntatottumukset.....	5
2.2 Lasten ja nuorten urheiluseuraharrastaminen Suomessa.....	6
2.3 Lasten ja nuorten liikuntamotiivit.....	9
2.4 Lasten ja nuorten liikkumisen esteet	12
2.5 Fyysiseen aktiivisuuteen yhteydessä olevia tekijöitä	15
3 KORONAPANDEMIAN VAIKUTUKSET LIIKUNTAAN SEKÄ YKSILÖN TERVEYTEEN	19
3.1 COVID-19-pandemia ilmiönä	19
3.2 COVID-19-pandemian yhteydet väestön fyysiseen aktiivisuuteen sekä liikunnan toimialaan	22
3.3 COVID-19-pandemian yhteydet lasten ja nuorten hyvinvointiin.....	27
4 TUTKIMUSKYSYMYKSET	30
5 MENETELMÄT JA TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	32
5.1 Aineiston kerääminen	32
5.2 Tutkimuksen kohdejoukko	34
5.3 Aineiston käsittely analyysiin sopiviksi muuttujiksi	35
5.4 Aineiston analyysi	37
5.5 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys.....	40
6 TULOKSET KOKONAISAINEISTOSTA.....	42
6.1 Aineiston kuvailevat tiedot.....	42
6.2 Harrastajamäärän muutos ja sukupuolen sekä ikäryhmän yhteydet harrastajamäärän muutokseen.....	44

6.3 Lajityypin, harrastusmaksuluokan sekä seurakoon yhteydet harrastajamäärän muutokseen.....	45
6.4 Toiminnan tauon sekä omatoimisen harjoitusohjelman yhteydet harrastajamäärän muutokseen.....	46
7 TULOKSET SUOMEN TYÖVÄENURHEILULIITTO TUL RY:N AINEISTOSTA	48
7.1 Aineiston kuvailevat tiedot.....	48
7.2 Harrastajamäärän muutos ja sukupuolen sekä ikäryhmän yhteydet harrastajamäärän muutokseen.....	50
7.3 Lajityypin, harrastusmaksuluokan sekä seurakoon yhteydet harrastajamäärän muutokseen.....	51
7.4 Toiminnan tauon sekä omatoimisen harjoitusohjelman yhteydet harrastajamäärän muutokseen.....	52
7.5 Aineistojen tulosten yhdensuuntaisuus.....	54
8 POHDINTA.....	55
8.1 Pandemian aikana tapahtuneet harrastajamäärien muutokset	55
8.2 Pandemian aiheuttamat mahdolliset muutokset liikkumisen motivaatiotekijöihin.....	57
8.3 Tulosten pohdintaa pandemian urheiluseuratoimintaan aiheuttamien mahdollisten muutosten valossa.....	58
8.4 Tutkimuksen toteuttamisen haasteet.....	60
8.5 Toimenpide-ehdotukset ja aiheen tutkiminen tulevaisuudessa	61
9 LÄHTEET	64
LIITTEET	
LIITE 1 Tutkimustiedote	
LIITE 2 Kyselylomake	

1 JOHDANTO

Maailman terveysjärjestö WHO julisti COVID-19 (coronavirus disease 2019) -infektiotaudin maailmalaajuisesti pandemiaksi 11.03.2020 (WHO 2020a). COVID-19 on infektio tauti, jonka aiheuttaa koronaviruksiin kuuluva SARS-CoV-2-virus (Duodecim terveyskirjasto 2021). Infektio on tartunnan saaneilla yleisimmin lievä hengitystieinfektio, mutta se saattaa johtaa myös keuhkokuumeeseen, joka vaatii sairaalahoitoa sekä johtaa pahimmassa tapauksessa kuolemaan (Duodecim terveyskirjasto 2021). Koronapandemiaa on pyritty hillitsemään maailmanlaajuisesti muun muassa matkustus-, liikkumis- ja kokoontumisrajoitusten avulla sekä antamalla suosituksia esimerkiksi erilaisten tapahtumien järjestämisestä. Lisäksi valtioilla on käytössään tartunnanjäljityssovelluksia ja koronaviruksen aiheuttamaa tautia vastaan on maailmanlaajuisesti käynnistetty useita rokoteohjelmia.

Laajimmat sulkutoimenpiteet koko yhteiskunnan osalta sijoituivat Suomessa vuoden 2020 maaliskuu-kesäkuuhun, jolloin siirryttiin etätöihin, peruskouluja suljettiin sekä harrastustoimintoja keskeytettiin. Rajoitukset ovat jatkuneet aina vuoteen 2021 saakka. Rajoitukset ovat vaikuttaneet muun muassa työntekoon, opiskeluun sekä muiden ihmisten tapaamiseen. Monien muiden palveluiden lisäksi myös lasten ja nuorten harrastustoimintaa rajoitettiin ympäri Suomea.

Urheilujoukkueiden ja suurien urheilutapahtumien on todettu mahdollistavan hyvin erilaisten viruksien leviämisen (Valtonen ym. 2019), mutta pandemian aikana Suomessa eri tahot ovat nousseet puolustamaan lasten ja nuorten seuraharrastamista poikkeusaikoina sekä nostaneet esille huolestuneisuuden lasten ja nuorten harrastamisen tilasta. Esimerkiksi Valtion liikuntaneuvoston puheenjohtajana toimiva vasemmistoliiton puoluejohtaja Paavo Arhinmäki kirjoitti blogissaan olevansa huolissaan pandemian aiheuttamista harrastuskatkoksisista sekä murrosikään ajoittuvasta urheiluseuraharrastuksen lopettamisen kasvusta (Arhinmäki 2021). Arhinmäki kommentoi myös kynnyksen olevan korkealla tulla toimintaan takaisin lyhyenkin tauon jälkeen (Arhinmäki 2021). Myös kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskuksessa (KIHU) urheilupsykologian johtavana asiantuntijana toimiva Niilo Konttinen kirjoitti huhtikuussa 2020 KIHU:n internetsivuilla huolestaan lasten ja nuorten liikunta- ja urheiluseuraharrastusten toiminnantaukojen seurauksista (Konttinen 2021). Konttinen ilmaisi huolensa lisäksi muun muassa pandemian aiheuttamiin taloudellisiin haasteisiin perheissä, joissa seuraukset saattavat

näkyä lasten ja nuorten seuraharrastamisessa. Hän korosti urheiluseurojen, kotien sekä koulujen välisen yhteistyön merkitystä pandemian aikana. (Konttinen 2021.) Tammikuussa 2021 puolestaan Suomen Olympiakomitea yhdessä monien lajiliittojen kanssa jätti silloiselle Suomen tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikolle avoimen kirjeen, jossa vaadittiin lasten ja nuorten urheiluseuraharrastusten mahdollistamista koronaviruspandemiasta huolimatta (Suomen Olympiakomitea ry ym. 2021). Kirjeessä vedottiin lasten ja nuorten hyvinvointiin sekä keskeytysten mahdollisesti aiheuttamiin sosiaalisiin haittoihin niin lasten ja nuorten kuin perheidenkin kohdalla. Olympiakomitean ja lajiliittojen mukaan harrastajamäärät olivat laskeneet noin 5–10 prosenttia ja harrastajia oli aiempiin vuosiin verrattuna 10–20 prosenttia vähemmän. Kirjeen mukaan tilannetta vaikeutti myös vapaa-ajan liikunnan haasteet, kun kuntien liikuntatilat olivat olleet suljettuina eivätkä kaikkien vanhemmat pysty tai jaksaa harrastaa yhdessä lapsiansa kanssa. (Suomen Olympiakomitea ym. 2021.)

Ympäri maailman eri ikäisten ihmisten fyysisen aktiivisuuden on todettu vähentyneen WHO:n julistettua COVID-19-infektiotaudin pandemiaksi (Tison ym. 2020). Koska liikunta on lasten ja nuorten yleisin harrastus (Hakanen, Myllyniemi & Salasuo 2019), mahdolliset harrastustoiminnan katkokset ovat todennäköisesti omalta osaltaan vaikuttaneet myös lasten ja nuorten fyysisen aktiivisuuteen. Vasankari ym. (2020) esimerkiksi havaitsivat lasten ja nuorten askelmäärien vähentyneen pandemian aikana. Lapsista ja nuorista ainoastaan noin 38 prosenttia täyttää kansalliset liikuntasuositukset (Kokko ym. 2019), vaikka 9–15-vuotiaista lapsista ja nuorista 62 prosenttia harrastaa liikuntaa urheiluseurassa (Blomqvist ym. 2019). Seuratoimintaan osallistuminen on lisääntynyt verrattuna aikaisempiin tutkimusvuosiin (Blomqvist ym. 2019) ja suositusten mukaan liikkuvien lasten ja nuorten määrä on myös ollut kasvussa edellisten neljän vuoden aikana (Kokko ym. 2019). Pandemian mahdolliset vaikutukset liikuntaseuraharrastamiseen saattavat kuitenkin jarruttaa kasvua.

Liikunnalla on todettu olevan lukuisia terveyttä edistäviä vaikutuksia esimerkiksi luuterveyteen, kognitiivisen toimintakyvyn ylläpitoon, joidenkin syöpien ja muiden sairauksien syntyyn, sairauksiin liittyvään kuolleisuuteen, kaatumisiin liittyviin loukkaantumisiin, masennuksen riskiin sekä elämänlaatuun (Piercy ym. 2018). Lisäksi liikunnalla on todettu olevan alentava vaikutus sydän- ja verisuonitautien ilmaantuvuuteen sekä niihin liittyvään kuolleisuuteen (Piercy & Troiano 2018). Fyysisen aktiivisuuden lisääntymisen ja terveyshyötyjen lisäksi lasten ja nuorten liikunnan harrastamisella on todettu olevan useita

muitakin positiivisia yhteyksiä lasten ja nuorten hyvinvointiin, sillä liikunta-aktiivisuuden väheneminen 12–15-vuotiaana on mm. yhteydessä korkea-asteen koulutuksen alhaisempaan todennäköisyyteen (Kari ym. 2018). Lasten ja nuorten vähäisen liikunnan harrastamisen on todettu olevan yhteydessä myös tunne-elämän häiriöihin, sosiaalisiin ongelmiin, ajatus- ja tarkkaavaisuushäiriöihin sekä sosiaaliseen käytöshäiriöön (Kantomaa, Tammelin, Ebeling & Taanila 2010). Yhteiskunnallisesti tarkasteltuna liikkumattomuuden seuraukset yltyvät kansantalouteen saakka, sillä vapaa-ajan liikunta-aktiivisuuden on todettu olevan positiivisesti yhteydessä myös myöhempään koulutustasoon, työllisyyteen sekä ansiotuloihin, jotka puolestaan yhteiskunnan näkökulmasta katsottuna tuottavat enemmän verotuloja ja laskevat maksettujen sosiaaliturvien määrää (Kari ym. 2018).

Myös erityisesti seuratoimintaan osallistumisella on havaittu olevan fyysisen aktiivisuuden kannalta suotuisia vaikutuksia ja hyötyjen on havaittu siirtyvän myös aikuisuuteen monin tavoin. Urheiluseurassa liikkuvien nuorten on muun muassa todettu liikkuvan useammin suositusten mukaisesti verrattuna niihin, jotka eivät harrasta liikuntaa urheiluseurassa (Mononen, Blomqvist, Koski & Kokko 2021; Mäkelä 2016). Urheiluseuratoimintaan osallistumisen nuoruudessa on havaittu olevan yhteydessä korkeaan fyysiseen aktiivisuuteen myös aikuisuudessa (Mäkinen 2010, 56; Tammelin 2003, 63–64; Tammelin ym. 2003a; Tammelin ym. 2003b). Urheiluseuraharrastuksen on todettu ennustavan myös muita terveyttä edistäviä elämäntapoja aikuisuudessa, kuten esimerkiksi tupakoimattomuutta sekä suurempaa hedelmien ja kasvien kulutusta (Palomäki ym. 2018).

Urheiluseuraharrastus lopetetaan yleisimmin 10–12-vuotiaana eikä sukupuolten välillä ole havaittu eroja lopettamisiin suhteen (Blomqvist ym. 2019). 15-vuotiaista suomalaisista lapsista ja nuorista peräti 40 prosenttia on lopettanut urheiluseuraharrastuksen (Blomqvist ym. 2019). COVID-19-pandemian keskeyttäessä seuratoiminnan on tärkeää tutkia mahdollisen seuraharrastamisen lopettamisen voimakkuutta. Yleisimpiä syitä seuraharrastamisen lopettamiselle ovat kyllästyminen lajiin, viihtymättömyys joukkueessa tai harjoitusryhmässä sekä se, ettei harrastaminen ollut tarpeeksi innostavaa (Blomqvist ym. 2019). Toisaalta yleisesti liikunnan harrastamisen yleisimpiä syitä ovat muun muassa liikunnan aiheuttama ilo ja se, että se on kivaa, ystävien kanssa ajan viettäminen sekä onnistumisen elämykset hyvin tärkeäksi motivaatiotekijäksi liikkumiseen (Hakanen ym. 2019). Koronapandemia on saattanut vaikuttaa niin liikunnan motivaatiotekijöihin kuin lopettamisenkin tyypillisimpiin syihin. Nämä tekijät

ovat toki osaksi samanlaisia vaikkakin vastakkaissuuntaisia, kuten esimerkiksi viihtymättömyys joukkueessa ja kavereiden kanssa ajanvietto.

Pandemian välittömiä vaikutuksia urheiluseuratoimintaan on tutkittu vähän. Pandemian seuraukset urheiluseuratoimintaan ovat oletettavasti voineet vaikuttaa edellä mainittuihin seuraharrastuksen lopettamisen taustalla olevien tekijöiden esiintyvyyteen. Toiminnan keskeytykset ovat voineet vaikuttaa esimerkiksi harrastamisen innostavuuteen tai harrastuksen sosiaalisiin tekijöihin, kuten viihtyvyyteen. Poikkeusolot ovat tarkoittaneet joillekin harrastajille totaalitaukoa tai omatoimiseen harrastamiseen siirtymistä ja toisille puolestaan etäyhteyksin järjestettäviä harjoituksia. Kolmansilla toiminta on rajoituksista huolimatta saattanut pysyä täysin ennallaan, mikäli ryhmän toiminta on rajoituksista huolimatta ollut sallittua eikä seura ei ole tehnyt päätöstä ryhmiensä toiminnan keskeyttämisestä. Tutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa rajoituksien aikana tapahtunutta urheiluseuraharrastuksen lopettamista 7–18-vuotiailla lapsilla ja nuorilla, sekä löytää muutokseen yhteydessä olleita tekijöitä kevään 2020 ja alkutalven 2021 ajalta. Tutkimuksen aineisto kerättiin kyselylomakkeen avulla seurojen harrastusryhmien toimihenkilöiltä, jotka tavoitettiin TUL:n, Suomen Jääkiekkoliiton, Suomen Pesäpalloliiton sekä Suomen Voimisteluliiton jäsenrekisterien kautta.

2 LASTEN JA NUORTEN LIKUNNAN HARRASTAMISEN OMINAISPIIRTEET SUOMESSA

Koronapandemia on haastanut niin arkiliikunnan kuin seuroissakin tapahtuvan liikunnan toteutumista. Ymmärtääksemme pandemian mahdolliset seuraukset suomalaisten lasten ja nuorten seuraharrastamiseen, liikkumisen ja liikunnan harrastamisen syihin pureutuminen on välttämätöntä. Tämän tutkimuksen keskiössä on suomalaisten lasten urheiluseuraharrastus. Siksi tutkimuksen lähdeaineistona on käytetty pääasiassa suomalaista tutkimuskirjallisuutta.

2.1 Kansalliset liikuntasuosituks¹et sekä lasten ja nuorten liikuntatottumukset

Opetus- ja kulttuuriministeriö julkaisi vuonna 2021 uuden liikkumissuosituksen 7–17-vuotiaille, jonka mukaan lapsille ja nuorille suositellaan monipuolista, reipasta ja rasittavaa liikuntaa vähintään 60 minuuttia päivässä. Suosituksen mukaan liikkumisen tulee tapahtua lapsen tai nuoren ikä huomioiden sekä yksilölle sopivalla tavalla. Suosituksen mukaan viikkoon pitäisi sisältyä ainakin kolmena päivänä rasittavaa kestävyystyypistä liikuntaa sekä lihasvoimaa ja luustoa vahvistavaa liikuntaa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021a.) Tuoreimpien liikkumissuositusten ollessa vielä uusia, on kaikissa muissa esitellyissä tutkimuksissa paitsi uusimmassa LIITU-tutkimuksessa kuitenkin käytetty vielä vuoden 2008 liikuntasuosituksia vertailukohtana. Tuolloinen kouluikäisten fyysisen aktiivisuuden suositus oli yleissuositus, joka oli luotu liikunnan näkökulmasta soveltumaan jokaiselle 7–18-vuotiaalle lapselle ja nuorelle. Suositus kattoi niin urheilevat kuin erityistuen tarpeessakin olevat lapset ja nuoret. Suositusten mukaan 13–18-vuotiaiden tuli liikkua päivässä ainakin 1,5 tuntia, josta puolet pitäisi liikkua reippaasti. Lihasvoimaa piti harjoittaa noin kolmesti viikossa. (Nuori Suomi ry 2008.)

Vuoden 2018 LIITU-tutkimuksen mukaan itseraportoituna hieman reilu kolmannes lapsista ja nuorista täytti kansalliset liikuntasuosituks¹et. Nuoremmat ikäryhmät liikkuvat useammin suosituksen täyttävästi kuin vanhemmat ikäryhmät, kun suositusten täyttymistä tarkasteltiin itseraportoidun liikkumisen avulla. Pojat liikkuivat tyttöjä yleisemmin suositusten mukaan 9- ja 15-vuotiaana. (Kokko ym. 2019.) Tuoreimmassa LIITU-tutkimuksessa tarkasteltiin lukiolaisten liikkumissuosituksien täyttymistä itseraportoituna (Kokko ym. 2021). Havaittiin,

että 14 prosenttia lukiolaisista liikkuu suositusten mukaan, ja miehet täyttivät suositukset useammin kuin naiset. Myös lukiolaisilla liikkumisen havaittiin vähenevän iän myötä. (Kokko ym. 2021). Myös Poletin, Laukkasen ja Lintusen (2019; 2021) havainnot tukevat iän yhteyttä fyysiseen aktiivisuuteen, sillä heidän mukaansa yleinen itsekontrolli ja liikunta-aktiivisuuden automaattisuus laskivat iän myötä, mikä osaltaan vaikuttaa fyysiseen aktiivisuuteen.

Objektiivisesti mitatut tulokset tukevat itseraportoinnista saatuja tuloksia lukuun ottamatta suositusten mukaan liikkuvien lasten ja nuorten osuutta. Husu ym. (2019) havaitsivat myös suositusten mukaan liikkumisen vähenevän iän myötä ja poikien täyttävän suositukset useammin. 7-vuotiaista 71 prosenttia, 9-vuotiaista 54 prosenttia, 11-vuotiaista 41 prosenttia, 13-vuotiaista 19 prosenttia ja 15-vuotiaista 10 prosenttia liikkui suositusten liikemittareilla mitattuna. (Husu ym. 2019.) Tuoreimman LIITU-tutkimuksen mukaan objektiivisesti mitattuna lukiolaisista vain noin 2,6 prosenttia täytti liikkumissuositukset, mutta sukupuolten välillä ei havaittu tilastollisesti merkitsevää eroa liikunta-aktiivisuudessa (Husu ym. 2021). Ammattiin opiskelevista miehistä 10 prosenttia liikkui suositusten mukaisesti, kun naisista kukaan ei täyttänyt suosituksia (Husu ym. 2021). Husun ja muiden (2018) mukaan 9–15-vuotiailla lapsilla ja nuorilla kertyi askeleita enemmän koulupäivinä kuin viikonloppuisin ja tutkijoiden mukaan liikkuminen on yhteydessä ikään ja sukupuoleen. Askelmäärämittausten perusteella nuoremmat liikkuvat keskimäärin enemmän kuin vanhemmat ryhmät ja pojat liikkuvat tyttöjä enemmän (Husu ym. 2018).

Suosituksien mukaan liikkuvien määrä on ollut viime vuosina nousussa (Kokko ym. 2019). Laakso ym. (2008) tutkivat 12–18-vuotiaiden organisoimattoman liikunnan määrää ja huomasivat, että tämän tyyppisen liikunnan määrä on lisääntynyt vuodesta 1985 lähtien vuoteen 2007 saakka, vaikkakaan nousu vuodesta 2003 vuoteen 2007 ei ollut tilastollisesti merkitsevää. Tutkimusten mukaan urheiluseuroissa harrastavat lapset ja nuoret täyttävät liikuntasuositukset useammin kuin urheiluseuratoiminnan ulkopuolella olevat ikätoverinsa (Mononen ym. 2021; Mäkelä 2016).

2.2 Lasten ja nuorten urheiluseuraharrastaminen Suomessa

Peruskoululaisista noin puolet (Blomqvist ym. 2019) ja lukiolaisista noin kolmannes harrastaa liikuntaa urheiluseurassa (Mononen ym. 2021). Arvioiden mukaan Suomessa on 10 000–20 000

urheiluseuraa (Koski 2013) ja niissä on arvioitu olevan yhteensä yli 2,5 miljoonaa jäsenyyttä (Koski & Mäenpää 2018). Urheiluseurat tavoittavat jossain vaiheessa elämää noin 90 prosenttia lapsista ja nuorista (Blomqvist ym. 2019). Urheiluseuraharrastamisen on todettu olevan positiivisesti yhteydessä muun muassa parempaan liikkumis- sekä ruutuajakaasuositusten täyttämiseen (Mäkelä ym. 2016). Liikunnan harrastamisen urheiluseurassa on havaittu ennustavan parempia terveyttä edistäviä elämäntapoja myös aikuisuudessa (Palomäki ym. 2018).

Vuoden 2018 LIITU-kyselyssä kartoitettiin 9-, 11-, 13- sekä 15- vuotiaiden urheiluseuraharrastamista (Blomqvist ym. 2019). Kyselyyn vastanneista 9–15-vuotiaista lapsista ja nuorista 50 prosenttia harrasti liikuntaa säännöllisesti ja aktiivisesti seurassa ja 12 prosenttia silloin tällöin. Seitsemän vuotiaista 61 prosenttia ilmoitti harrastavansa vapaa-aikanaan urheiluseurassa. Tutkimuksen mukaan vapaa-ajallaan urheiluseurassa harrastamisen osuus vaihtelee ikäluokittain. Aluksi harrastajien määrät kasvavat iän karttuessa, kun 7-vuotiaista 61 prosenttia harrastaa urheiluseurassa, 9-vuotiaista 67 prosenttia ja 11-vuotiaista 71 prosenttia. Tämän jälkeen harrastaminen urheiluseurassa vähenee, kun 13-vuotiaista 58 prosenttia ja 15-vuotiaista enää 44 prosenttia harrastaa liikuntaa urheiluseurassa. (Blomqvist ym. 2019.) Tuoreimmassa LIITU-tutkimuksessa kartoitettiin lukiolaisten liikuntaseuraharrastamista ja noin kolmannes lukiolaisista ilmoitti harrastavansa urheilua seurassa. (Mononen ym. 2021). Myös lukiolaisilla seuraharrastaminen laskee iän myötä (Mononen ym. 2021).

Urheiluseuraharrastus lopetetaan yleisimmin 10–12-vuotiaana riippumatta sukupuolesta (Blomqvist ym. 2019). Vuoden 2018 LIITU-kyselyn mukaan peruskoululaisista urheiluseuraharrastuksen oli lopettanut reilu neljännes ja se oli lopetettu yleisimmin 11-vuotiaana. Sukupuolella havaittu olevan yhteyttä lopettamiseen. (Blomqvist ym. 2019.) LIITU-kyselyn mukaan peruskoululaisilla urheiluseuraharrastuksen lopettaneiden osuus oli korkein 15-vuotiailla (40 %) ja 13-vuotiailla (29 %) puolestaan korkeampi kuin yhdeksän ja 11-vuotiaille, joista harrastuksen oli lopettanut noin viidesosa. Kaikista harrastuksen lopettaneista kuitenkin 83 prosenttia oli halukkaita aloittamaan harrastuksen uudestaan. (Blomqvist ym. 2019.) LIITU-kyselyn mukaan harrastus aloitettiin keskimäärin kuusivuotiaana; 64 prosenttia ala- ja yläasteikäisistä lapsista ja nuorista olivat aloittaneet seuratoiminnan alle kouluikäisenä. Vajaa viidennes oli aloittanut toimintaan 7–8-vuotiaana ja saman verran yli 8-vuotiaana.

Suosituimpia harrastusmuotoja seuroissa olivat kyselyn mukaan jalkapallo, tanssi, voimistelu, salibandy, ratsastus sekä jääkiekko. (Blomqvist ym. 2019.)

Lukiolaisista lopettaneita oli 48 prosenttia ja myös lähes 80 prosenttia seuraharrastuksen lopettaneista lukiolaisista olisi halukkaita aloittamaan urheiluseuraharrastuksen uudestaan (Mononen ym. 2021). Lukiolaisista ja ammattikoululaisista seuraharrastuksen oli lopettanut noin puolet ja se oli lopetettu keskimäärin 14-vuotiaana (Mononen ym. 2021). Sukupuolten välillä ei havaittu eroa (Mononen ym. 2021). Lukiolaisten suosituimpien lajien lista muistutti peruskoululaisten listaa; lukiolaisilla suosituimpia lajeja olivat jalkapallo, tanssi ja kilpatanssi, ratsastus, jääkiekko sekä salibandy (Mononen ym. 2021).

Kahden tuoreimman LIITU-kyselyn mukaan urheiluseuratoiminnassa mukana olevilla suomalaisilla lapsilla ja nuorilla oli valmentajan ohjaamia harjoituksia noin kolme kertaa viikossa (Blomqvist ym. 2019; Mononen ym. 2021). Peruskoululaisilla ohjattuja lajiharjoituksia oli keskimäärin kaksi kertaa ja lukiolaisilla kolme kertaa viikossa (Blomqvist ym. 2019; Mononen ym. 2021). Vähintään kaksi kertaa viikossa omatoimisesti harjoittelevia oli kyselyn mukaan hieman alle 50 prosenttia seuratoiminnassa mukana olleista. Vapaa-ajallaan 2–3 kertaa viikossa omatoimisesti harjoittelevien määrä kasvoi iän mukaan peruskoululaisilla ja lukiolaisista miehet harjoittelivat naisia useammin omatoimisesti (Blomqvist ym. 2019; Mononen ym. 2021). Urheiluseurassa mukana olleista peruskoululaisista 76 prosenttia ja lukiolaisista 73 prosenttia oli osallistunut viimeisen kuukauden aikana kilpailutoimintaan. (Blomqvist ym. 2019; Mononen ym. 2021). Lähes 60 prosentilla seuraharrastuksessa mukana olleista lukiolaisista oli kilpailullisia tavoitteita (Mononen ym. 2021). Harrastusmielessä urheilevia oli eniten naisten joukossa sekä vanhemmissa ikäluokissa (Mononen ym. 2021).

Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimuksessa on kartoitettu myös urheiluseuroissa harrastavien määrää ja tämän tutkimuksen mukaan 7–29-vuotiaista lapsista ja nuorista 39 prosenttia harrastaa liikuntaa urheiluseuroissa (Hakanen ym. 2019). Laakson ym. (2008) tutkiessa 12–18-vuotiaiden lasten ja nuorten organisoidun liikunnan määrää selvisi, että vuodesta 1977 vuoteen 2007 osallistuminen organisoituun liikuntaan on lisääntynyt sekä tytöillä että pojilla.

2.3 Lasten ja nuorten liikuntamotiivit

Koronapandemian aiheuttamat katkokset ja muutokset seuratoiminnassa ovat saattaneet aiheuttaa sen, että lasten ja nuorten liikkumista tukevat motiivit eivät ole saatavilla. Jotta voitaisiin ymmärtää koronapandemian aiheuttamia mahdollisia muutoksia harrastamisessa, lopettamisen syiden lisäksi myös motivaation juurisyiden ymmärtäminen on tärkeää. Toiminnan ollessa rajoitettua liikuntamotivaatiota synnyttäviä tekijöitä on saattanut puuttua. Suomalaisessa lasten ja nuorten liikuntamotivaatiota käsittelevässä kirjallisuudessa seuraharrastamisen ja vapaa-ajan liikunnan motivaatiotekijöitä on tutkittu samaan aikaan yhdessä.

Itsemääräämisteoria on suosituin nykyaikainen motivaatioteoria motivaation ja osallisuuden käsittelyyn urheilussa ja liikunnan opetuksessa (Cid ym. 2019). Teorian mukaan yksilön motivaation ymmärtäminen vaatii psykologisten perustarpeiden kuten pätevyyden kokemuksen, autonomian sekä yhteenkuuluvuuden tunteen täyttymisen (Deci & Ryan 1985, 11–125; Deci & Ryan 2000). Näiden kolmen tekijän on havaittu olevan yhteydessä lasten ja nuorten fyysiseen aktiivisuuteen, kun teoriaa on hyödynnetty urheiluvalmennuksessa sekä liikunnanopetuksessa. (Owen ym. 2014.) Koronapandemian aiheuttamat toiminnan katkokset ja etävalmennukseen siirtyminen ovat voineet vähentää lasten ja nuorten pätevyyden kokemuksia sekä autonomian ja yhteenkuuluvuuden tunteita seuraurheilussa.

Koetun liikunnallisen pätevyyden on todettu olevan yhteydessä korkeampaan fyysiseen aktiivisuuteen tulevaisuudessa sekä vapaa-ajalla (Cid ym. 2019; Jaakkola, Yli-Piipari, Anthony & Liukkonen 2016; Taylor, Ntoumanis, Standage & Spray 2010). Myös Polet ym. (2019 & 2020) havaitsivat vuosina 2019 sekä 2021 julkaistuissa LIITU-tutkimuksissa yhteyden koetun pätevyyden sekä liikunta-aktiivisuuden välillä suomalaisilla lapsilla ja nuorilla. Koetun liikunnallisen pätevyyden on havaittu olevan positiivisesti yhteydessä tavoitteeseen olla fyysisesti aktiivinen (Taylor ym. 2010) sekä yleisesti liikuntamotivaatioon (Sas-Nowosleski 2008). Koetun autonomian on puolestaan todettu olevan yhteydessä muun muassa korkeampaan fyysiseen aktiivisuuteen myös organisoidussa urheilussa (Fenton, Duda & Barret 2016; González-Cutre & Alvaro 2012). Niin ikään Polet ym. (2021) havaitsivat koetun itsemääräämisen olevan yhteydessä fyysiseen aktiivisuuteen suomalaisilla lukiolaisilla ja ammattiin opiskelevilla. Koetun pätevyyden lisäksi sosiaalisen yhteenkuuluvuuden on todettu

olevan yhteydessä korkeampaan fyysiseen aktiivisuuteen liikkeessä (Kinnafllick, Thøgersen-Ntoumani & Duda 2014). Koetun autonomian on havaittu auttavan toimintaan sitoutumisessa (Kinnafllick ym. 2014). Lisäksi Nurmi ym. (2016) havaitsivat autonomian edistävän fyysiseen aktiivisuuteen sitoutumista suomalaisilla ammattikouluopiskelijoilla.

Itsemääräämisteorian rinnalla on kuitenkin muitakin liikuntamotivaatiota selittäviä tekijöitä. Koski (2017) on esitellyt liikunnan harrastamiselle kahdeksan merkitysulottuvuutta, joita ovat kilpailu ja suorittaminen, terveys ja kunto, ilmaisu ja esittäminen, ilo ja leikki, sosiaalisuus ja yhdessäolo, itsensä tunteminen ja tutkiminen, kasvu ja kehittyminen sekä lajimerkitykset. Näitä samoja kahdeksaa merkitystekijää käytetään myös vuoden 2018 LIITU-aineistossa 11-, 13- ja 15-vuotiaiden (Koski & Hirvensalo 2019) sekä vuoden 2020 LIITU-aineistossa lukiolaisten liikunnan merkityksiä tutkittaessa (Koski & Hirvensalo 2021).

11-, 13- ja 15-vuotiaista lapsista ja nuorista yli 60 prosenttia piti parhaansa yrittämistä (kilpailu ja suorittaminen), iloa (ilo ja leikki) sekä hyvänolon saamista (terveys ja kunto) tärkeänä tai erittäin tärkeänä liikunnassa (Koski & Hirvensalo 2019). Yli puolet pitivät myös uusien taitojen oppimista ja kehittämistä (kasvu ja kehittyminen), liikunnan terveellisyyttä, (terveys ja kunto) yhdessä oloa (sosiaalisuus ja yhdessäolo), kunnon kohottamista (terveys ja kunto), onnistumisen elämyksiä (ilo ja leikki), lihasvoiman kasvattamista (kasvu ja kehittyminen) sekä ahkeruutta (kilpailu ja suorittaminen) erittäin tärkeänä tai tärkeänä liikunnan harrastamisessa (Koski & Hirvensalo 2019).

Sekä perusasteen että lukiolaisia koskevassa LIITU-tutkimuksessa vähintään 60 prosenttia piti tärkeänä tai erittäin tärkeänä parhaansa yrittämistä, hyvän olon saamista sekä iloa. Lukiolaisista yli 60 prosenttia mainitsi lisäksi kunnon kohottamisen sekä lihasvoiman kasvattamisen tärkeänä tai erittäin tärkeänä tekijänä liikkumisessa. Nuoremmassa ikäryhmässä nämä tekijät edustivat vain reilua puolta vastaajista Lukiolaisilla tärkeäksi tai erittäin tärkeäksi tekijäksi nousi myös terveellisyys (terveys ja kunto). Vastaava luku perusasteen oppilaille oli vain 50 prosenttia. (Koski & Hirvensalo 2021.) Yli puolet lukiolaisista piti liikuntaa tärkeänä onnistumisen elämyksien ja yhdessä olon vuoksi. Toisin kuin nuoremmilla, lukiolaisista alle puolet mainitsivat ahkeruuden merkitykselliseksi, mutta sen sijasta esille nousivat virkistys ja rentoutuminen (terveys ja kunto) sekä murheiden unohtaminen (ilo ja leikki), mitkä tuntuivat tärkeältä tai erittäin tärkeältä yli 50 prosentin mielestä. (Koski & Hirvensalo 2021.)

Tiivistettynä voidaan sanoa, että tärkeänä tai erittäin tärkeänä pidettyjä merkityksiä löytyi enemmän lukiolaisilta, mutta liikunnan merkityksien osa-alueiden esiintyvyys on melko samanlaisia riippumatta lasten ja nuorten iästä. Esille nousivat erityisesti terveys ja kunto sekä ilo ja leikki. Lisäksi mainintoja saivat lähes saman verran kilpailu ja suorittaminen, kasvu ja kehittyminen sekä sosiaalisuus ja yhdessäolo. Koski ja Hirvensalo (2019) havaitsivat, että lapsen varttuessa liikunnan merkitys väheni. Kaikkein merkityksellisintä liikunta oli 11-vuotiaille. Tosin liikunnan merkitys ulkonäölle (terveys ja kunto) säilyi tärkeänä vielä vanhemmissakin ikäryhmissä. Ilmaisuu ja esittäminen, itsensä tunteminen ja tutkiminen sekä lajimerkitykseen liittyvät tekijät olivat pienessä osassa molemmissa LIITU-aineistoissa (Koski & Hirvensalo 2019; Koski & Hirvensalo 2021).

Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimuksessa (Hakanen ym. 2019) kartoitettiin 7–29-vuotiaiden lasten ja nuorten liikunnan harrastamisen sekä harrastamattomuuden syitä. Tutkimuksessa liikunnan harrastamisella tai harrastamattomuudella ei tarkoitettu ainoastaan seuraharrastamista vaan myös arkiliikuntaa. Noin 86 prosenttia tutkimukseen osallistuneista kertoi harrastavansa jotakin liikuntaa. (Hakanen ym. 2019.) Vapaa-aikatutkimuksessa (Hakanen ym. 2019) tarkasteltiin lasten ja nuorten liikuntamotiiveja avoimin kysymyksin.

Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimuksen mukaan 10–19-vuotiaiden tärkeimmäksi motivaatiotekijäksi nousi halu pysyä terveenä, sillä jopa 87 prosenttia liikuntaa harrastavista kertoi halun pysyä terveenä hyvin tärkeänä motivaatiotekijänä (Hakanen ym. 2019). Yli puolet vastaajista mainitsi liikkumisen tuottaman ilon, ajan viettämisen ystävien kanssa, itsensä kehittämisen, halun pysyä hyvässä kunnossa sekä onnistumisen elämykset hyvin tärkeäksi motivaatiotekijäksi liikkumiseen. Ainoastaan 35 prosenttia vastaajista mainitsi kilpailullisuuden hyvin tärkeäksi motivaatiotekijäksi. 6–14-vuotiaiden vanhemmilta kysyttäessä lähes kaikki vastasivat, että liikunnan tulisi olla kivaa sekä mieluinen ajanviettotapa. (Hakanen ym. 2019.) Itsemäärämisteorian valossa vastauksista nousee suoraan esille koetut pätevyyden kokemukset sekä sosiaalinen yhteenkuuluvuus, mutta esimerkiksi harrastamisen mielekkyys ja liikunnan tuottama ilo saattavat osaltaan olla seurausta itsemäärämisteorian mukaisten osa-alueiden eli pätevyyden kokemusten, koetun autonomian sekä sosiaalisen yhteenkuuluvuuden tarpeiden täyttymisestä. Toisaalta motiiveissa näkyy myös vahvasti edellä esitellyt LIITU-tutkimuksissa esille nousseet liikunnan merkityksen ulottuvuudet, kuten terveys ja kunto sekä leikki ja ilo. Lasten ja nuorten kokemus

kilpailullisuuden tärkeydestä on linjassa myös LIITU-tutkimuksien kanssa, joissa alle 30 prosenttia raportoi kilpailullisuuden olevan tärkeää tai erittäin tärkeää liikunnassa (Koski & Hirvensalo 2019; Koski & Hirvensalo 2021). Koronapandemian myötä motiivit liikunnan harrastamiselle ovat saattaneet hävitä tai muuttua muotoaan. Esimerkiksi yhteisöllisyyden kokemukset sekä toiminnan kilpailullisuus on saattanut vähentyä, kun taas esimerkiksi autonomian kokemukset ovat saattaneet lisääntyä.

2.4 Lasten ja nuorten liikkumisen esteet

Motivaatiosyiden lisäksi myös esteiden ja liikuntaharrastamisen lopettamisen syiden ymmärtäminen on välttämätöntä, jotta harrastamisen ja harrastamattomuuden ilmiötä voidaan peilata myös koronapandemian mahdollisesti aiheuttamiin muutoksiin seuraharrastamisessa. Liikunnan merkityksien lisäksi LIITU-tutkimuksissa on tarkasteltu liikunnan esteitä. Karvonen Rahkola sekä Nupponen (2008) ovat kehittäneet liikunnan esteiden kolmijaon, jota käytetään niin LIITU 2018- tutkimuksessa (Koski & Hirvensalo 2019) kuin LIITU 2020 - tutkimuksessakin (Koski & Hirvensalo 2021). Liikunnan esteet on eritelty ala- ja yläasteikäisillä sekä lukiolaisilla ulkoisina esteinä, henkilökohtaisina esteinä sekä liikunnan arvon kieltävinä esteinä (Koski & Hirvensalo 2019; Koski & Hirvensalo 2021).

Yleisin syy urheiluseuraharrastuksen lopettamiseen 11–15-vuotiailla oli kyllästyminen lajiin, jonka mainitsi noin 40 prosenttia seuraharrastuksen lopettaneista. Toiseksi yleisin syy lopettamiselle oli viihtymättömyys harjoitusryhmässä (31 %) ja kolmanneksi yleisin syy, ettei harrastaminen ollut riittävän innostavaa (25 %). Lopettamisen seuraavaksi syiksi lähes saman verran ääniä saivat ”Minulla oli muuta tekemistä” (22 %) sekä ”Minulla ei ollut tarpeeksi hauskaa” (19 %). (Blomqvist ym. 2019.) Tytöt (12 %) olivat maininneet poikia (7 %) useammin, etteivät pitäneet valmentajasta. Kun lopettamisen syitä tarkasteltiin ikäryhmittäin, kaikilla yleisin syy urheiluseuraharrastuksen lopettamiselle oli lajiin kyllästyminen. 11- ja 13-vuotiailla lajiin kyllästyminen oli maininnut lähes puolet seuraharrastuksen lopettaneista. 15-vuotiailla enää 32 prosenttia oli maininnut lajiin kyllästyminen, kun reilu viidesosa vastaajista oli maininnut syyksi muun tekemisen (25 %) sekä ryhmän tai joukkueen toiminnan loppumisen (22 %). Myös 13-vuotiailla toiseksi yleisin syy oli muu tekeminen (25 %), mutta ryhmän tai joukkueen toiminnan päättymisen oli maininnut ainoastaan 12 prosenttia. 11-vuotiailla toiseksi yleisin syy oli halu harrastaa jotain muuta lajia (16 %). (Blomqvist ym. 2019.)

Vuoden 2018 LIITU-kyselyssä ne peruskoululaiset, jotka eivät olleet koskaan olleet mukana urheiluseuraharrastuksessa (12 %) kertoivat yleisimmiksi syiksi, etteivät olleet löytäneet kiinnostavaa lajia (46 %) tai heillä ei ollut motivaatiota (28 %). Lisäksi mainittiin kyydin puute harrastuspaikalle (23 %), harrastaminen oli liian kallista (22 %), ei ollut aikaa (22 %) sekä se, ettei kodin lähellä ollut harrastusmahdollisuuksia (22 %). (Blomqvist ym. 2019.)

Kuten peruskoululaisillakin, myös lukiolaisilla ja ammattikoululaisilla LIITU-tutkimuksen mukaan yleisin syy urheiluseuraharrastuksen lopettamiselle oli kyllästyminen lajiin (26 %). Myös tässä ikäryhmässä viihtymättömyys joukkueessa oli yksi kolmesta yleisimmästä syystä lopettaa harrastus (18 %). Lisäksi se, että nuorella oli jotakin muuta tekemistä (19 %) oli yksi yleisimmistä syistä harrastuksen lopettamiselle. (Mononen ym. 2021.)

Urheiluseuraharrastamiseen liittyvät esteet muistuttavat paljon aikaisemmin esiteltyjä liikkumisen esteitä sekä merkityksellisyyden osa-alueita. Edellä esitetyissä tutkimuksissa näkyvät erityisesti sosiaalinen ulottuvuus sekä lajin mielekkyys. Toisaalta myös harrastuksen kalleus näkyi ainoastaan niillä peruskoululaisilla, jotka eivät olleet koskaan olleet mukana urheiluseuratoiminnassa. Tämän tutkimuksen tuloksia arvioitaessa tuleekin ottaa huomioon, että vaikka seurassa harrastaminen on vähentynyt korona-aikana, se ei välttämättä tarkoita, että väheneminen johtuisi yksinomaan koronapandemiasta, vaikkakin pandemia itsessään on saattanut vaikuttaa esimerkiksi yhdessä oloon kavereiden kanssa tai perheen taloudelliseen tilanteeseen ja kyvykkyyteen maksaa harjoitusmaksuja.

Vuoden 2018 LIITU-aineistossa 11-, 13- ja 15-vuotiaiden yleisimmät liikunnan esteet olivat liikuntalajin ohjauksen puutteen kodin läheisyydessä (ulkoinen este), muiden harrastuksien luoma este (henkilökohtainen este) sekä liikuntaharrastuksen kalleus (ulkoinen este) (Koski & Hirvensalo 2019). Myös lukiolaisilla vuoden 2020 LIITU-aineistossa muut harrastukset sekä liikunnan kalleus olivat yleisimpiä esteitä liikkumiselle. Lukiolaisilla esiin nousi näiden lisäksi myös ajanpuute (henkilökohtainen este) sekä viitseliäisyys (henkilökohtainen este) (Koski & Hirvensalo 2021). Sen sijaan molempien LIITU-tutkimuksen tulokset osoittivat, että liikunnan arvon kieltävät esteet, kuten hyödyttömyys tai liikunnan arvostuksen vähäisyys kaveripiirissä eivät olleet merkittäviä tekijöitä tutkituissa lasten ja nuorten ryhmissä. (Koski & Hirvensalo 2019; Koski & Hirvensalo 2021).

Lasten ja nuorten vapaa-aika tutkimuksessa noin 11 prosenttia vastanneista kertoi, ettei harrasta lainkaan liikuntaa (Hakanen ym. 2019). Kuten liikuntamotiiveja tarkasteltaessa myös liikunnan harrastamattomuuden syitä tarkasteltaessa esille nousi itsemäärämisteorian koetun pätevyyden kokemusten sekä sosiaalisen yhteenkuuluvuuden tarpeiden täyttämättömyys. Harrastamattomuuden syitä kysyttiin avoimella kysymyksellä. Yleisimmin 7–9-vuotiaiden vanhemmat mainitsivat, ettei lapsi pidä liikunnasta, liikunta on liian kilpailuhenkistä sekä sen, että lapsi pelkää, ettei tule hyväksytyksi muiden joukossa. (Hakanen ym. 2019.) Myös 10–29-vuotiailla yleisin syy oli se, ettei lapsi tai nuori pitänyt liikunnasta. Muita yleisiä syitä olivat ajan sekä harrastuskaverin puute sekä kokemus siitä, ettei omaa liikunnallisia lahjoja. Yli puolet vastaajista mainitsi harrastamattomuuden syyksi myös halutun lajin liian korkean hinnan. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimuksen mukaan liikunnasta pitämättömien määrä kasvoi iän myötä ja liikunta koettiin terveysvaikutuksiltaan hyödyttömäksi erityisesti 15–19-vuotiaiden liikuntaa harrastamattomien keskuudessa. (Hakanen ym. 2019.)

Hakanen ym. (2019) havaitsivat, että liikunnasta pitämättömien määrä lisääntyi vanhemmissa ikäryhmissä. Tulos on samansuuntainen kuin LIITU-tutkimuksissa, jossa havaittiin liikunnan merkitysten vähenevän lapsen varttuessa (Koski & Hirvensalo 2019; Koski & Hirvensalo 2021). Toisaalta esiin noussut liikunnan liika kilpailuhenkisyys ei tullut esiin merkittävällä tavalla tarkasteltaessa liikunnan esteitä (Koski & Hirvensalo 2019; Koski & Hirvensalo 2021). Toisaalta Hakasen ym. (2019) tutkimuksesta on havaittavissa myös sosiaaliseen yhteenkuuluvuuteen sekä koettuun pätevyyden liittyviä tekijöitä, kuten pelko siitä, ettei tule hyväksytyksi ryhmässä tai kokemus siitä, että omaa liikunnallisia lahjoja. Liikunnasta pitämättömyyden taustalla saattaa jälleen olla myös itsemäärämisteorian ulkopuolelta tulevia tekijöitä eikä ilmiötä tai syitä voida kokonaan selittää itsemäärämisteorian avulla. Esimerkiksi liikunnasta pitämättömyys voi johtua myös kiinnostavan lajin puutteesta tai terveydellisistä syistä, jotka voidaan katsoa liikunnan ulkoisiksi tai henkilökohtaisiksi esteiksi ja saattavat olla vaikuttavampia tekijöitä kuin itsemäärämisteorian tarpeiden täyttämättömyys. Toisaalta esimerkiksi pätevyyden kokemusten puute saattaa johtaa siihen, ettei pidä liikunnasta. Koronapandemia on saattanut vähentää esimerkiksi juuri pätevyyden kokemusten saamista, kun kontaktivalmennus on vähentynyt ja harjoittelu on joko vähentynyt tai vaihtunut omatoimiseksi.

2.5 Fyysiseen aktiivisuuteen yhteydessä olevia tekijöitä

Useissa suomalaisissa tutkimuksissa on havaittu vanhempien koulutuksen, tulotason, liikunnallisuuden sekä lapsen tai nuoren harrastukseen osallistumisen olevan yhteydessä suurempaan todennäköisyyteen harrastaa liikuntaa tai osallistua urheiluseuratoimintaan. Monissa tutkimuksissa fyysistä aktiivisuutta laskettaessa on mukaan usein laskettu myös seuraharrastaminen. Tutkimuskirjallisuudesta löytyy kuitenkin myös tutkimuksia, joissa seuraharrastamista on tutkittu erikseen. Myös muiden kuin motivaatiotekijöiden yhteyksiä fyysiseen aktiivisuuteen ja seuraharrastamiseen on tärkeää tunnistaa, jotta tutkimuksessa tutkittujen taustamuuttujien, kuten harrastuskustannusten ja maakunnan roolia pandemian seurauksia seuraharrastamiselle voidaan pohtia.

Useat tutkijat ovat havainneet, että lapset ja nuoret ovat aktiivisempia perheissä, joissa toinen vanhemmista tai molemmat vanhemmat ovat suorittaneet korkeakoulututkinnon (Kantomaa ym. 2010; Lampinen ym. 2017; Määttä ym. 2017; Palomäki ym. 2016). Äidin koulutustason on todettu olevan erityisen vahvasti yhteydessä siihen, miten paljon vanhempien toiveet vaikuttavat lapsen liikuntamotivaatioon (Myllyniemi & Berg 2013). Lapsen kannustaminen liikuntaharrastukseen oli suurempaa tutkimuksen mukaan niissä kahden vanhemman kodeissa, joissa äidillä oli suhteellisen korkea koulutus (Myllyniemi & Berg 2013). Vanhempien koulutustaustan ja liikunta-aktiivisuuden yhteyksien osalta tutkimustulokset ovat joiltain osin ristiriitaisia. Kantomaa ja Kankaanpää (2014) eivät havainneet vanhempien koulutustasolla olevan yhteyttä lasten liikkumattomaan aikaan tai raskaan ja reippaan liikunnan määrään. Liikunnan määrää arvioitiin tässä tutkimuksessa kiihtyvyysanturin avulla. Toisaalta erityisesti poikien vanhempien korkeamman koulutustason on havaittu olevan yhteydessä korkeampaan vapaa-ajan liikunnan määrään. (Kantomaa & Kankaanpää 2014.)

Vanhempien korkeakoulutuksella on havaittu olevan positiivinen yhteys myös siihen, kuinka usein lapsi tai nuori harrastaa urheilua urheiluseurassa (Mäkinen 2010, 28; Palomäki ym. 2016). Myös Kantomaa ja Kankaanpää (2014) havaitsivat, että mitä korkeammin koulutettuja vanhemmat olivat, sitä useammin pojat harrastivat liikuntaa urheiluseurassa. Puolestaan Myllyniemen ja Bergin (2013) mukaan pelkästään äidin koulutustaso oli yhteydessä lapsen harrastamiseen urheiluseurassa, ja ne lapset, joiden äideillä ei ole tutkintoa, ovat vähiten mukana lapsensa viikoittaisessa seuratoiminnassa. Äidin koulutustason noustessa myös lasten

seuratoimintaan osallistumisen havaittiin lisääntyvän (Myllyniemi & Berg 2013). Tammelin (2003, 66) on todennut, että vanhempien matala koulutustaso voi matalan tulotason lisäksi tarjota myös inaktiivisen sekä epäsuotuisan roolimallin liikkumiselle.

Koulutustason lisäksi myös perheen tulotasolla on havaittu olevan yhteys lasten ja nuorten fyysiseen aktiivisuuteen. Kantomaa (2017) ja Lampinen ym. (2017) huomasivat tutkimuksissaan, että vanhempien pienemmät tulot olivat yhteydessä lasten vähäisempään fyysiseen aktiivisuuteen. Kantomaa ja Kankaanpää (2014) havaitsivat myös, että pojat harrastivat sitä enemmän rasittavaa liikuntaa, mitä suurempituloisempi perhe oli. Samassa tutkimuksessa tyttöjenkin kohdalla suurituloisimpien perheiden kategoriassa raskaasti liikkuvien osuus oli suurempi kuin keskituloisista perheistä tulevilla lapsilla. Vähiten raskasta liikuntaa puolestaan kertyi pienituloisten perheiden tytöille. (Kantomaa & Kankaanpää 2014.) Myös Hakanen ym. (2019) havaitsivat, että rasittavan liikunnan määrä on matalampi niillä lapsilla ja nuorilla, joilla on kotona heikko taloudellinen tilanne. Kantomaa ym. (2010) tosin eivät havainneet vanhempien tulotasolla olleen yhteyttä lasten fyysiseen aktiivisuuteen. Hakanen ym. (2019) eivät myöskään löytäneet perheen taloudellisen tilanteen vaikuttavan alle 15-vuotiaiden lasten fyysiseen aktiivisuuteen, vaikka heikoimmasta taloudellisesta asemasta tulleet 15–29-vuotiaat nuoret liikkuivatkin harvemmin päivittäin 60 minuuttia kuin taloudellisesti parempiosaiset ikätoverinsa.

Palomäen ym. (2016) mukaan suurituloisimpien perheiden lapsista lähes 80 prosenttia harrasti liikuntaa urheiluseurassa, kun vastaava luku alimman tuloluokan perheissä oli alle 50 prosenttia. Myös lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimuksen mukaan taloudellisesti heikommasta asemasta tulevat harrastavat liikuntaa harvemmin urheiluseurassa kuin paremmin toimeentulevien lapset (Hakanen ym. 2019). Myös Kantomaa ym. (2010) ovat tehneet havainnon siitä, että vanhempien tulotaso on positiivisesti yhteydessä todennäköisyyteen harrastaa liikuntaa urheiluseurassa. Kantomaa ja Kankaanpään (2014) tutkimuksessa kuitenkin havaittiin, ettei vanhempien tulotasolla ollut yhteyttä tyttöjen urheiluseuraharrastamiseen. Kuitenkin suuri- ja keskituloisten perheiden pojista suurempi osuus (60 %) osallistui seuratoimintaan säännöllisesti verrattuna pienituloisiin (35%) (Kantomaa ja Kankaanpää 2014).

Tammelinen (2008) mukaan vanhempien korkea koulutus tai ammattiasema sekä korkea tulotaso yhdessä ovat yhteydessä lapsen liikunnan harrastamiseen seuroissa. Tammelin (2008, 49) kommentoi perheen sosiaalisen aseman korostuvan erityisesti silloin, kun nuoren harrastama laji edellyttää rakennettuja fasiliteetteja sekä kuljettamista harjoituksiin. Telama ym. (2009) selvittivät suomalaisten vanhempien sosioekonomisen aseman yhteyksiä nuorten fyysisen aktiivisuuden vuosien 1977 ja 2005 välillä. Tutkimuksessa vanhempien sosioekonomista asemaa arvioitiin isän koulutustaustan avulla. Tutkimuksen mukaan seuraurheiluun osallistumisessa oli huomattavissa merkittävää epätasa-arvoa, joka oli tarkasteltuna ajanjaksona kasvanut viimeisen vuosikymmenen aikana. Epätasa-arvo oli suurempaa tyttöjen kuin poikien keskuudessa. (Telama ym. 2009.)

Palomäki ym. (2016) ovat löytäneet yhteyden äitien oman liikunta-aktiivisuuden sekä yläkoululaisten fyysisen aktiivisuuden väliltä. Palomäen ym. (2016) mukaan kuntoliikuntaa sekä raskasta liikuntaa harrastavien äitien lasten on havaittu liikkuvan vähintään tunnin noin 4,9 päivänä viikossa, kun taas paljon istuen vapaa-aikaansa viettävien äitien lapset liikkuvat vain noin 4,2 päivänä viikossa. Palomäen ym. (2016) mukaan lasten fyysinen aktiivisuus ei riippunut isän liikunta-aktiivisuudesta, mutta isän harrastaman kunto- tai raskaan liikunnan sekä lapsen seuraharrastukseen osallistumisen väliltä löytyi positiivinen yhteys. Myös sisarusten määrän on havaittu olevan yhteydessä lasten ja nuorten vapaa-ajan fyysiseen aktiivisuuteen, sillä lapset liikkuvat sitä useammin 60 minuuttia päivässä, mitä enemmän heillä on sisaruksia perheessä. (Hakanen ym. 2019.) Niin vanhempien kuin sisarustenkin kannustuksen on todettu olevan yhteydessä liikunnallisen elämäntavan omaksumiseen (Sallis, Prochaska & Taylor 2000).

Perheiden asenteiden ja odotusten liikuntaa kohtaan on todettu vaikuttavan lasten liikkumiseen (Palomäki, Huotari & Kokko 2017; Tammelin 2008, 48). Pienillä lapsilla sekä kouluikäisillä perhe vaikuttaa vahvasti liikuntaan sosiaalistumiseen, minkä arvellaan johtuvan muun muassa perheen tarjoamasta kulttuurisesta sekä taloudellisesta pääomasta (Tammelin 2008). Tammelin (2008) kuvaa edellä mainittuja kulttuurista sekä taloudellista pääomaa seuraavasti: “Vanhempien vaikutus voi välittyä monella tavalla. Se voi olla hyväksyvää asennetta liikuntaa kohtaan, rohkaisua, sosiaalisen tuen osoittamista, toimimista itse mallina lapsille, lasten liikuntaan kohdistuvien odotusten esittämistä, ohjeiden antamista ja opettamista sekä tukemalla lasten harrastamista maksamalla harjoitusmaksuja ja kuljettamalla lasta kauempana oleviin

harjoituksiin.” Myllyniemen ja Bergin (2013) mukaan esimerkiksi varakkaampien perheiden vanhemmat ovat useammin mukana talkootyössä sekä toimitsijoina. Myös äidin korkea koulutustaso tekee liikunnan vapaaehtoistyöhön osallistumisen todennäköisemmäksi (Myllyniemi & Berg 2013). Toisaalta Gustafsonin ja Rhodeksen (2006) kansainvälisistä tutkimuksista koostetun kirjallisuuskatsauksen mukaan tulokset vanhempien fyysisen aktiivisuuden vaikutuksista lapsen fyysiseen aktiivisuuteen ovat ristiriitaisia ja ne voivat johtua siitä, että vanhemmat, jotka ovat itsekin fyysisesti aktiivisia, todennäköisemmin myös tukevat lapsiaan fyysiseen aktiivisuuteen. Palomäki ym. (2017) ovat todenneet, että aktiivisesti liikkuvat nuoret saavat vanhemmiltaan useammin tukea ja he kokevat kavereiden kanssa liikkumisen tärkeämmäksi kuin ne nuoret, jotka liikkuvat vähemmän. Myös Edwardsonin ja Gorelyn (2010) kansainvälinen kirjallisuuskatsaus puhuu vanhempien osallisuuden puolesta lapsen korkeamman fyysisen aktiivisuuden saavuttamiseksi. Chicote-López ym. (2017) löysivät äidin ja isän tuen lisäksi myös liikunnanopettajan tuen olevan positiivisesti yhteydessä nuorten fyysiseen aktiivisuuteen myös vapaa-ajalla.

Myös alueellisilla tekijöillä on Suomessa havaittu yhteyksiä liikuntatottumuksiin ja liikkumiseen. Sokka ym. (2014) ovat havainneet paikallisten liikuntaolosuhteiden vaikuttavan siihen, mitä lajeja alueella harrastetaan. Myös seuraharrastuksen kustannukset vaihtelevat alueittain (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016). Esimerkiksi Keski-Pohjanmaan, Kainuun, Etelä-Karjalan sekä Pohjois-Karjalan on todettu olevan edullisimpia maakuntia seuraharrastamiselle. Puolestaan Uusimaan on todettu olevan kallein paikka harrastaa urheiluseurassa. Kustannuksiin vaikuttavat muun muassa maksulliset liikuntatilat, kilpailujärjestelmä ja -matkat, sekä ohjaustapahtumien palkat tai kulukorvaukset. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016.) Vaikka liikkumisen suhteen maakuntien välillä ei ole havaittu eroja, on mahdollista, että alue on yhteydessä lajivalintaan ja tietyn lajin pariin saatetaan ajautua matalammalla kynnyksellä alueilla, jossa kustannukset ovat matalammat.

3 KORONAPANDEMIAN VAIKUTUKSET LIIKUNTAAN SEKÄ YKSILÖN TERVEYTEEN

Kappaleessa käsitellään COVID-19-pandemiaa yleisesti sekä pandemian aiheuttamia seurauksia terveyteen ja talouteen. Tutkimuskirjallisuudessa pandemian vaikutuksista yksilön näkökulmasta esille ovat nousseet myös mielenterveys sekä kotitalouksien tuloihin liittyvät tekijät. Mielenterveyteen sekä talouteen liittyvien tekijöiden voidaan lisäksi olettaa olevan mahdollisia liikuntaseuraharrastamiseen liittyviä tekijöitä, minkä vuoksi myös niitä käsitellään lyhyesti omissa kappaleissaan.

3.1 COVID-19-pandemia ilmiönä

COVID-19-infektioitautia aiheuttava SARS-Cov2-virus löydettiin loppuvuodesta 2019 sen aiheuttaessa keuhkokuumetta Kiinan Wuhanissa (WHO 2020b). Tammikuussa 2020 WHO antoi Euroopan valtioille kehotuksen valmistautua viruksen mahdolliseen etenemiseen myös Euroopassa (WHO 2020b). WHO julistikin COVID-19-infektioaudin maailmalaaajiseksi pandemiaksi 11.03.2020 (WHO 2020a). SARS-Cov2-viruksen aiheuttaman COVID-19-tartuntataudin alkuperää ei tiedetä vielä kesäkuussa 2021, mutta paine viruksen alkuperän selvittämiseksi on kasvanut ja niin Euroopan Unioni (EU) (Euroopan Unioni 2021), Yhdysvallat kuin useat valtiot Aasiastakin (U.S. Department of State 2021) ovat vaatineet viruksen alkuperän tarkempaa selvittämistä. Epäiltyjä teorioita ovat olleet muun muassa viruksen siirtyminen eläimestä ihmiseen Kiinan ruokatoreilla sekä viruksen karkaaminen tutkimuslaboratorioista (WHO 2021d).

Vakavampaan tautimuotoon voi sairastua erityisesti, jos potilaalla on jokin infektiolle altistava riskitekijä kuten keuhkosairaus, diabetes, sydän- tai verisuonisairaus, potilas on ikääntynyt tai potilaalla on ylipainoa tai syöpä (Gerayeli ym. 2021; Liang, Zhang, Li & Qin 2021; Mantovani, Byrne, Zheng & Targher 2020; Noor & Islam 2020; Shi ym. 2021; Yang, Chai, Yu & Fan 2021; Yang, Hu & Zhu 2021). SARS-Cov2 tarttuu kosketus- ja pisaratartuntana sekä ilman aerosolien välityksellä (Meyerowitz, Richterman, Gandhi & Sax 2021). 17.12.2021 mennessä koronaviruksen aiheuttamaan tautiin sairastuneita on raportoitu maailmalla yhteensä yli 270 miljoonaa (WHO 2021a) ja Suomessa noin 210 000 henkilöä (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

2021a) henkilöä. Koronaviruksen aiheuttamaan tautiin kuolleita on 17.12.2021 mennessä raportoitu globaalisti noin 5,3 miljoonaa henkilöä (WHO 2021a) ja Suomessa 1400 henkilöä (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021a).

Viruseräsiot hengitysteissä voivat levitä pisaratartuntana 1–2 metrin päästä, aerosolien välityksellä vielä kauempaa sekä käsien kautta suoraan tai epäsuorasti, kun kädet ovat olleet kontaktissa infektoituneeseen eritteeseen (Kutter ym. 2018). SARS-Cov2-viruksen on havaittu leviävän samoilla mekanismeilla, mutta erityisesti ilman kautta pisaratartuntoina limakalvoille sekä jossain määrin ilman aerosolien välityksellä (Meyerowitz, Richterman, Gandhi & Sax 2021).

Pandemian leviämisen ehkäisemiseksi ympäri maailman onkin ollut käytössä rajoituksia ja suosituksia ihmisten välisten kontaktien vähentämiseksi. Suomessa Valtioneuvosto teki 16.3.2020 päätöksen siitä, että Suomessa vallitsevat poikkeusolot (Valtioneuvoston kanslia 2020a) ja lain käyttöönottoasetukset hyväksyttiin eduskunnan täysistunnossa 18. maaliskuuta 2020 (Eduskunta 2020). Kevään 2020 myötä hallitus teki monia erilaisia rajoittamistoimenpiteitä koskien muun muassa yksityisiä sekä yleisiä kokoontumisia, matkustamista, päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten järjestämää toimintaa, hoitolaitosten vierailuja, julkisen sektorin työntekoa, kulttuuritoiminnan sulkemista, sosiaali- ja terveydenhuollon kapasiteetin lisäämistä sekä yli 70-vuotiaiden tapaamista (Valtioneuvosto 2020a).

Euroopan komissio julkaisi 15.4.2020 yhteisen etenemissuunnitelman rajoitusten purkamista ja purkamisen kriteereitä, kuten taudin leviämisen väheneminen, terveydenhuollon kapasiteetti ja seurantakapasiteetti (Euroopan komissio 2020a.) Suomessa rajoituksia alettiin purkaa vaiheittain 14. toukokuuta 2020 alkaen (Valtioneuvosto 2020b) ja 15.06.2020 Valtioneuvosto totesi, etteivät Suomessa enää vallitse poikkeusolot ja antoi valmiuslain toimivaltuuksien käytön kumoamisasetukset (Valtioneuvoston kanslia 2020b). Länsimaissa ensimmäinen hyväksytty rokote annettiin Iso-Britanniassa 02.12.2020 ja Suomessa rokottaminen aloitettiin 27.12.2020 (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021b). Suomessa 12 vuotta täyttäneestä väestöstä 83 prosenttia on joulukuussa 2021 saanut kaksi rokoteannosta (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2021b) ja tällä hetkellä Suomessa suositellaan kolmatta rokoteannosta (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021c) ja sen on saanut noin 14 prosenttia

väestöstä. Globaalisti rokoteannoksia on annettu joulukuuhun 2021 mennessä yhteensä 8,3 miljardia annosta (WHO 2021a) ja Suomessa noin 9 miljoonaa rokoteannosta (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2021b). Joulukuuhun 2021 mennessä on havaittu viisi erilaista virusvarianttilinjaa, joiden leviämiskyky on tehostunut tai ne vaikuttavat muuten ominaisuuksiltaan merkittävästi epidemian kulkuun (WHO 2021e). Kaikkien varianttien vaikutuksista rokotustehoon ei kuitenkaan vielä tiedetä (WHO 2020b).

Kesäkuussa 2021 Suomessa oli kuitenkin yhä voimassa useita suosituksia ja rajoituksia koskien muun muassa matkustamista, kokoontumisia, tapahtumien, harrastusten ja opetuksen järjestämistä. Suomessa koronan torjunnassa painotetaan kesästä 2021 lähtien alueellisia rajoituksia ja suosituksia, joita antavat eri osa-alueiden vastuutoimijat kuten esimerkiksi valtioneuvosto, valtiovarainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, liikenne- ja viestintävirasto, Terveyden ja hyvinvoinninlaitos (THL), aluehallintovirastot sekä kunnat (Valtioneuvosto 2021a). Lisäksi huhtikuussa 2021 hallitus julkaisi suunnitelman COVID-19-epidemiaan liittyvien rajoitustoimien ja -suositusten hallitusta purkamisesta. Tässä suunnitelmassa oli tarkoitus luoda näkymä siihen, millaisissa vaiheissa yhteiskunta voitaisiin vaiheittain avata (Valtioneuvosto 2021b). Rokotteiden ja rajoitusten lisäksi Suomessa on käytössä myös kontaktien jäljityssovellus Koronavilkku, joka on liitetty EU:n yhteentoimivuuportaaliiin (European Federation Gateway Service) (THL 2020). Yhteentoimivuuportaaliiin avulla portaaliiin liittyneiden EU-valtioiden jäljityssovellukset pystyvät vaihtamaan jäljitystietoja keskenään (Euroopan Komissio 2020b).

Viruksen leviämisen vastaisia toimia sekä toimia pandemian taltuttamiseksi Suomessa ohjaavat WHO:n ja EU:n sekä sen alaisten toimielinten suositukset ja ohjeistukset. Esimerkiksi WHO:n uusimmassa COVID-19-strategiasuunnitelmassa on listattu kuuden kohdan toimintasuunnitelma, jolla pandemiasta pyritään ulos ja jonka avulla valtiot valmistautuvat pandemian päättymiseen. Suunnitelmassa on annettu ohjeistukset tartuntojen torjumiseksi, leviämisen ehkäisemiseksi, disinformaation vastustamiseksi, haavoittuvimpien suojelemiseksi, kuolleisuuden ja vakavan sairastumisen vähentämiseksi sekä oikeudenmukaiseen hoitoon, testaukseen ja rokotuksiin pääsemisen kiihdyttämiseksi. (WHO 2021c.) Euroopan komissio ohjaa muun muassa matkustamiseen, tavaraliikenteeseen, kansanterveyteen, tutkimukseen sekä taloustoimenpiteisiin liittyviä koko EU:n kattavia toimia (Euroopan komissio 2021a). Lisäksi EU:lla on elpymissuunnitelma, joka pitää sisällään EU:n yhteisen elpymis- ja

palautumistukivälineen, joka on elpymisen vauhdittamiseen tarkoitettu väliaikainen rahoitusväline (Euroopan parlamentti ja neuvosto 2020), jonka myös Suomi on hyväksynyt (Eduskunta 2020a). Lisäksi EU:n alueelle on tulossa käyttöön niin kutsuttu digitaalinen vihreä todistus, jonka tarkoituksena on vapauttaa matkustamista EU:n alueella yhteentoimivien rokotus-, testaus- sekä parantumistodistusten avulla (Euroopan komissio 2020b). Joulukuussa 2020 pandemiatilanne on maailmalla yhä joissakin valtioissa vakava ja uusien virusvarianttien kehittymistä seurataan maailmalla tarkasti, sillä rokotusten teho erilaisia variantteja kohtaan saattaa vaihdella (WHO 2020b). Suomessa otettiin lokakuussa 2020 käyttöön laki koskien niin sanottua koronapassia eli EU:n yhteistä digitaalista koronatodistusta, jota voidaan edellyttää 16-vuotiailta sekä sitä vanhemmilta esimerkiksi maahan saavuttaessa sekä tilaisuuksissa ja tiloissa, joihin kohdistuu rajoituksia (Laki tartuntatautilain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta 876/2020 2020).

3.2 COVID-19-pandemian yhteydet väestön fyysiseen aktiivisuuteen sekä liikunnan toimialaan

Kansainväliset ja kansalliset suositukset COVID19-pandemian aikana ovat rajoittaneet ihmisten mahdollisuuksia ylläpitää fyysistä aktiivisuuttaan ja liikuntarutiineja sekä osallistua liikuntatoimintaan (Chen ym. 2020). Ihmiset ovat rajoitusten vuoksi jääneetkin pitkälti kotiin (Chen ym. 2020). Kotona oleminen on voinut Chenin ja muiden (2020) mukaan johtaa liikkumattomaan elämäntapaan liittyviin aktiviteetteihin, kuten istumiseen, loikoiluun tai makaamiseen ruutuaktiviteettien vuoksi (Owen ym. 2010). Salliksen, Adlakhan, Oyeyemin sekä Salvon (2020) arvion mukaan liikkumattomuus altistaa noin 20 prosenttia miehistä sekä 30 prosenttia naisista koronaviruksen riskitekijöille, joita ovat muun muassa sydän- ja verisuonisairaudet (Jordan, Adab & Cheng 2020).

Koronapandemian vaikutuksia lasten ja nuorten urheiluseuraharrastamiseen Suomessa tai maailmalla ei tunneta vielä kovinkaan hyvin, sillä tutkimustietoa on niukasti. Lisäksi kansainvälisten tutkimuksien yleistäminen suomalaiseen urheiluseuraharrastamiseen ei ole kovin mielekästä, kun pandemian vastaisten toimien kirjo sekä laajuus ovat olleet valtiokohtaisia. Lisäksi tutkimus vaikuttaisi kansainvälisesti keskittyneen enemmän yleisen fyysisen aktiivisuuden tutkimiseen kuin itse seuraharrastamiseen. Tämä voi kertoa esimerkiksi siitä, että yleisten liikkumisrajoitusten, kuten esimerkiksi ulkonaliikkumiskieltojen ollessa

voimassa, rajoitukset ovat todennäköisesti automaattisesti estäneet myös urheiluseuraharrastamisen.

Vasankari ym. (2020) selvittivät koronarajoitusten vaikutuksia lasten ja nuorten liikkumiseen kevään 2020 aikana. Mitattaessa 1.-, 3.-, 5.-, 7.- sekä 9. -luokkalaisten askelten lukumäärää, askelmäärä oli merkittävästi pienempi jokaisessa mitatussa ikäryhmässä kuin vuonna 2018 (Vasankari ym. 2020). Myös kansainvälisesti koronapandemian on havaittu vähentäneen lasten ja nuorten fyysistä aktiivisuutta (Yomoda & Kurita 2021). Yomoda ja Kurita (2021) havaitsivat 144 kansainvälistä tutkimusta sisältäneessä kirjallisuuskatsauksessaan fyysisen aktiivisuuden vähentyneen erityisesti pojilla sekä iältään vanhemmilla nuorilla. Husu ym. (2018) tarkastelivat vuoden 2016 LIITU-tutkimuksen aineiston pohjalta päivän aikaista askelmäärää tunneittain. He havaitsivat, että vähiten liikkuville tuli eniten askeleita koulupäiväien aikana (Husu ym. 2018), joten todennäköisesti kevään 2020 rajoitukset ovat vaikuttaneet eniten juuri niiden liikkumiseen, jotka liikkuvat jo valmiiksi vähän.

Ng ym. (2021) tutkivat puolestaan 16–18-vuotiaiden suomalaisten fyysistä aktiivisuutta kevään 2020 sulkutilan aikana ja he havaitsivat, että noin kolmannes näistä nuorista raportoi yleisen fyysisen aktiivisuutensa laskeneen. Tutkimuksen mukaan noin 25 prosenttia nuorista kuuluivat urheiluseuraan. Puolestaan 47 prosenttia niistä nuorista, jotka raportoivat fyysisen aktiivisuutensa vähentyneen ei kuulunut urheiluseuraan. 42 prosenttia niistä nuorista, jotka raportoivat oman fyysisen aktiivisuutensa nousseen kuului urheiluseuraan. Kohtalaisen rasittavan ja rasittavan liikunnan määrä sulkutilan aikana oli positiivisesti yhteydessä siihen, että nuori oli urheiluseuranjäsen ennen pandemian alkamista. (Ng ym. 2021.)

Ihalainen, Lehto, Mjøsund ja Valtonen (2020) tarkastelivat suomalaisten urheilijoiden harjoittelua koronakevään 2020 aikana. Tutkimuksessa havaittiin, että poikkeavat harjoitusohjelmat aiheuttivat joillakin urheilijoilla rasitusvammoja ja ylikuormitusta sekä joidenkin urheilijoiden kohdalla motivaation laskua kotiharjoittelun vuoksi. Havaittiinkin, että kevään 2020 seurauksena muutama hankkeessa mukana olleista 231 urheilijasta lopetti urheilu-uransa koronakevään seurauksena. (Ihalainen ym. 2020.) Samaisessa tutkimuksessa havaittiin niin akuuttien kuin rasitusvammojenkin sekä sairauksien vähenemistä rajoitusten aikana. Kuitenkin rajoitusten päättyessä vammat palautuivat lähes samalle tasolle kuin ennen rajoituksia. Tätä ilmiötä selitettiin taukojen jälkeen kasvaneella loukkaantumisriskillä sekä

kilpailukauden nopealla alkamisella rajoitusten jälkeen. (Ihalainen ym. 2020.) Tutkimusten mukaan toiminnan tauon jälkeen loukkaantumisriski on kasvanut (Gabbet 2016; Impellizzeri ym. 2020), mikä osaltaan saattaa vaikuttaa myös mahdollisiin harrastuksen lopettamispäätöksiin.

Olympiakomitea julkaisi keväällä 2021 kyselyn, jossa oli kartoitettu Olympiakomitean varsinaisten jäsenmäärien muutoksia pandemian aikana (Olympiakomitea 2021). Kyselyssä kartoitettiin muun muassa alle 18-vuotiaiden lisenssiharrastajien määrän muutosta. Havaittiin, että verrattaessa lisenssitilannetta maaliskuun 2020 ja 2021 välillä alle 18-vuotiaiden lisenssit olivat vähentyneet 14 prosenttia. Vähemmän yli 18-vuotiailla oli 6 prosenttia. (Olympiakomitea 2021.) Keski-suomalainen selvitti maaliskuussa 2021 suurimpien lajiliittojen harrastajamäärien muutoksia. Artikkelin mukaan Suomen palloliitossa harrastajamäärän kato on ollut hieman reilu kuusi prosenttia ja jääkiekossa noin viisi prosenttia. Koripalloliitto sekä pesäpalloliitto kertoivat kumpikin pelaajien vähentyneen noin 12 prosenttia vuodesta 2019 vuoden 2020 loppuun. Lentopalloliitossa pelaajien määrä vähentyi noin kymmenen prosenttia (Sieviläinen 30.03.2021). Helsingin Sanomissa julkaistun artikkelin mukaan Salibandyliitto menetti pelaajistaan noin kahdeksan prosenttia (Loikkanen 10.03.2021). Edellä esitetyissä harrastajamäärän muutoksissa on kyse ainoastaan lisenssin hankkineista pelaajista ja mukana ovat kaiken ikäiset harrastajat lapsista aikuisiin.

Chen ym. (2020) epäilivät pandemian saattaneen johtaa passiivisiin aktiviteetteihin, kuten istumiseen, loikoiluun tai makaamiseen ruutuaktiviteettien seurauksena. Lukiolaisten videopelaamisen yhteyttä liikuntaan on tarkasteltu aiemmin LIITU-tutkimuksessa, jonka mukaan hieman yli puolet lukiolaisista kertoi pelaavansa videopelejä (Koski ym. 2021). Heistä 16 prosenttia kertoi pelaavansa videopelejä alle viisi tuntia viikossa. Tutkimuksessa havaittiin, että yli 11 tuntia viikossa pelaavista lukiolaisista harvempi liikkui aktiivisesti kuin sitä vähemmän pelaavat, mutta muuten videopelaamisella ei huomattu olevan yhteyttä fyysiseen aktiivisuuteen. Yli 11 tuntia viikossa pelaavia lukiolaisia oli peräti 18 % kaikista videopelejä pelaavista lukiolaisista. (Koski ym. 2021.) Myös Puolitaival ym. (2020) ovat havainneet, että vähintään kolme tuntia päivässä videopelejä pelaavilla nuorilla miehillä on heikompi fyysinen kunto, mikä saattaa viitata videopelien pelaamisen olevan yhteydessä vähäisempään liikunnan harrastamiseen. Koski ym. (2021) totesivat myös aktiivisen pelaamisen sekä viihdeteknologian käytön olevan niin tiivis osa arkea, että se kilpailee ajankäytöstä muiden harrastusten kanssa.

Kinnunen, Taskinen sekä Mäyrä (2020) havaitsivatkin tietokonepelaamisen lisääntyneen pandemian aikana. Lisäksi lasten ja vanhempien yhteisen videopelaamisen havaittiin lisääntyneen poikkeusoloissa. Samassa tutkimuksessa huomattiin suomalaisten itsekin kokevan digitaalisen pelaamisen lisääntyneen koronapandemian vuoksi (Kinnunen ym. 2020). Kun videopelaaminen on tullut vanhempien arkeen poikkeusolojen aikana, on mahdollista, että lasten vanhempien liikkumistottumukset ovat muuttaneet muotoaan tai vieneet aikaa liikkumiselta. Kun vanhempien liikuntatottumusten on todettu olevan positiivisesti yhteydessä lapsen fyysiseen aktiivisuuteen, on fyysisen aktiivisuuden mahdollinen lasku saattanut vaikuttaa tätä kautta myös lapsen fyysiseen aktiivisuuteen.

Kevään 2020 aikana Suomessa havaittiin myös työmatkaliikunnan vähenemistä, mutta työikäisten vapaa-ajan liikunnan havaittiin yksilöstä riippuen nousseen tai laskeneen (Jousilahti ym. 2020). 40 prosenttia työikäisistä kertoi vapaa-ajan liikunnan nousseen, kun 30 prosenttia raportoi vapaa-ajan liikunnan vähentyneen. Noin 30 prosenttia vuorostaan kertoi vapaa-ajan liikunnan pysyneen samana. (Jousilahti ym. 2020.) Myös ikääntyneiden liikunnan havaittiin vähentyneen kevään 2020 aikana (Sipilä, Tirkkonen & Kangas 2020).

Marraskuussa 2020 valtion liikuntaneuvosto antoi eduskunnan sivistysvaliokunnalle asiantuntijalausunnon, jossa arvioitiin pandemian vaikutuksia väestön liikuntaan, liikuntatoimialaan sekä kuntien talouteen ja niiden taloudellisiin resursseihin liikunnan järjestämisessä (Valtion liikuntaneuvosto 2020). Lausunnossa todettiin koronapandemian laskeneen väestön fyysistä aktiivisuutta sekä käytiin läpi liikkumattomuuden aiheuttamia kustannuksia. Fyysisen aktiivisuuden väheneminen koronapandemian sekä rajoitusten myötä saattaa lausunnon mukaan aiheuttaa lisäkustannuksia terveydenhuollolle, tuottavuuteen, ikääntyneiden hoivakuluihin, syrjäytymisen kustannuksiin sekä sosiaalietuusmenoihin. Lisäksi fyysisen aktiivisuuden vähenemisen todettiin liittyvän vahvasti muun muassa Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelmassa mainittuun työllisyysasteen nostamiseen 75 prosenttiin (Valtioneuvosto 2019), kun väestön työkyky sekä liikunta-alan toimijoiden ja yritysten taloudellinen tilanne heikkenee. (Valtion liikuntaneuvosto 2020.) Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelmaan on poikkihallinnolliseksi tavoitteeksi kirjattu lisäksi liikunnallisen kokonaisuusaktiivisuuden nostaminen kaikissa ikäryhmissä (Valtioneuvosto 2019), minkä tavoittamista koronapandemia on todennäköisesti heikentänyt. Tavoitteen saavuttamiseksi perustettiin liikuntapolitiikan koordinaatioelin (LIPOKO) (Opetus- ja kulttuuriministeriö

2019), jonka toimintasuunnitelma vuosiksi 2020–2023 valmistuikin 2.6.2021 (LIPOKO 2021). Myös LIPOKO:n toimintasuunnitelmassa nostettiin esille koronapandemian rooli väestön liikunnan edistämisessä. Suunnitelmassa esitettiin liikunnan edistämiseen tähtäviä toimia pandemian aikana, kuten liikunnan merkityksen esiin nostaminen koronaviestinnässä sekä koronan aikana luotujen toimintamallien, kuten etäliikunnanohjauksen kehittäminen sekä toimintamalleista viestiminen (LIPOKO 2021).

Jo aiemmin esiteltyssä valtion liikuntaneuvoston asiantuntijalausunnossa todettiin pandemian aiheuttamien rajoitusten vaikuttavan liikuntajärjestöjen, seurojen ja liikuntaa edistävien yhdistysten sekä liikunta- ja urheilutapahtumia järjestävien tahojen talouteen toiminnan vähentyessä ja tulojen pienenemisen myötä. Myös liikunta-alan yritysten asiakkaiden osallistumisen toimintaan todetaan laskeneen, kun rajoitukset ovat kohdistuneet fyysisen etäisyyden pitämiseen sekä henkilömäärärajoituksiin. (Valtion liikuntaneuvosto 2020.) Eduskunta hyväksyi huhtikuussa 2020 hallituksen esityksen vuoden toisesta lisätalousarviosta (Valtiovarainministeriö 2020), jossa päätettiin liikunta-alan määrärahalisäyksestä. Näin ollen liikunta- ja urheiluseurat pystyivät hakemaan opetus- ja kulttuuriministeriöltä korona-avustuksia seuralleen keväällä 2020 sekä tammikuussa 2021. Tukia jaettiin yhteensä lähes kuusi miljoonaa euroa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020; Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021b.) Muun muassa Olympiakomitea (2021) mainitsi avustuksista olleen suurta hyötyä seurojen toiminnan jatkumisen varmistamiseksi. Myös vuoden 2021 toisessa lisätalousarvioesityksessä esitettiin liikunnan määrärahalisäystä (Valtiovarainministeriö 2021a), jonka myötä urheiluseurat voivat hakea Opetus- ja kulttuuriministeriöltä kesäkuussa 2021 hakea pandemia-avustusta. Avustuksia voidaan myöntää yhteensä enintään kaksi miljoonaa euroa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021c.)

Lausunnon mukaan liikunta-alan yrityksistä lähes 60 prosentilla liikevaihto laski vähintään kevään 2020 aikana ja liikunta-alan yritysten tilanteen kuvailtiin olevan heikompi kuin yritysten tilanteen keskimäärin (Valtion liikuntaneuvosto 2020). Puolestaan urheiluseuroista 80 prosenttia selvisi kevästä 2020 melko pienillä ongelmilla, mutta lopuille 20 prosentille seuroista tuli kevään aikana paljon tai erittäin paljon ongelmia. Vuoden 2020 maaliskoukokuun aikana seurojen tulonmenetyksiksi arvioitiin yhteensä 76 miljoonaa euroa. Toisaalta lausunnossa todetaan eri liikunta-alojen toiminnan kehittyneen pandemian aikana digitaalisissa verkkoratkaisujen ja etäpalveluiden tarjonnan osalta. (Valtion liikuntaneuvosto 2020.)

Samassa lausunnossa kuntien liikuntapalveluiden menetyksien todettiin olevan pelkästään kevään 2020 maaliskuu-toukokuussa noin 22–23 miljoonaa euroa (Valtion liikuntaneuvosto 2020), vaikkakaan merkittävimpiä menetyksiä ei vielä kesäkuuhun 2021 mennessä ole pystytty arvioimaan vuoden 2020 syksyn sekä vuoden 2021 kevään osalta. Lausunnossa tuodaan ilmi myös huoli kuntien resursseista investoida liikuntapalveluihin tulevaisuudessa koronakriisin aiheuttamien tulojen menetysten ja sitä kautta heikentyneen kuntatalouden vuoksi (Valtion liikuntaneuvosto 2020). Jo ennen koronapandemiaa peräti 65 prosenttia kunnista arvioi kuntansa liikuntaolosuhteisiin liittyvät kunnostustarpeet tai korjausvelan merkittäväksi tai erittäin merkittäväksi ongelmaksi (SmartSport 2020). Vuonna 2019 teetetyn korjausvelkalaskelman mukaan kolmasosa liikuntapaikoista oli jo tuolloin investointitarpeessa (Isoniemi & Isoniemi 2020). Liikuntaneuvosto (2020) esittääkin, että liikunnan vähenemisen ennaltaehkäisylle on yhä suurempi tarve kuin aikaisemmin.

LIPOKO:n toimintasuunnitelmassa esitettiin myös liikuntatoimialaan kohdistuvia keinoja väestön liikkumisen edistämiseksi pandemian aikana ja sen jälkeen. Toimintasuunnitelmassa esitettiin väestön liikunnanedistämiseksi korona-avustuksia liikuntajärjestöille, seuroille ja tapahtumille sekä yritystukia liikunta-alanyrityksille pandemiasta selviytymiseen. Lisäksi esitettiin alueellisten liikuntaa edistävien hankkeiden tukemista pandemiasta selviytymiseksi. (LIPOKO 2021.)

Pandemian vaikutukset väestön liikkumiseen saattavat siis aiheuttaa kustannuksia itsessään yksilön toimintakyvyn kautta, mutta välillisesti myös liikunta-alan toimijoiden sekä kuntien liikuntapalveluiden taloudellisten menetyksien vuoksi. Väestön fyysisen aktiivisuuden väheneminen ei näin ollen ole ainoastaan pandemian seurauksena syntynyt yksilön hyvinvointiin vaikuttava tekijä vaan lisäksi merkittävä kansantaloudellinen tekijä pohdittaessa pandemian aiheuttamia kustannuksia niin lisääntyvien menojen kuin vähentyvien tulojenkin näkökulmasta.

3.3 COVID-19-pandemian yhteydet lasten ja nuorten hyvinvointiin

Urheiluseuraan kuulumisen on havaittu olevan yhteydessä myönteiseen kokemukseen omasta terveydestä. Lisäksi urheiluseuratoimintaan osallistuvien lasten ja nuorten on todettu kokevan myös vähemmän yksinäisyyttä verrattuna niihin, jotka eivät osallistu urheiluseuratoimintaan.

(Lyyra, Ojala, Tynjälä & Välimaa 2019.) Näin ollen urheiluseurojen toiminnan tauko on omalta osaltaan saattanut vaikuttaa urheiluseuraharrastajien mielenterveyteen.

Sosiaalinen eristäytyminen (social distancing) on yksi merkittävimmistä keinoista viruksen leviämisen ehkäisyssä ympäri maailmaa ja sillä voidaan tarkoittaa muun muassa matkustamisen rajoittamista, fyysisten kontaktien vähentämistä muihin ihmisiin sisätiloissa ja ulkona sekä välimatkan pitämistä muihin ihmisiin oltaessa muiden ihmisten keskuudessa (Coroiu, Moran, Campbell & Geller 2020). Juuri sosiaaliseen eristämiseen liittyvät toimenpiteet ovat aiheuttaneet monia seurauksia niin yksilön terveydelle kuin yksilön, yhteisöjen ja yhteiskunnan taloudelle.

Useissa tuoreissa vertaisarvioituissa tutkimuksissa ympäri maailman pandemian on havaittu laskeneen väestön mielenterveyttä niin eristäytyneisyyden kuin viruksen tarttumisen aiheuttamien pelkojen vuoksi. Esimerkiksi Wangin ym. (2020) mukaan yli puolet ihmisistä ovat kokeneet koronapandemian aikana merkittäviä tai hyvin merkittäviä psykologisia vaikutuksia mielenterveydelle, kuten ahdistuneisuutta, masentuneisuutta ja stressaantuneisuutta. Myös Casagrande, Favieri, Tambelli ja Forte (2020) totesivat pandemian aiheuttaneen ihmisissä korkeaa ahdistuneisuutta ja stressiä. Copelandin ym. (2021) mukaan puolestaan myös opiskelijat kokivat koronapandemian vuoksi enemmän keskittymisongelmia sekä eksternalisoivia oireita (externalizing problems) kuten impulsiivisuutta, uhmakkuutta ja aggressiivisuutta. 14–28-vuotiaiden nuorten mielenterveyttä tarkastellessa havaittiin myös nuorten mielenterveyden heikenneen pandemian puhjettua (Hawke ym. 2020). Myös Nuorisotutkimusverkoston (2020) haastattelututkimuksessa havaittiin, että 12–25-vuotiaiden tyytyväisyys laski alemmas kuin kertaakaan aikaisemmin vuoden 1997 jälkeen ensimmäisen puolen vuoden aikana koronapandemian alkamisesta.

Suomalaisten mielenterveyteen on otettu kantaa myös valtioneuvoston keväällä 2021 julkaisemassa sisäisen turvallisuuden selonteossa (Valtioneuvosto 2021c). Selonteossa pandemian ja sen seurausten epäillään lisäävän muun muassa mielenterveyshäiriöiden ilmaantuvuutta. Selonteossa nostetaan esille erityisesti huoli lasten ja nuorten kriisistä selviämiseksi, kun koronaviruspandemian on alustavien tulosten mukaan havaittu lisäävän perheiden sisäisiä ongelmia ja kuormittavan myös vanhempia. (Valtioneuvosto 2021c.) Koronaviruspandemian aiheuttamaan lasten ja nuorten mielenterveyden mahdolliseen

heikkenemiseen on jo reagoitu Suomessa. Suomen hallitus sopi toukokuussa 2021 vuoden kolmannelta lisätalousarvioesityksestä, jossa ehdotettiin yhteensä 111 miljoonan euron kokonaisuutta lasten ja nuorten koronasta aiheutuneiden haitallisten vaikutusten lieventämiseksi. Tästä summasta hallitus ehdotti 16 miljoonan euron investointia lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden saatavuuden parantamiseen ja neljä miljoonaa kolmannen asteen ohjauksen ja opiskelijahyvinvoinnin vahvistamiseen. (Valtiovarainministeriö 2021.) Tutkimuksen kirjoittamishetkellä 4.6.2021 lisätalousarvio on jo hyväksytty ja on etenemässä eduskunnan käsittelyyn (Eduskunta 2021b). LIPOKO:n toimintasuunnitelmassa ehdotettiin ammattiin valmistuvien mielen hyvinvointiin parantaminen lisätalousarviossa mainitulla lisärahoituksella myös liikunnan avulla (LIPOKO 2021).

Pandemia on vaikuttanut terveydellisten tekijöiden lisäksi myös kotitalouksien taloudelliseen tilanteeseen. Suomessa työttömien määrä kasvoi vuodesta 2019 vuoden 2020 loppuun mennessä peräti 37 prosenttia, josta yli puolet johtui lomautusten määrän noususta. Tämä tarkoittaa noin 95 000 työttömän kasvua vuoteen 2019 (Tilastokeskus 2021b). COVID-19-pandemian on havaittu lisäävän kotitalouksien rahan säästämistä sekä vähentävän kuluttamista (Xiaotong, Yurou, Wei & Taiyang 2021). Myös Suomessa kotitalouksien säästöasteen havaittiin nousseen keväästä 2020 lähtien ja kasvaneen aina vuoden 2020 loppuun saakka (Tilastokeskus 2020; Tilastokeskus 2021a). Tällöin kotitalouksilla on ollut enemmän rahaa käytössä kuin aiemmin. Kotitalouksien tulojen havaittiin kuitenkin laskeneen vuoden 2020 huhti-kesäkuussa, mutta säästämisasteen kasvaneen. Tämä tarkoittaa sitä, että kotitaloudet kuitenkin laskivat kulutustaan enemmän kuin tulot laskivat, jolloin säästäminen oli mahdollista. Kotitalouksien säästämisastetietoja ei ole vielä saatu vuoden 2021 puolelta. (Tilastokeskus 2020.)

Näin ollen myös harrastukset ja lasten ja nuorten urheiluseuraharrastaminen on voinut olla yksi säästökohde, josta kotitaloudet ovat pyrkineet karsimaan menojaan. Kokoavasti voidaan todeta, että koronapandemia on vaikuttanut suomalaisiin usealla tavalla samansuuntaisesti. Yksilöiden ja perheiden osalta korona on vaikuttanut mielenterveyteen, työhön ja harrastuksiin sosiaalisen eristäytymisen vuoksi. Yhteiskunnalliset koronapandemian vaikutukset ovat liittyneet kansalliseen päätöksentekoon, kansainvälisiin suhteisiin, kulutustottumuksiin ja elinkeinoihin.

4 TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tutkimus toteutettiin yhteistyössä Suomen Työväen Urheiluliitto TUL ry:n (TUL) kanssa ja tarkoituksena oli tutkia TUL:n jäsenseuroissa tapahtuneita harrastajamäärien muutoksia kevään 2020 pandemian aikana. Aineisto jäi oletettua pienemmäksi mahdollisimman laajaa tarkastelua varten, joten TUL:n lisäksi mukaan pyydettiin myös Suomen Jääkiekkoliitto ry, Suomen Pesäpalloliitto PPL ry sekä Suomen Voimisteluliitto ry. Tutkimuksessa analysoidaan erikseen TUL:n jäsenseurojen tulokset sekä kokonaisaineiston tulokset ja tämän vuoksi myös kohdejoukko esitellään erikseen molempien aineistojen osalta.

Tutkimuksen tarkoituksena on tutkia harrastajamäärien muutoksia urheiluseuraharrastuksissa kevään 2020 aikana kokonaisaineistossa sekä TUL:n jäsenseurojen harrastusryhmissä. Lisäksi tarkastellaan, ovatko TUL:n tulokset samansuuntaisia kokonaisaineistoon nähden. Tämän lisäksi tutkitaan erilaisten taustatekijöiden yhteyksiä mahdollisiin muutoksiin. Näitä taustatekijöitä ovat sukupuolen, iän, lajityypin, harrastuksesta aiheutuvien kustannusten sekä seurakoon yhteydet urheiluseuraharrastuksessa jatkamiseen. Lisäksi tutkitaan, onko mahdollisella toiminnan tauolla ja sen kestolla tai omatoimisella harjoitusohjelmalla yhteyksiä harrastajamäärän muutoksiin urheiluseuroissa.

Tutkimuskysymykset olivat seuraavat:

1. Millaisia muutoksia tutkimukseen osallistuneiden urheiluseurojen harrastajamäärissä tapahtui kevään 2020 aikana?
 - 1.1. Ovatko harrastajien sukupuoli tai ikä yhteydessä harrastajamäärien muutokseen?
 - 1.2. Ovatko harrastajien lajityyppi, harrastuksen kustannukset tai seuran koko yhteydessä harrastajamäärien muutokseen?
 - 1.3. Ovatko pandemian aiheuttama tauko toiminnassa, tauon kesto tai omatoimisen harjoitteluohjelman tarjoaminen yhteydessä harrastajamäärien muutokseen?
2. Millaisia muutoksia TUL:n jäsenseurojen harrastajamäärissä tapahtui kevään 2020 aikana?

- 2.1. Ovatko harrastajien sukupuoli tai ikä yhteydessä harrastajamäärien muutokseen?
 - 2.2. Ovatko harrastajien lajityyppi, harrastuksen kustannukset tai seuran koko yhteydessä harrastajamäärien muutokseen?
 - 2.3. Ovatko pandemian aiheuttama tauko toiminnassa, tauon kesto tai omatoimisen harjoitteluohjelman tarjoaminen yhteydessä harrastajamäärien muutokseen?
3. Ovatko TUL:n aineiston tulokset samansuuntaisia kokonaisaineiston kanssa?

5 MENETELMÄT JA TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

5.1 Aineiston kerääminen

Tutkimus toteutettiin yhteistyössä TUL:n kanssa ja aineisto kerättiin vuoden 2020 marras-joulukuun aikana. Tutkimus toteutettiin Webropol-kyselylomakkeella, joka lähetettiin internetlinkillä TUL:n jäsenrekisterin kautta liiton jäsenseuroille. Kyselylomake oli suunnattu jäsenseurojen harrastajamääristä vastaaville henkilöille tai harrastusryhmien toimihenkilöille. TUL:n jäsenseurojen vastaajamäärät jäivät kuitenkin odotettua pienemmäksi (n=100), joten kyselyä päätettiin laajentaa alkuperäistä kohderyhmää laajemmalle tulosten luotettavuuden sekä yleistettävyyden parantamiseksi. Laajennettu aineisto kerättiin marraskuun 2020 ja maaliskuun 2021 välisenä aikana ja internetlinkki lähetettiin jäsenseuroille sähköpostin välityksellä, jonka mukana tullessa saatekirjeessä esiteltiin tutkimuksen aihe, tarkoitus ja ohjeet kyselyyn vastaamiseksi. Tutkimustiedote (liite 1) oli kyselylomakkeen (liite 2) ensimmäisellä sivulla, jossa esiteltiin tutkimuksen tarkoitus, eteneminen, hyödyt ja riskit, luottamuksellisuus sekä tutkimuksesta tiedottaminen. Vastaajat, jotka kyselylomakkeen ensimmäisellä sivulla antoivat suostumuksensa osallistua tutkimukseen, pääsivät vastaamaan kyselyyn.

Otoskoon laajentaminen mahdollisti lisäksi tarkastelun siitä, ovatko TUL:n tulokset samansuuntaisia suuremman aineiston kanssa. Tulokset analysoitiin kahdessa osassa. Ensimmäisessä otoksessa (n=262) on mukana kaikkien mukaan pyydettyjen liittojen aineisto, jossa TUL oli osa otosta ja toisessa otoksessa TUL:n aineisto on erillään kokonaisaineistosta (kuvio 1). TUL:n aineiston erillistarkastelu on mielenkiintoista, koska TUL erottuu tutkimuksen muita jäsenseuroja selkeämmin matalan kynnyksen harrastustoimintaa järjestävänä tahona. Lopuksi tarkastellaan tulosten samansuuntaisuutta otosten kuvailevien tietojen valossa.

Pyydettyäessä mukaan eri lajiliittoja pyrittiin saavuttamaan suomalaisten lasten ja nuorten urheiluseurakenttään mahdollisimman yleistettävä otos. Mukaan pyydettiin lajiliittoja, joiden ajateltiin tavoittavan laajasti eri ikäisiä lapsia ja nuoria ympäri Suomea. Lisäksi haluttiin tavoitella lajiliittoja, joiden harjoitus- ja kilpailukaudet ajoittuvat eri vuodenaikoihin,

harrastusympäristöt ja ryhmäkoot vaihtelivat ja joissa harrastusmaksut olivat erilaisia toistensa kanssa. Mukaan valikoituivat näillä perusteilla Suomen Jääkiekkoliitto ry, Suomen Pesäpalloliitto PPL ry sekä Suomen Voimisteluliitto ry. Kysely lähetettiin liittojen jäsenrekisterien kautta sähköpostitse internetlinkkeinä vuoden 2021 tammi-maaliskuun aikana.

Mahdollisimman monipuolisen otoksen keräämisellä tavoiteltiin tilannetta, jossa eri lajien ominaispiirteiden vaikutus tuloksiin olisi mahdollisimman pieni. Eri vuodenaikoihin sijoittuvien lajien mukaan ottamisella pyrittiin minimoimaan vuodenajan merkitystä ilmiössä. Kausi ajoittuu esimerkiksi jääkiekossa talvikaudelle ja pesäpallossa kesäkaudelle, joten pandemian aiheuttama mahdollinen tauko keväällä on ajoittunut kauden kannalta eri ajankohtiin. Lisäksi kaikki lajiliitot toimivat hyvin erilaisissa ympäristöissään, millä saatiin aineistoon lisää kattavuutta. Pesäpallo on pääasiassa ulkolaji, voimistelu painottuu sisätiloissa tapahtuvaan toimintaan ja jääkiekko puolestaan vaatii usein jäähalliolosuhteet. Voimistelun ja pesäpallon ajateltiin ympäristönsä vuoksi tavoittavan paljon harrastajia myös suurempien kasvukeskuksien ulkopuolelta helposti löytyvien harrastusmahdollisuuksiensa vuoksi. Erilaisia harrastusryhmäkokoja tavoiteltiin pesäpallon sekä jääkiekon avulla ja voimistelusta toivottiin saavan joukkuelajien lisäksi mukaan myös yksilö- sekä parilajeja. Harrastusmaksujen laajaa kattavuutta tavoiteltiin jääkiekon yleisesti tiedettyjen korkeiden kustannusten sekä edullisempaan pidetyn pesäpallon välillä. Voimisteluharrastusten laajan kirjjon vuoksi voimistelulajien voitiin ajatella edustavan laajasti erikokoisia harrastusmaksuja. Kaiken kaikkiaan TUL:n vastaajat mainitsivat noin 30 lajia. TUL:n harrastusryhmien yleisimmät lajit olivat yleisurheilu (n=18), voimistelu- ja tanssilajit (n=17) ja jalkapallo (n=13). Kuusi vastaajaa ilmoitti useamman kuin yhden lajin, kuten esimerkiksi monta erilaista palloilulajia tai useamman toisistaan hyvinkin erilaisia lajeja, jolloin toiminta vaikutti lajilistan perusteella monilajiseuran toiminnalta. Lisäksi muutamia lajeja oli mainittu aineistossa vain kerran tai kaksi, kuten esimerkiksi suunnistus, cheerleading, paini, karate ja uinti.

KUVIO 1. Tutkimuksen aineistot

Aineisto 1. Kokonaisaineisto n=262	Aineisto 2. TUL:n aineisto
Suomen Työväen Urheiluliitto TUL ry:n aineisto n=100 Suomen Voimisteluliitto ry:n aineisto n=46 Suomen Jääkiekkoliitto ry:n aineisto n= 43 Suomen Pesäpalloliitto PPL ry:n aineisto n=73	Suomen Työväen Urheiluliitto TUL ry:n aineisto n=100

5.2 Tutkimuksen kohdejoukko

Kokonaisaineistossa tutkimukseen osallistujat olivat urheiluseurojen toimihenkilöitä ja heidät tavoitettiin TUL:n, Suomen Jääkiekkoliitto ry:n, Suomen Pesäpalloliitto PPL ry:n, sekä Suomen Voimisteluliitto ry:n jäsenrekisterien kautta. Kaikki vastaajat, jotka ilmoittivat lajiliittojen kautta olevansa TUL:n jäseniä, siirrettiin TUL:n aineistoon. Suomen Voimisteluliitto ry:n vastaajista siirrettiin kolme vastaajaa, Suomen Jääkiekkoliitto ry:n vastaajista 6 vastaajaa ja Suomen Pesäpalloliitto PPL ry:n vastaajista 3 vastaajaa TUL:n aineistoon. Kokonaisaineistossa oli edustettuna jokainen Manner-Suomen maakunta. Tästäkin aineistosta suurin osa, 18 prosenttia, oli Uudeltamaalta muiden maakuntien edustaessa kukin osaltaan 1–11 prosenttia.

Myös TUL:n aineistossa vastaajat tavoitettiin sähköpostitse TUL:n jäsenrekisterin kautta. TUL:n jäsenseuroilta vastauksia tuli 100 ja TUL:n aineiston vastauksia saatiin kuudestatoista eri maakunnasta, joista suurin osuus, 25 prosenttia, oli Uudeltamaalta. Muiden maakuntien osuus, joista saatiin vastauksia, oli 1–10 prosenttia.

TAULUKKO 1. Aineistojen kuvailevat muuttujat.

		Aineisto 1 Kokonaisaineisto % (n)	Aineisto 2 TUL:n aineisto % (n)
Harrastajien sukupuoli ryhmässä	Tytöt	35 (92)	25 (25)
	Pojat	30 (79)	23 (23)
	Molempia	35 (91)	52 (52)
Lajityyppi	Yksilölajit	19 (49)	31 (31)
	Joukkuelajit	79 (207)	65 (65)
	Parilajit	2 (6)	4 (4)

5.3 Aineiston käsittely analyysiin sopiviksi muuttujiksi

Suurin osa kyselylomakkeen kautta saaduista vastauksista soveltui sellaisinaan käytettäviksi analyyseissa. Tässä kappaleessa on esitelty sellaisten kysymysten ja muuttujien käsittelyä, jotka vaativat uusien muuttujien muodostamista aineiston avulla. Alkuperäiset kyselylomakkeen kysymykset on esitetty liitteessä 2.

Aineisto koostui joukkue- ja yksilölajeista. Harrastajamäärän muutos laskettiin suhteessa harrastajien määrään ennen koronapandemiaa. Harrastajamäärän muutos kartoitettiin kysymällä vastaajilta harrastajien määrää ryhmässä 2020 keväällä ennen koronapandemian aiheuttamaa mahdollista taukoa kysymällä harrastajien määrää kyselyyn vastaamisen hetkellä sekä kysymällä kevään tauon jälkeen toimintaan tulleiden uusien harrastajien lukumäärä. Harrastajamäärän muutos laskettiin vähentämällä lomakkeen täyttöhetkellä olevien harrastajien määrästä uusien harrastajien määrä sekä ennen kevään 2020 taukoa olleiden harrastajien määrä. Harrastajamäärän muutos jaettiin ennen taukoa mukana olleiden harrastajien määrällä ja kerrottiin luvulla 100, jolloin saatiin harrastajamäärän muutoksen suhteellinen osuus prosentteina.

Osa tutkittavista oli vastannut ryhmän harrastajamääriä käsitteleviin kysymyksiin koskien koko seuraa. Koko seuraa koskevien vastausten pois saamiseksi ne vastaajat, jotka olivat vastanneet harrastusryhmässä olevan yli 50 harrastajaa ennen tai jälkeen pandemian poistettiin aineistosta. Poistettujen vastausten harrastajien määrän suhteellinen muutos oli kuitenkin kaikissa

negatiivinen (poistettuja 37). Kokonaisaineistosta poistettiin 26 vastausta ja näin ollen alkuperäisestä yhteensä 299 vastaajasta mukaan tuli 262 vastaajaa. TUL:n alkuperäinen vastaajamäärä oli 111, mutta karsinnan jälkeen vastaajia jäi 100.

Harrastusryhmässä olevien harrastajien ikää puolestaan kysyttiin monivalintakysymyksellä, jossa vastaaja rastitti kaikkien ryhmässä harrastavien syntymävuodet. Ne harrastusryhmät, joissa oli alle seitsemän tai yli 18-vuotiaita harrastajia jätettiin tarkastelun ulkopuolelle. Koska osa ikäryhmistä jäi hyvin pieniksi analyysin kannalta, päädyttiin ikää tarkastelemaan kahdessa ryhmässä. Toiseen ryhmään tulivat 7–12-vuotiaat ja toiseen 13–18-vuotiaat. Tällöin molemmissa ryhmissä oli mukana saman verran ikäluokkia ja ryhmien otoskoot olivat analyysin kannalta mielekkäitä. Ne harrastusryhmät, joissa oli 12–15-vuotiaita tai kaikkien ikäluokkien edustajia jätettiin siis tarkastelun ulkopuolelle. Näiden rajausten jälkeen ikäryhmien tarkasteluun jäi kokonaisaineistossa 162 ryhmää ja TUL:n aineistossa 56 harrastusryhmää. Ikäryhmätarkastelun ulkopuolelle jäi siis kokonaisaineiston osalta 38,2 prosenttia (n=100) ja TUL:n aineistosta 43,5 prosenttia (n=43).

Lajityyppiä tarkasteltiin erikseen yksilö- ja joukkuelajien välillä, sillä sosiaalinen ympäristö on lajien välillä erilainen ja lajien vaatimat harrastusympäristöön liittyvät puitteet eroavat usein toisistaan. Kokonaisaineistossa kaksi prosenttia (n=6) harrastusryhmistä ja TUL:n aineistosta 4 prosenttia (n=4) edusti parin kanssa harrastettavia lajeja. Osuudet olivat niin pieniä, että ne jätettiin analyyseissa tarkastelun ulkopuolelle ja näin ollen analyyseissa vertailtiin ainoastaan yksilö- ja joukkuelajeja.

Kyselyssä kysyttiin erikseen kuukausi- ja kausimaksujen suuruutta. Lisäksi vastaajilla oli mahdollisuus vastata avoimesti kuukausi- ja kausimaksuihin tarkentavia huomioita. Osa vastaajista oli jättänyt kuukausi- ja kausimaksukysymykset tyhjiksi ja vastanneet avoimeen kohtaan arvioimalla harrastusmaksun suuruusluokan, esimerkiksi 90-100 euroa. Tällöin vastausta kvantifioitaessa harrastusmaksuista laskettiin keskiarvo eli esimerkkitapauksessa vastaukseksi syötettiin 100 euroa. Osa vastaajista oli puolestaan eritellyt avoimeen vastauslaatikkoon kevät- ja syyskauden kausimaksun. Tällöin nämä laskettiin yhteen ja summa syötettiin aineistoon kausimaksuksi. Osa vastaajista ilmoitti varsinaisten maksujen lisäksi, että seura oli päättänyt alentaa kuukausi- tai kausimaksuja pandemian aiheuttaman toimintatauon

vuoksi. Analyysissä päädyttiin käyttämään normaalin tilanteen mukaisia harrastusmaksuja. Tällöin saatiin vertailukelpoinen kokonaiskuva vuositason kustannuksista.

Osassa harrastuksissa ei ollut kuukausimaksuja vaan iso kausimaksu, jota saatettiin maksaa erissä seuralle kauden aikana. Näin ollen kuukausi- ja kausimaksuja ei voitu tarkastella erikseen ja sen vuoksi päädyttiin kertomaan kuukausimaksu kymmenellä (useinkaan kuukausimaksuja ei peritä joka kuukausi, vaan harrastusvuosi sisältää muutamia lomakuukausia). Kymmenellä kerrottuun kuukausimaksuun lisättiin kausimaksun suuruus, jos se oli erikseen mainittu, jolloin saatiin suunnilleen vuoden säännöllisiä harrastusmaksuja koskeva summa. Tämän jälkeen harrastusmaksut jaettiin kolmeen yhtä suureen luokkaan ja harrastusmaksujen suuruutta päädyttiin tarkastelemaan kolmiluokkaisesti ylimmän-, keskimmäisen- ja alimman kolmanneksen avulla. Kokonaisaineistossa alin kolmannes oli 0–180 euroa, keskimäinen kolmannes 181–607 euroa ja ylin kolmannes 608–30 000 euroa. TUL:n aineistossa alimman kolmanneksen vaihteluväli oli 0–90 euroa, keskimmäisen 91–360 euroa ja ylimmän kolmanneksen 361–2500 euroa.

Toiminnan taukoa kartoitettiin kysymyksellä ”Oliko ryhmän ohjatuissa harjoituksissa koronapandemian aiheuttamia taukoja keväällä 2020?”. Mikäli vastaaja vastasi kysymykseen, ettei taukoja ollut, vastaaja ohjattiin vastaamaan kysymykseen: järjestettiinkö toiminta kevään aikana etävalmennuksena vai kontaktivalmennuksena. Kokonaisaineistossa 9,5 prosenttia (25) kertoi, ettei toiminnassa ollut pandemian aiheuttamia taukoja. Tästä joukosta noin puolella (n=12) toiminta oli järjestetty koko kevään ajan kontaktivalmennuksena ja toisella puolella (n=13) etävalmennuksena. TUL:n aineistosta 12 prosenttia (n=12) kertoi, ettei toiminnassa ollut pandemian aiheuttamia taukoja. Näistä vastaajista suunnilleen kaksi kolmasosaa (n=8) ilmoitti, että toiminta järjestettiin koko kevään kontaktivalmennuksena ja yksi kolmasosa (n=4) etävalmennuksena.

5.4 Aineiston analyysi

Kyselylomake siirrettiin Webropol-ohjelmasta analyysia varten IBM SPSS -statistics 26 ohjelmaan (IBM Corporation 2019). Harrastajamäärän muutosten ja taustatekijöiden välisten yhteyksien tarkasteltuun tutkimuksessa käytettiin riippumattomien otosten t-testiä, Pearsonin tulomomenttikorrelaatiokertoimia sekä yksisuuntaista varianssianalyysia (ANOVA).

Riippumattomien otoksien t-testi soveltuu keskiarvojen erojen vertailuun, kun otoskoko on yli 20 (Metsämuuronen 2011, 582). Pearsonin tulomomenttikorrelaatiokertoimia voidaan puolestaan käyttää, kun molemmat tutkittavat muuttujat ovat välimatka- tai suhdeasteikollisia (Metsämuuronen 2011, 577) Yksisuuntainen varianssianalyysi puolestaan sopii sellaisiin analyyseihin, joissa vertaillaan useamman kuin kahden ryhmän välisiä eroja ja ryhmitteleviä muuttujia on vain yksi (Metsämuuronen 2011, 782).

TUL:n aineistossa muutamien tarkasteltavien muuttujien otoskoot jäivät liian pieniksi soveltuakseen edellä mainittuihin analyysimenetelmiin, joten niiden sijasta käytettiin ei-parametrisia testejä. Tutkimuksessa näitä olivat Mann-Whitneyn U-testi sekä Kruskal-Wallisin yksisuuntainen varianssianalyysi. Mann-Whitneyn U-testi soveltuu keskiarvojen vertailuun riippumattomien otosten t-testin sijasta, mikäli otoskoko on pieni (Metsämuuronen 2011, 385–390). Kruskal-Wallisin testi puolestaan soveltuu pienien otoskoon analyyseille varianssianalyysien sijasta (Metsämuuronen 2011, 785). Koska ei-parametriset testit eivät anna tietoa kahden muuttujan välisistä keskiarvoista tai keskihajonnoista, on Mann-Whitneyn U-testiä käytettäessä muuttujien keskiarvoja sekä keskihajontoja tarkasteltu riippumattomien otosten t-testillä. Kruskal-Wallisin yksisuuntaista varianssianalyysia käytettäessä keskiarvoja ja keskihajontoja tarkasteltiin puolestaan normaalilla yksisuuntaisella varianssianalyysilla. Kussakin aineistossa käytetyt analyysimenetelmät on eritelty tutkimuskysymyksittäin taulukossa 2.

TAULUKKO 2. Tutkimuksessa käytetyt analyysimenetelmät tutkimuskysymyksittäin.

Aineisto	Itsenäisten otosten t-testi	Pearsonin tulomomentti-korrelaatio-kerroin	ANOVA	Mann-Whitneyn U-testi	Kruskal-Wallisn yksisuuntainen varianssianalyysi
Kokonaisaineisto					
Sukupuoli			x		
Ikäryhmä	x				
Lajityyppi	x				
Harrastusmaksuluokka			x		
Seurakoko		x			
Toiminnan tauko	x				
Tauon kesto		x			
Omatoiminen harjoitusohjelma	x				
TUL:n aineisto					
Sukupuoli					x
Ikäryhmä				x	
Lajityyppi	x				
Harrastusmaksuluokka					x
Seurakoko		x			
Toiminnan tauko				x	
Tauon kesto		x			
Omatoiminen harjoitusohjelma	x				

5.5 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

TUL:n aineisto jäi kokonaisuudessaan melko pieneksi, mikä pienentää analyysien luotettavuutta ja yleistettävyyttä. Kokonaisaineiston otoskoon ollessa alle 300 on sekin melko pieni ottaen huomioon suomalaisten lasten ja nuorten urheiluseuraharrastuskentän laajuuden. Toisaalta 262 harrastusryhmää kattoi tuhansia harrastajia, mitä voidaan pitää jo melko hyvänä määränä.

Molemmat aineistot kattoivat laajasti harrastajia ympäri Suomea, mikä lisää yleistettävyyttä suomalaisten lasten ja nuorten urheiluseuratoimintaan. Useiden lajiliittojen mukana oleminen monipuolista otosta, mutta toisaalta lajiliitot saattoivat myös siirtää lajien esiintyvyyden painopistettä aineistossa. Otos kattoi tasaisesti eri ikäryhmiä ja jakauma sukupuolien sekä yksilö- ja joukkuelajien välillä oli tasainen. Toisaalta ikäryhmien otoskoko jäi hyvin pieneksi, kun aineistosta poistettiin alle 7-vuotiaita sekä yli 18-vuotiaita sisältäneet harrastusryhmät sekä ryhmät, joissa oli harrastajia, jotka olisivat kuuluneet molempiin analyysissä käytettyihin ikäryhmiin. Karsintojen jälkeen ikäryhmien välisten erojen tarkasteluun päätyikin vain noin puolet kysymykseen vastanneista molemmissa aineistoissa.

Harrastusmaksun suuruudet jaettiin vertailua varten kolmanneksiin. Osa tutkittavista oli vastannut kustannuskysymyksiin väärin, sillä kuukausimaksuissa saattoi olla esimerkiksi kausimaksun summa jaettuna kauden harjoituskuukausien määrällä. Pelkästään yhden harrastusmaksuluokan sisällä kustannusten keskihajonta saattoikin olla suuri. Näin ollen harrastusmaksumuuttujan osalta analyysia voidaan pitää vain suuntaa antavana. Harrastusmaksujen osalta olisi ollut hyvä kartoittaa harrastuksen kustannuksia vuositasolla, jolloin vastaukset olisivat mahdollisesti olleet paremmin vertailukelpoisia keskenään riippumatta lajista tai vastaustyylistä.

Tutkimus toteutettiin Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeistusten mukaan (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019). Tutkimukseen vastaaminen oli vapaaehtoista ja nimetöntä eikä vastauksia pystynyt yhdistämään vastaajiin. Aineistoa säilytettiin salasanalla turvattu kovalevyllä, jonne ainoastaan tutkijalla oli pääsyoikeudet. Tutkimus toteutettiin toimeksiantosopimuksena Suomen Työväen Urheiluliitto TUL ry:n kanssa ja TUL maksoi tekijälle työn arvosanaan perustuvan palkkion. TUL:n toimeksiannosta on tiedotettu myös

tutkimukseen kutsuille tutkimustiedotteessa, joka tuli lukea ja hyväksyä päästäkseen vastaamaan kyselyyn. Tutkimus tullaan julkaisemaan Jyväskylän yliopiston JYX julkaisuarkistossa. Tutkimuksen päätyttyä aineisto hävitettiin.

6 TULOKSET KOKONAISAINEISTOSTA

6.1 Aineiston kuvailevat tiedot

Harrastajamääränmuutoksen, sukupuolen, ikäryhmän, lajityypin, harrastusmaksujen, seurakoon, toiminnan tauon, mahdollisen tauon pituuden sekä omatoimisen harjoitusohjelman kuvailevia tietoja on kuvattu taulukossa 3. Aineisto jakautui harrastajien sukupuolen mukaan varsin tasaisesti siten, että tyttöjen harrastusryhmiä oli noin 35 prosenttia, poikien noin 30 prosenttia ja molempia sukupuolia sisältäviä harrastusryhmiä noin 35 prosenttia. Ryhmistä noin 62 prosenttia oli 7–12-vuotiaille lapsille ja nuorille ja 38 prosenttia vanhempien eli 13–18-vuotiaiden nuorten harrastusryhmiä.

Harrastusryhmistä noin 24 prosenttia edusti yksilölajeja ja 76 prosenttia joukkuelajeja. Seurojen keräämien harrastemaksujen keskiarvo vuodessa oli noin 720 euroa ryhmää kohden. Maksuttomia harrastuksia oli 3,4 prosenttia ja 11,5 prosentin maksut olivat enintään 50 euroa vuodessa. Seurojen koon keskiarvo oli 330 harrastajaa. Vastaajista noin 91 prosenttia ilmoitti toimintatauosta kevään 2020 aikana. Tauon pituuden keskiarvo oli kokonaisainestossa 7,4 viikkoa ja omatoimisen harjoitusohjelman raportoi antaneensa 67 prosenttia harrastusryhmien toimihenkilöistä.

TAULUKKO 3. Tarkasteltavien muuttujien tietoja kokonaisaineistosta.

		% (n)	ka (kh)
Sukupuoli harrastusryhmässä			
	Tyttö	35,1 (92)	
	Poika	30,2 (79)	
	Molemmat	34,7 (91)	
Ikäryhmät			
	7–12-v.	61,7 (100)	
	13–18-v.	38,3 (62)	
Lajityyppi			
	Yksilölaji	23,9 (49)	
	Joukkuelaji	76,1 (205)	
Harrastusmaksut		(260)	719,7 (2000)
Edullisin maksuluokka	0–180 €	33,5 (87)	
Keskimmäinen maksuluokka	181–167 €	33,1 (86)	
Kallein maksuluokka	608–30 000 €	33,5 (87)	
Harrastajamäärä seurassa		(262)	330,5 (289,4)
Oliko taukoa			
	Kyllä	90,5 (237)	
	Ei	9,5 (25)	
Tauon kesto		(237)	7,4 (3,0)
Annettiinko omatoimista harjoitusohjelmaa			
	Kyllä	67,2 (176)	
	Ei	32,8 (86)	

6.2 Harrastajamäärän muutos ja sukupuolen sekä ikäryhmän yhteydet harrastajamäärän muutokseen

Harrastajamäärän muutoksen keskiarvo kokonaisaineistossa oli -21,7 prosenttia (kh= 26,2). Sukupuolen ja harrastajamäärän muutoksen välisen yhteyden tarkastelu löytyy taulukosta 4. Harrastusryhmissä, joissa oli ainoastaan tyttöjä, harrastajamäärän muutos oli -22,2 prosenttia (kh=24,1). Poikien harrastusryhmissä muutos puolestaan oli -17,8 prosenttia ja molempia sukupuolia sisältäneissä ryhmissä -24,7 prosenttia (kh=29,9). Ryhmien väliset erot muutosprosentteissa eivät olleet tilastollisesti merkitseviä. Yleisesti voidaan todeta, että pandemiakevään 2020 aikana harrastajamäärät vähenivät 18 – 25 prosenttia. Kaikkein suurinta väheneminen oli ryhmissä, joissa oli sekä tyttöjä että poikia. Näissä harrastajamäärät vähenivät neljänneksellä.

TAULUKKO 4. Sukupuolen yhteys harrastajamäärän muutokseen (%), yksisuuntainen varianssianalyysi.

Harrastusryhmät sukupuolen mukaan	Harrastajamäärän muutos %			
	n	ka	kh	ANOVA
Tyttöjen ryhmä	90	-22,2	24,1	F= 1,489
Poikien ryhmä	79	-17,8	23,7	df = 2
Ryhmässä tyttöjä ja poikia	91	-24,7	29,9	p = 0,227

Analyysin mukaan 7–12-vuotiaiden harrastajamäärien muutos oli keskimäärin -25,7 prosenttia (kh=29,6), kun vastaava luku 13–18-vuotiailla oli -16,0 (kh=23,5) prosenttia (taulukko 5). Ero oli tilastollisesti merkitsevä (p= 0,030). Nuoremmilla harrastuksen lopettaminen oli yleisempää kuin vanhemmilla harrastajilla. Harrastajien määrä oli pandemiakevään jälkeen yli neljänneksen pienempi nuoremmalla ikäryhmällä.

TAULUKKO 5. Ikäryhmän yhteys harrastajamäärän muutokseen (%), riippumattomien otosten t-testi.

Ikäryhmä 2-luokkaisena	Harrastajamäärän muutos %				
	n	Ka	Kh	t-arvo	p-arvo
				-2,187	,030
7–12-v.	98	-25,7	29,6		
13–18-v.	62	-16,0	23,5		

6.3 Lajityypin, harrastusmaksuluokan sekä seurakoon yhteydet harrastajamäärän muutokseen

Yksilölajien harjoitusryhmissä harrastajamäärän muutosprosentti oli -30,1 prosenttia (kh=29,7), kun joukkuelajien harjoitusryhmissä samainen arvo oli -18,5 prosenttia (kh=23,3 (taulukko 6). Ero oli tilastollisesti merkitsevä (p= 0,013). Toisin sanoen harrastajamäärät laskivat kevään 2020 aikana sekä yksilö- että joukkuelajeissa, mutta lopettaminen oli yksilölajeissa vielä yleisempää kuin joukkuelajeissa.

TAULUKKO 6. Lajityypin yhteys harrastajamäärän muutokseen (%), itsenäisten otosten t-testi.

Lajityyppi	Harrastajamäärän muutos %				
	n	Ka	Kh	t-arvo	p-arvo
				2,549	,013
Yksilölaji	49	-30,1	29,7		
Joukkuelaji	205	-18,5	23,3		

Harrastusmaksuluokan yhteyttä harrastajamäärän muutokseen tarkasteltiin yksisuuntaisen varianssianalyysin avulla (taulukko 7). Harrastusmaksuja tarkasteltaessa varianssit olivat yksisuuntaisessa varianssianalyysissä eri suuret, joten luokkien välisiä eroja tarkasteltiin

Tamhanen T2 -testin avulla. Edullisimmassa maksuluokassa harrastajamäärän muutos oli -28,7 prosenttia (kh=29,0), kun kalleimmassa vastaava arvo oli -15,6 prosenttia (kh=20,2). Keskimmaisessä maksuluokassa harrastajamäärän muutos oli -20,7 prosenttia (kh=27,1). Tilastollisesti merkitsevä ero löytyi edullisimman sekä kalleimman maksuluokan väliltä (p=0,002), siten että edullisimman maksuluokan harrastuksia lopetettiin useammin kuin kalleimman maksuluokan harrastuksia. Harrastajamäärän muutos vaikutti siis olevan sitä negatiivisempi mitä edullisemmasta harrastuksesta oli kyse.

TAULUKKO 7. Harrastusmaksuluokan yhteys harrastajamäärän muutokseen (%), yksisuuntainen varianssianalyysi.

Harrastusmaksuluokka	n	Harrastajamäärän muutos %		ANOVA	Tamhane T2 p < .05
		ka	kh		
L1 Edullisin maksuluokka	85	-28,7	29,0	F= 5,64	L1 < L3 p= ,002
L2 Keskimäinen maksuluokka	86	-20,7	27,1	df = 2	
L3 Kallein maksuluokka	87	-15,6	20,2	p = ,004	

Harrastajamäärän muutoksen yhteyttä seuran kokoon tarkasteltiin Pearsonin tulomomenttikorrelaatiokertoimien avulla. Seuran koon ja harrastajamäärän muutoksen välinen korrelaatiokerroin oli 0,019 eikä korrelaatio ollut tilastollisesti merkitsevä (p=0,766). Seuran koolla ei siis ollut yhteyttä harrastajamäärien prosentuaaliseen muutokseen.

6.4 Toiminnan tauon sekä omatoimisen harjoitusohjelman yhteydet harrastajamäärän muutokseen

Harrastusryhmissä, joissa oli keväällä 2020 pandemian aiheuttama tauko, harrastajamäärän muutos oli -21,8 (kh=26,5) prosenttia, kun niissä ryhmissä, jossa ei ollut taukoa, muutosprosentti oli -20,5 (kh=24,2) (taulukko 8). Tämä pieni ero ei ollut tilastollisesti merkitsevä (p= 0,814). Lopettamista vaikuttaisi tapahtuneen siis suunnilleen saman verran

riippumatta siitä, oliko harrastusryhmän toiminta tauolla vai ei eivätkä ryhmät eronneet toisistaan.

Niillä, joilla ei ollut tauon aikana omatoimista harjoitusohjelmaa, harrastajamäärän muutosprosentti oli -31,8 (kh=33,8) ja niillä, joille omatoiminen harjoitusohjelma oli annettu, muutosprosentti oli -16,9 (kh=20,1). Ero oli tilastollisesti erittäin merkitsevä ($p < 0,001$) kertoen siitä, että ne harrastajat, jotka saivat pandemiarajoitusten ajaksi harjoitusohjelman, pysyivät harrastuksen parissa paremmin.

TAULUKKO 8. Toiminnan tauon sekä omatoimisen harjoitusohjelman yhteydet harrastajamäärän muutokseen (%), itsenäisten otosten t-testi.

		Harrastajamäärän muutos				
		n	Ka	Kh	t-arvo	p-arvo
Oliko taukoa					-,236	,814
	Tauko	237	-21,8	26,5		
	Ei taukoa	23	-20,5	24,2		
Oliko omatoimista harjoitusohjelmaa					3,754	,000
	Kyllä	176	-16,9	20,1		
	Ei	84	-31,8	33,8		

Tauot olivat aineistossa keskimäärin 7,4 viikkoa pitkiä (kh=3,0) (taulukko 3). Harrastajamäärän muutoksen yhteyttä tauon pituuteen tarkasteltiin Pearsonin tulomomenttikorrelaatiokertoimien avulla. Harrastajamäärän muutoksella ei havaittu olevan yhteyttä tauon pituuteen. Harrastajamäärän muutoksen ja harjoitustauon pituuden välinen korrelaatiokerroin oli -,047 eikä yhteys ollut tilastollisesti merkitsevä ($p = 0,470$).

7 TULOKSET SUOMEN TYÖVÄENURHEILULIITTO TUL RY:N AINEISTOSTA

7.1 Aineiston kuvailevat tiedot

Harrastajamääränmuutoksen, sukupuolen, ikäryhmän, lajityypin, harrastusmaksujen, seurakoon, toiminnan tauon, mahdollisen tauon pituuden sekä omatoimisen harjoitusohjelman kuvailevia tietoja on kuvattu taulukossa 9. Harrastusryhmistä noin 25 prosenttia oli tyttöjen harrastusryhmiä ja noin 23 prosenttia poikien harrastusryhmiä. Puolestaan molempia sukupuolia edustavia harrastusryhmiä oli yli puolet tutkittavista eli noin 51 prosenttia. Harrastusryhmistä 7–12 –vuotiaita oli noin 65 prosenttia ja 13–18 –vuotiaita noin 30 prosenttia.

Tutkittavista noin 33 prosenttia edusti yksilölajeja ja 67,4 prosenttia joukkuelajeja. TUL:n jäsenseurojen harrastusryhmien harrastemaksujen keskiarvo vuodessa oli 375 euroa. Jäsenseurojen harrastusryhmien osalta maksuttomia harrastuksia oli noin 7 prosenttia ja noin 22 prosenttia harrastuksista maksoi enintään 50 euroa vuodessa. Vastaajien seuroissa oli keskimäärin 292 harrastajaa. Tästä aineistosta 88 prosenttia raportoi, että seuran toiminta oli ollut tauolla kevään 2020 aikana. Tauko oli keskimäärin noin 8 viikkoa. Hieman yli puolet (55 prosenttia) harrastusryhmien toimihenkilöistä ilmoitti antaneensa harrastajille omatoimisen harjoitusohjelman tauon ajalle.

TAULUKKO 9. Kuvailevien muuttujien tietoja TUL:n aineistosta.

		% (n)	ka (kh)
Sukupuoli harrastusryhmässä			
	Tyttö	25,3 (25)	
	Poika	23,2 (23)	
	Molemmat	51,5 (51)	
Ikäryhmät			
	7–12-v	69,6 (39)	
	13–18-v	30,4 (17)	
Lajityyppi			
	Yksilölaji	32,6 (31)	
	Joukkuelaji	67,4 (64)	
Harrastusmaksut		(98)	377,4 (517,7)
Edullisin maksuluokka	0–90 €	33,3 (33)	
Keskimmäinen maksuluokka	91–360 €	32,3 (32)	
Kallein maksuluokka	361–2500 €	33,3 (33)	
Harrastajamäärä seurassa		(99)	292,3 (199,2)
Oliko taukoa			
	Kyllä	87,9 (87)	
	Ei	12,1 (12)	
Tauon kesto		(88)	8,0 (3,2)
Annettiinko omatoimista harjoitusohjelmaa			
	Kyllä	55,6 (55)	
	Ei	44,4 (44)	

7.2 Harrastajamäärän muutos ja sukupuolen sekä ikäryhmän yhteydet harrastajamäärän muutokseen

Harrastajamäärän muutoksen keskiarvo aineistossa oli -23,4 prosenttia (kh= 27,8). Sukupuolen yhteyttä harrastajamäärän muutokseen tarkasteltiin Kruskal-Wallisn yksisuuntaisen varianssianalyysin avulla (taulukko 10). Keskiarvoja ja -hajontoja tarkasteltiin yksisuuntaisen varianssianalyysin avulla. Tyttöjen harrastusryhmien jäsenmäärän muutoksen keskiarvo oli -26,4 prosenttia (kh= 24,0) ja poikien -17,6 prosenttia (kh= 26,8). Molempia sukupuolia sisältäneiden ryhmien harrastajamäärän muutosprosentti oli -24,8 (kh= 30,0). Erot eivät kuitenkaan olleet tilastollisesti merkitseviä (p= 0,597) ryhmien välillä.

TAULUKKO 10. Sukupuolen yhteys harrastajamäärän muutokseen (%), Kruskal-Wallisn yksisuuntainen varianssianalyysi. Sukupuolien keskiarvot sekä keskihajonnat, yksisuuntainen varianssianalyysi.

Harrastusryhmät sukupuolen mukaan	Harrastajamäärän muutos %			Kruskal – Wallisin testisuure	df	p-arvo
	n	ka	kh			
				1,033	2	,597
Tyttöjen ryhmä	25	-26,4	24,0			
Poikien ryhmä	23	-17,6	26,8			
Ryhmässä tyttöjä ja poikia	51	-24,7	30,0			

Ikäryhmän yhteyttä harrastajamäärän muutokseen tarkasteltaessa huomattiin, että harrastajamäärän muutosprosentti oli 7–12-vuotiailla -26,5 prosenttia (kh = 30,0) ja 13–18-vuotiailla muutos oli yli kymmenen prosenttia pienempi eli -14,2 prosenttia (kh = 23,3) (taulukko 11). Ero ei kuitenkaan ollut tilastollisesti merkitsevä (p =0,436).

TAULUKKO 11. Ikäryhmän yhteys harrastajamäärän muutokseen (%), Mann-Whitney'n U-testi. Ikäryhmien keskiarvot sekä keskihajonnat, riippumattomien otosten t-testi.

Ikäryhmä	Harrastajamäärän muutos %			Mann-Whitney'n U-testi	z-arvo	u-arvo	p-arvo
	n	ka	kh				
7–12-v.	38	-26,5	30,0	26,9	,779	365,5	,436
13–18-v.	17	-14,2	23,3	30,5			

7.3 Lajityypin, harrastusmaksuluokan sekä seurakoon yhteydet harrastajamäärän muutokseen

Joukkuelajien harrastajamäärän muutos oli -20,1 prosenttia (kh=26,1) ja yksilölajeissa samainen prosentti oli -24,4 prosenttia (kh=25,5) (taulukko 12). Ero ei ollut tilastollisesti merkitsevä (p = 0,272).

TAULUKKO 12. Lajityypin yhteys harrastajamäärän muutokseen (%), riippumattomien otosten t-testi.

Lajityyppi	Harrastajamäärän muutos %				
	n	Ka	Kh	t-arvo	p-arvo
Yksilölaji	31	-24,4	25,5	,771	,443
Joukkuelaji	63	-20,1	26,1		

Harrastusmaksuluokan yhteyttä harrastajamäärän muutokseen tarkastellaan taulukossa 13. Alimman harrastusmaksuluokan harrastajamäärän prosentuaalinen keskiarvo oli -24,2 prosenttia (kh = 30,2), keskimmäisen -26,5 prosenttia (kh= 34,8) ja ylimmän -18,3 prosenttia

($kh=14,0$). Erot eivät kuitenkaan olleet tilastollisesti merkitseviä harrastusmaksuluokkien välillä ($p= 0,779$).

TAULUKKO 13. Harrastusmaksuluokan yhteys harrastajamäärän muutokseen (%), Kruskal-Wallisin yksisuuntainen varianssianalyysi. Luokkien keskiarvot sekä keskihajonnat, yksisuuntainen varianssianalyysi.

Harrastusmaksuluokka	Harrastajamäärän muutos %			Kruskal – Wallisin testisuure	df	p-arvo
	n	ka	kh			
				,499	2	,779
Edullisin maksuluokka	33	-24,2	30,2			
Keskimmäinen maksuluokka	32	-26,5	34,8			
Kallein maksuluokka	33	-18,3	14,0			

Seurakoon yhteyttä harrastajamäärän muutokseen tarkasteltiin Pearsonin tulomomenttikorrelaatiokertoimien avulla. Korrelaatiokerroin oli 0,003 ($p= 0,975$), joten seurakoon ja harrastajamäärän muutosprosentin väliltä ei löytynyt korrelaatiota.

7.4 Toiminnan tauon sekä omatoimisen harjoitusohjelman yhteydet harrastajamäärän muutokseen

Toiminnan tauon yhteyttä harrastajamäärän muutokseen tarkasteltiin Mann-Whitneyn U-testin avulla (taulukko 14). Harrastajamäärän muutoksen keskiarvo niillä, joilla oli taukoa harjoituksista, oli -24,6 prosenttia ($kh = 28,7$) ja niillä, joilla ei ollut toiminnassa taukoa vastaava prosentti oli jälleen noin kymmenen prosenttia pienempi eli -14,1 prosenttia ($kh = 17,8$). Ero ei kuitenkaan ollut tilastollisesti merkitsevä ($p = 0,168$).

TAULUKKO 14. Toiminnan tauon yhteys harrastajamäärän muutokseen (%), Mann-Whitneyn U-testi. Ryhmien keskiarvot sekä keskihajonnat, riippumattomien otosten t-testi.

Oliko taukoa	n	Harrastajamäärän muutos %		Mann-Whitneyn U-testi keskiarvo	z-arvo	u-arvo	p-arvo
		ka	kh				
Kyllä	87	-24,6	28,7	48,10	1,38	600,00	,168
Ei	11	-14,1	17,8	60,55			

Aineistossa tutkittujen harrastusryhmien tauko kesti keskimäärin 8 viikkoa (taulukko 11). Tauon keston yhteyttä harrastajamäärän muutokseen tarkasteltiin Pearsonin tulomomenttikorrelaatiokertoimien avulla. Tauon pituuden ja harrastajamäärän muutoksen välinen korrelaatio oli -0,133 eikä se ollut tilastollisesti merkitsevä ($p = 0,218$). Tauon pituudella siis ei ollut yhteyttä harrastajamäärän muutokseen.

Omatoimisen harjoitusohjelman yhteyttä harrastajamäärän muutokseen tarkasteltiin riippumattomien otosten t-testin avulla (taulukko 15). Omatoimisen harjoitusohjelman saaneilla harrastajamäärän muutosprosentti oli -17,8 (kh=22,3). Niiden muutosprosentti, jotka eivät olleet saaneet omatoimista harjoitusohjelmaa oli -30,6 (kh=32,5). Tämä ero oli myös tilastollisesti merkitsevä ($p = 0,031$). Omatoimisen harjoitusohjelman antaminen siis vähensi lopettaneiden määrää yli 20 prosentilla.

TAULUKKO 15. Omatoimisen harjoitusohjelman yhteys harrastajamäärän muutokseen (%), itsenäisten otosten t-testi.

Oliko omatoimista harjoitusohjelmaa	n	Harrastajamäärän muutos %		t-arvo	p-arvo
		Ka	Kh		
Kyllä	55	-17,8	22,3	2,205	,031
Ei	43	-30,6	32,5		

7.5 Aineistojen tulosten yhdensuuntaisuus

Harrastajamäärät vähenivät molemmissa aineistoissa kaikissa tarkastelluissa taustamuuttujissa. TUL:n aineisto on pieni (n=100), mikä vähentää merkitsevien tulosten ilmaantuvuutta. Kokoavasti voidaan todeta, että pandemiakevään aikana noin viidesosa nuorista lopetti urheiluseuraharrastuksen. Lopettamisessa ei havaittu eroja sukupuolten välillä. Erityisesti nuorempien harrastajien (7-12-vuotiaiden) ryhmissä harrastajamäärät vähenivät. TUL:n aineistossa tulokset olivat samansuuntaisia kuin kokonaisaineistossa.

Yksilölajeja harjoittelevissa harjoitusryhmissä harrastajamäärän väheneminen oli suurempaa kuin joukkuelajien harjoitusryhmissä. TUL:n aineistossa tulokset olivat samansuuntaisia, vaikkakaan eivät tilastollisesti merkitseviä. Tarkasteltaessa harrastusmaksuluokkia lopettaneiden määrä oli sitä suurempi, mitä edullisemmasta harrastuksesta oli kyse. TUL:n osalta tulos oli samansuuntainen, mutta on huomattava, että harrastusmaksujen keskiarvo oli kokonaisaineistossa 720 euroa ja TUL:n aineistossa vain 380 euroa.

Tutkimukseen osallistuneissa seuroissa oli keskimäärin 330 harrastajaa. TUL:n seurat olivat hieman pienempiä, sillä niissä harrastajia oli keskimäärin 290. Harrastajamäärän väheneminen ei ollut yhteydessä seuran harrastajamäärään. Sillä oliko harjoitusryhmällä taukoa toiminnasta kevään 2020 aikana, ei ollut tilastollisesti merkitsevää yhteyttä harrastajamäärän muutokseen kummassakaan aineistossa. TUL:n aineistossa lopettaneiden määrä oli kuitenkin lähes kymmenen prosenttia suurempi niissä ryhmissä, joilla oli taukoa verrattuna ryhmiin, joilla ei ollut taukoa toiminnasta.

Tauon keston ja harrastajamäärän muutoksen väliltä ei löytynyt tilastollisesti merkitsevää yhteyttä kummassakaan aineistossa. Tauon keston keskiarvo kokonaisaineistossa oli 7,4 viikkoa ja TUL:n aineistossa 8 viikkoa. Omatoimisen harjoitusohjelman ja harrastajamäärän muutoksen väliltä havaittiin kokonaisaineistossa tilastollisesti merkitsevä ero. Sekä kokonaisaineistosta, että TUL:n aineistosta havaittiin, että niissä ryhmissä, joissa valmennettavat saivat omatoimisen harjoitusohjelman, oli vähemmän harrastuksen lopettaneita kuin niissä ryhmissä, joissa omatoimista ohjelmaa ei annettu.

8 POHDINTA

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää keväällä 2020 lasten ja nuorten urheiluseurojen harrastajamäärissä mahdollisesti tapahtuneita muutoksia. Harrastajamäärien muutosten tutkimisen lisäksi tutkittiin siihen yhteydessä olevia tekijöitä. Ilmiötä tarkasteltiin ensin kaikkien tutkimukseen osallistuneiden harrastusryhmien osalta sekä sen jälkeen TUL:n jäsenseurojen osalta.

8.1 Pandemian aikana tapahtuneet harrastajamäärien muutokset

Harrastajien määrä väheni keväällä 2020 noin viidenneksellä molemmissa aineistoissa ja harrastajamäärän muutos oli negatiivinen kaikissa tarkastelluissa taustamuuttujissa. TUL:n aineistossa ainoaksi merkitseväksi tulokseksi nousi omatoimisen harjoitusohjelman yhteys pienempään lopettaneiden osuuteen. Kokonaisaineistossa puolestaan havaittiin omatoimisen harjoitusohjelman lisäksi iän, lajityypin sekä harrastusmaksujen olevan yhteydessä urheiluseuraharrastuksen lopettaneiden osuuteen. Nuoremmat lopettivat harrastamisen yleisemmin kuin vanhemmat. Tulos on ristiriidassa Yomodan ja Kuritan (2021) kansainvälisen kirjallisuuskatsauksen kanssa, jossa havaittiin, että yleinen fyysinen aktiivisuus väheni pandemian aikana erityisesti vanhemmilla nuorilla. Yksilölajien harrastajat lopettivat todennäköisemmin kuin joukkuelajien harrastajat. Edullisimpien harrastuskustannusten ryhmissä lopettaneita oli enemmän kuin kalleimpaan harrastusmaksuluokkaan kuuluvissa harrastusryhmissä. Sukupuolella, seuran koolla, sillä oliko ryhmän toiminnassa taukoa tai tauon kestolla ei havaittu olevan yhteyttä urheiluseuraharrastuksen lopettamiseen. Vaikka TUL:n aineistosta merkitsevä yhteys löytyi ainoastaan omatoimisen harjoitusohjelman osalta, tulokset olivat lukujen valossa yhdensuuntaisia kokonaisaineiston kanssa.

Lajiliittojen omat luvut harrastajamäärien muutoksista vaihtelevat viiden ja kahdentoista prosentin välillä (Helsingin Sanomat 2021; Keski-suomalainen 2021). Luvut poikkeavat huomattavasti tässä tutkimuksessa saaduista luvuista, mikä saattaa selittyä muun muassa sillä, että tutkimuksessa ei otettu huomioon uusien harrastajien määrää vaan tarkasteltiin ainoastaan seuraurheilusta pois jääneitä. Näin saatiin tarkempi kuva siitä, kuinka paljon oli niitä lapsia ja nuoria, jotka jäivät pois ja pystyttiin tarkastelemaan pandemia-aikana toiminnassa jo mukana

olleiden harrastajien mahdollista liikehdintää ryhmässä. Lisäksi lajiliittojen lukemissa olivat mukana kaikenikäiset harrastajat. Tämän vuoksi teini-ikään sijoittuva harrastuksen lopettaminen ei korostu samaa tapaan kuin käsillä olevan tutkimuksen aineistossa. Lisäksi aikuisten harrastamisen voidaan olettaa olevan aiempaan tutkimukseen perustuen stabiilimpaa kuin lasten ja nuorten harrastamisen. Aikuisharrastajien pienempi poisputoaminen oli nähtävissä myös Olympiakomitean kyselyn tuloksissa, joissa aikuisten vähenemä oli yli puolet pienempi kuin alle 18-vuotiaiden (Olympiakomitea ry 2021). TUL:n toiminta painottuu matalan kynnyksen toimintaan, joissa lisenssiharrastajia on vähemmän kuin suurissa lajiliitoissa, mikä osaltaan saattaa selittää harrastajien suurempaa katoa aineistossa verrattuna lajiliittojen omiin tilastoihin. Toisaalta kyselyyn on myös saattanut herkemmin lähteä mukaan niiden harrastusryhmien toimihenkilöt, joilta on koronapandemian aikana merkittävästi kadonnut harrastajia.

Kokoontumisrajoitusten astuessa voimaan keväällä 2020 peräti viidesosa lapsista ja nuorista siis lopetti urheiluseuraharrastuksen. Pandemia-aika on vähentänyt urheiluseuraharrastamista kaikilla harrastajilla. Koska liikunnan harrastamisella sekä urheiluseuraharrastukseen osallistumisella on todettu olevan monia positiivisia yhteyksiä lasten ja nuorten hyvinvointiin, pandemia on voinut aiheuttaa nuorten hyvinvoinnin heikkenemistä. Erityisen huolenaiheen herättää tutkimustulos, että pandemia-aika näyttäisi kohdistuvan juuri matalan kynnyksen harrastustoimintaan; lopettaneita oli eniten matalan kustannustason harrastusryhmissä ja vähiten korkeimpien kustannusten harrastusryhmissä. Tulosta voidaan pitää siinä määrin yllättävänä, että yleisesti urheiluseuraharrastusten kustannuksia pidetään merkittävänä hidasteena lasten ja nuorten seuraharrastamiselle (Harkimo & Paajanen 2014) ja nyt lopettamista oli tapahtunut juuri edullisimmissa harrastuksissa. Toisaalta tutkimuksessa jo aiemmin todettiin erilaisten sosioekonomisten aseman mittareiden ennustavan myös parempaa terveyskäyttäytymistä. Tulos saattaakin viitata sellaisten lasten ja nuorten seuraharrastuksen lopettamiseen, jotka tulevat matalamman sosioekonomisen aseman perheistä. Tällöin jo valmiiksi heikommassa asemassa olevat lapset ja nuoret ovat voineet pudota ulos seuraharrastuksesta.

8.2 Pandemian aiheuttamat mahdolliset muutokset liikkumisen motivaatiotekijöihin

Vaikka tutkimuksessa nousikin esille harrastajamäärän muutoksiin yhteydessä olevia tekijöitä, varsinaisia yksilötason syitä lopettamiselle ei tiedetä. Tutkimuksen teoriaosassa kuvattiin liikunnan harrastamisen selittäviä teorioita, joista yksi oli itsemääräämisteoria. Harrastustoiminnan siirryttyä tauolle sosiaalinen vuorovaikutus sekä yhdessä tekeminen on todennäköisesti vähentynyt monella harrastajalla. Sosiaalisen yhteenkuuluvuuden tunteen puuttuminen onkin voinut vaikuttaa dramaattisesti päätökseen lopettaa harrastus. Myös koetun pätevyyden kokemukset ovat saattaneet kokeneet samanlaisen kadon. Toisaalta koettu autonomia on saattanut olla aiempaa suurempaa. Kokonaiskuvaa katsoen voidaan kuitenkin todeta, että liikuntamotivaatiota ruokkivia tekijöitä on poikkeusaikana voinut olla hyvin vähän. Barret ym. (2021) havaitsivat, että ihmiset, jotka halusivat nostaa fyysistä aktiivisuuttaan pandemian aiheuttamien rajoitusten aikana, tarvitsivat kuuntelutukea sekä tukea fyysisen aktiivisuuden itsesääteilyyn. Lopettamispäätöksen taustalla voi siis olla myös valmentajan, vanhempien tai vertaisten tuen puute harrastuksen jatkamiseen.

Teoriaosassa esiteltiin myös, kuinka liikunnan merkityksellisyyden osa-alueista esille nousivat eniten ilo ja leikki sekä terveys ja kunto (Koski & Hirvensalo 2019; Koski & Hirvensalo 2021). Harrastuksen iloon ja leikkiin liittyvät elementit ovat varmasti vähentyneet toiminnan taukojen tai poikkeusjärjestelyjen aikana. Myös terveyden ja kunnan osa-alueen täyttyminen on voinut vaikeutua harjoitusten peruuntuessa. Toisaalta joku on saattanut nauttia myös omatoimisesta ja aikatauluttamattomasta harjoittelusta. Paljon mainintoja saaneet kilpailu ja suorittaminen, kasvu ja kehittyminen sekä sosiaalisuus ja yhdessä olo (Koski & Hirvensalo 2019; Koski & Hirvensalo 2021) ovat varmasti myös jääneet varjoon, vaikka harjoittelu olisikin jatkunut itsenäisesti.

Kosken ja Hirvensalon (2019; 2020) tarkastellessa liikunnan esteitä esiin nousivat liikuntalajin ohjauksen puute kodin läheisyydessä, muiden harrastuksien luoma este sekä liikuntaharrastuksen kalleus (Koski & Hirvensalo 2019; Koski & Hirvensalo 2021). Pandemian aikana erityisesti ohjauksen puute on ollut merkittävä tekijä, mutta lopettamiseen on saattanut olla yhteydessä myös pandemian vaikutukset perheiden talouteen. Seuraharrastamisen lopettamisen yleisimpiä syitä ovat LIITU-tutkimuksen mukaan kyllästymisen lajiin, viihtymättömyys harjoitusryhmässä sekä se, ettei harrastaminen ole riittävän innostavaa

(Blomqvist ym. 2019). Koronapandemian liikuntaseuraharrastamiseen aiheuttaminen muutosten valossa erityisesti harrastuksen innostavuus sekä viihtymisen tunteet ovat saattaneet vähentyä. Korona-aikana liikunnan esteet sekä harrastamisen lopettamiseen johtaneet syyt ovat voineet näyttäytyä hiukan toisenlaisena, sillä tauko on koskenut lähtökohtaisesti koko maata ja laajasti monenlaisia harrastuksia. Toisaalta urheiluseuraharrastamisen lopettamisen syitä on saattanut kasaantua harrastajalle jo ennen pandemiaa. Tällöin koronapandemia on osalle harrastajista voinut olla myös niin sanottu viimeinen pisara eikä pandemia yksinään pysty selittämään lopettaneiden määrää.

8.3 Tulosten pohdintaa pandemian urheiluseuratoimintaan aiheuttamien mahdollisten muutosten valossa

Se, ettei sukupuolten välillä havaittu eroa lopettamisen suhteen on linjassa aiemman tutkimuksen kanssa (Blomqvist ym. 2019). Sen sijaan yksilö- ja joukkuelajien harrastajien väliset suuret erot harrastuksen lopettamisessa olivat hieman yllättäviä eikä varmoja aiempaan tutkimuskirjallisuuteen linkittyviä teorioita vastaavanlaisesta huomiosta löydy. Yksi teoria itsemääräämisteoriana pohjautuen voisi olla se, että vaikka sosiaalisen yhteenkuuluvuuden tunne vähentyi varmasti runsaasti lähes jokaisella harrastajalla, niin yksilölajien harrastajat ovat saattaneet kokea toiminnan tauon silti yksinäisempänä ja tuen puutteen voimakkaammin kuin joukkuelajien harrastajat. Joukkuelajit voivat tarjota harrastajalle myös laajemman sosiaalisen ympäristön organisoidun toiminnan ulkopuolella. Tällöin organisoidun toiminnan tauko ei välttämättä ole tarkoittanut katkosta omaan harrastusryhmään. Toinen selitys koskee lajityyppien harrastusympäristöjä. Monet yksilölajit, kuten esimerkiksi uinti, telinevoimistelu sekä kamppailulajit saattavat vaatia tietynlaisen ympäristön lajin harrastamiseen, kun joukkuelajien harjoitteluun soveltuvat usein helposti saavutettavissa olevat liikuntapaikat, kuten ulkokentät maaleineen ja koreineen. Pandemian suljettua kaupunkien ja seurojen liikuntapaikat ovat yksilölajien harrastajat joutuneet todennäköisemmin tilanteeseen, jossa omalle lajille tyypilliseen harjoitteluun on tullut totaalitauko. Joukkuelajin harrastajalla on lisäksi harjoittelutauon taustalla voinut olla joukkueen tuoma sosiaalinen turva sen suhteen, etteivät muutkaan omasta joukkueesta ole välttämättä päässeet harjoittelemaan.

Sillä, oliko ryhmällä tauko toiminnassaan keväällä 2020, ei tulosten mukaan ollut yhteyttä siihen, minkä verran lopettaneita oli. Vastausten perusteella osa harrastusryhmistä oli jatkanut

toimintaansa läpi kevään kontaktivalmennuksena. Rajoitusten noudattamisessa tai noudattamattomuudessa onkin kyse eettisen vastuun ja yksilön vapauden välisestä vastakkainasettelusta. Seurat ovat joutuneet tekemään valintoja näiden arvojen välillä, sillä niin kauan, kun seurojen ei ole ollut pakko sulkea toimintaansa, vastuu on siirtynyt seurojen johdolle, eli yksittäisten ihmisten arvokäsityksiin, moraaliin ja vastuuseen. Osa perheistä on saattanut pandemiatilanteen vuoksi tehdä oman tai perheenjäsenten turvallisuuden vuoksi päätöksen, ettei harjoituksiin enää mennä. Harjoituksiin menemisen päättyminen itsessään on puolestaan saattanut johtaa koko harrastuksen lopettamiseen, vaikka omalla harjoitusryhmällä toiminta olisikin jatkunut. Lisäksi myös perheen ja seuran arvot sekä valinnat ovat voineet olla ristiriidassa keskenään koskien seuran vastuullista toimintaa koronapandemian aikana. Myös tämä on voinut johtaa harrastuksen lopettamiseen kyseen omaisessa seurassa.

Myöskään tauon kestolla ei havaittu olevan merkitystä lopettaneiden määrään. Tuloksen taustalla saattaa olla sama ilmiö siitä, ettei tauon todellisella pituudella ole välttämättä ollut merkitystä, jos perhe on tehnyt turvallisuuden tunteeseen perustuvan päätöksen olla käymättä harjoituksissa, vaikka toimintaa olisikin järjestetty. Toisaalta havainto siitä, että tauko ei ole vaikuttanut lopettamispäätökseen voi vahvistaa käsityksiä siitä, että kynnyksellä palata toimintaan on korkealla lyhyenkin tauon jälkeen. Tällöin merkitsevää ei ole tauon pituus vaan se, että harrastustoiminnassa on ollut tauko. Tulosten perusteella tauon pitämällä tai pitämättömyydellä ei ollut yhteyttä siihen, paljonko lopettaneita oli. Tulokseen saattaa vaikuttaa se, että harrastusryhmiä, joilla ei ollut taukoa toiminnasta, oli määrällisesti hyvin vähän, joten tulos ei välttämättä ole luotettava. Tauon pituudellakaan ei ollut yhteyttä lopettamiseen ja tauon pituuden keskihajonnat olivatkin molemmissa aineistoissa melko pieniä (kokonaisaineisto 3 ja TUL 3,2). Pienet keskihajonnat kertovat vastausten homogeenisuudesta eli siitä, ettei harrastusryhmien välille ei ole päässyt syntymään suuria eroja.

Omatoimisen harjoitusohjelman yhteys harrastajamäärien pienempään muutokseen voi kertoa siitä, että ryhmissä, joissa omatoiminen harjoitusohjelma annettiin, harrastajat saattoivat jo lähtökohtaisesti olla kilpailullisempia ryhmiä sekä näin ollen sitoutuneempia toimintaan. Tämä tulos oli kokonaisaineistossa kaikkein merkitsevin ja tuli ilmi myös TUL:n aineistossa. Niillä harrastajilla, joiden ohjaajat ovat antaneet ohjeita omatoimiseen harjoitteluun, harrastajamäärät eivät ole vähentyneet yhtä paljon. Toisaalta tulos voi kertoa myös siitä, että omatoimisen harjoitusohjelman antaminen on saattanut viestinyt harrastajille valmentajan kiinnostuksesta

harrastajaa kohtaan ja näin tukea harrastuksen jatkamista. Onkin tärkeää, että valmentaja tarjoaisi ohjeet omatoimiseen harjoitteluun, silloin kun harrastustoimintaan tulee taukoja, jotta yhteys seuraan sekä valmentajaan säilyisi. Erityisesti lajiliittojen tulisi ottaa näkyvä rooli harrastuksen lopettamisen ehkäisemiseksi tilanteissa, joissa urheiluseuraharrastusten lopettaminen on todennäköisintä ja antaa yksiselitteisempiä sekä tarkempia ohjeita ja välineitä valmentajille omatoimiharjoittelun toteuttamiseksi. Tällaisia tilanteita voivat olla esimerkiksi teini-ikään sijoittuva lopettaminen, loukkaantumisen jälkeinen lopettaminen sekä tauon aikainen lopettaminen.

Lopettaneita oli eniten harrastusryhmissä, joiden kustannustaso oli matalin ja vähemmän ryhmissä, joilla oli korkeimmat kustannukset. Tulos voi selittyä muun muassa sillä, että toimintaan kaikkein sitoutuneimmat harrastajat ovat mukana kilpatoiminnassa, minkä on todettu olevan kalliimpaa kuin harrastetoiminnan (Puronaho 2014). Toisaalta tutkimusten mukaan perheen matalampi sosioekonominen asema voi olla yhteydessä lasten ja nuorten vähäisempään urheiluseurassa harrastamiseen (Kantomaa & Kankaanpää 2014; Mäkinen 2010, 28; Myllyniemi & Berg 2013; Palomäki ym. 2016). Mikäli matalimman kustannustason harrastuksissa on mukana matalamman koulutus- sekä tulotason perheiden lapsia ja nuoria, saattavat siis perheen taustatekijät olla osasyitekiä siihen, että harrastaja on lopettanut. Osa vastaajista oli kertonut kyselyn avoimiin kohtiin, että harrastusmaksuja laskettiin toiminnan tauon aikana. Toisaalta esimerkiksi YLE on uutisoinut, että harrastusmaksuja on peritty myös taukojen aikana (Sipola 2020). Harrastusmaksujen jatkuminen tauosta huolimatta on saattanutkin vaikuttaa matalamman tulotason perheissä todennäköisemmin siihen, että harrastus on päätetty lopettaa.

8.4 Tutkimuksen toteuttamisen haasteet

Osa vastaajista oli selvästi vastannut harrastusryhmäkokoja koskevaan kysymykseen koskien koko seuraa, mikä osaltaan saattaa vääristää tuloksia. Poistettuja vastauksia oli yhteensä 37 kappaletta. Tutkimustiedotteessa sekä saatekirjeessä oli mainittu, että kysely on suunnattu nimenomaan harrastusryhmien toimihenkilöille ja kyselyyn tulee vastata yksi ryhmä kerrallaan, mutta tämä huomio oli joiltakin vastaajilta mennyt ohi. Asiaa olisi tullut korostaa entisestään, jotta aineistosta ei olisi analyysivaiheessa jouduttu poistamaan vastauksia. Tutkimuksessa tutkitut ikäryhmät jäivät otoksessa hyvin pieniksi ja pitivät sisällään paljon eri ikäisiä, kun 7–

18-vuotiaat jaettiin ainoastaan kahteen ryhmään. Tulokset ovat kuitenkin linjassa LIITU-tutkimuksen kanssa siitä, että urheiluseuraharrastus lopetetaan yleisimmin 11-vuotiaana (Blomqvist ym. 2019). Tämä saattaa vaikuttaa tulokseen siitä, että 7–12-vuotiaat näyttivät lopettaneen pandemia-aikanakin urheiluseuraharrastuksen useammin kuin 13–18-vuotiaat.

Tutkimuksessa ei eritelty harrastus- ja kilparyhmiä toisistaan. Tämä saattaa näytellä suurtakin roolia harrastuksen keskeyttämisessä tai lopettamisessa. On todennäköistä, että kilpaurheilijat liikkuvat kokonaisuudessaan enemmän kuin harrastuspohjalta harrastavat. Harrastuksen loppuminen herättää tämän vuoksi huolen liikuntasuosituksien mukaan liikkuvien lasten määrästä. Harrastuksen lopettaminen ei toki aina tarkoita, että lapsi olisi lopettanut seuraharrastuksen kokonaan vaan myös seuran tai lajin vaihtaminen ovat mahdollisia vaihtoehtoja, kuten myös omatoimisen liikunnan lisääntyminen. Tutkimuksen kohdejoukkona olivat seurojen toimihenkilöt eivätkä lapset ja nuoret itse. Tällöin harrastajamäärien raportoinnista jää huomioimatta, mikäli harrastaja on aloittanut harrastuksen uudessa seurassa. Joka tapauksessa harrastajien määrä on pienentynyt keväällä 2020 runsaasti ja toisaalta on saatu aiemmin viitteitä, että ainoastaan alle 10 prosenttia lopettaneista nuorista siirtyy muiden lajien pariin (Lehtonen 2012). Se, että tietoa kysyttiin seuran toimihenkilöiltä, voidaan nähdä myös melko luotettavana, sillä hieman alle 300 harrastusryhmää kattaa tuhansia harrastajia.

8.5 Toimenpide-ehdotukset ja aiheen tutkiminen tulevaisuudessa

Tarkempi jatkotutkimus iän yhteydestä lopettamiseen pandemian aikana olisi tärkeää, jotta mahdolliset toimet voitaisiin kohdentaa tarkemmin niihin ikäluokkiin, joissa lopettaminen on ollut suurinta. Vaikkakin aiemman tutkimuksen perusteella tiedetään, että normaalisti liikuntaseuraharrastus lopetetaan keskimäärin 11-vuotiaana, minkä jälkeen lopettaminen yleistyy lopettaneiden osuuden ollessa 15-vuotiaana jo 40 prosenttia (Blomqvist ym. 2019.) Jatkotutkimusaiheena olisi tärkeää selvittää myös varsinaisia syitä ilmiön taustalla esimerkiksi harrastajien haastattelututkimuksena. Lisäksi tarkempi selvitys siitä, miten valmentajat pitivät yhteyttä harrastajiin rajoitusten aikana olisi tärkeää, jotta pystyttäisiin tunnistamaan ne tekijät, joilla lapsi tai nuori saadaan kiinnitettyä toimintaan mukaan tauosta huolimatta. Koronapandemia on jatkunut aina vuoteen 2021 saakka. Koska tulosten valossa vaikuttaisi siltä, että harrastajia on lähtenyt erityisesti matalan kynnyksen lajitoiminnasta, olisi syytä keskittyä erityisesti näiden harrastajien kiinnittämiseen toimintaan tiukemmin. Vaikka lapsiin ja nuoriin

kohdistuneita rajoituksia on pyritty pitämään mahdollisimman vähäisinä, pandemiatilanne on saattanut vaikuttaa lasten ja nuorten urheiluseuraharrastamiseen kevään 2020 jälkeisen sulkutilan jälkeenkin. Olisikin tärkeää kartoittaa, ovatko muutokset pysyviä vai kehittykö tilanne kehittynyt johonkin suuntaan vuosien 2021 ja 2022 aikana.

Urheiluseurojen kehittymistä tarkasteltaessa on havaittu, että samalla kun seurat eriytyvät, monimuotoistuvat ja ammattimaistuvat niin kustannustasot nousevat (Koski & Mäenpää 2018). Koronapandemian vaikutukset seurojen toimintaan saattavat entisestään lisätä esimerkiksi kustannuksien nousua koronapandemian aiheuttamien tappioiden ja tulolovien vuoksi. Kosken ja Mäenpään (2018) mukaan urheiluseurojen kehityskululle on yhteistä kuitenkin se, että ne heijastelevat yhteiskunnassamme tapahtuvia ilmiöitä ja muutoksia eivätkä ne ole irrallisia toimijoita vaan elävä ja oleellinen osa yhteiskuntaa. He tiivistävätkin seuratoiminnan roolin olevan vahva pohja kansalaistoiminnan yhteiskunnalliselle merkitykselle, mutta tehtäväkentän kasvaneen myös talouden ja työllisyyden edistämiseen sekä monipuoliseen ja vaikuttavaan kumppanuuteen valtion, kuntien ja yritysten kanssa (Koski & Mäenpää 2018). Pandemiasta ulospääsemiseksi ja lasten ja nuorten takaisin saamiseksi seuraharrastusten pariin, tätä yhteistyötä tuleekin pystyä ylläpitämään ja edistämään tavalla, joilla tappiot lasten ja nuorten harrastajamäärien korjaamiseksi saadaan palautettua. Toisaalta myös koulut ovat tärkeä lasten ja nuorten arkiaktiivisuuden ylläpitäjä. Lasten ja nuorten fyysinen aktiivisuus väheni merkittävästi, kun kontaktiopetuksesta siirryttiin kotiin opiskelemaan (Vasankari ym. 2020). Fyysisen aktiivisuuden ja liikunnan edistämistä kouluissa onkin tärkeää viedä yhä eteenpäin, sillä koulun rooli on luultavasti suuri erityisesti vähän liikkuvien lasten ja nuorten kohdalla.

Valtioneuvoston julkaisemassa turvallisuusuhkia koskevassa selonteossa on mainittu syrjäytyminen (Valtioneuvosto 2021c). Seuratoiminnan lopettaminen voi osaltaan olla yhteydessä myös lasten ja nuorten syrjäytymisvaaraan. Urheiluseuratoiminta tavoittaa 90 prosenttia kaikista lapsista ja nuorista jossain vaiheessa heidän elämänsä (Blomqvist ym. 2019). Siksi seuratoiminnan lopettaminen voi olla yhteydessä myös syrjäytymisvaaraan. Kuten tutkimuksessa aiemmin mainittiin, urheiluseuroille on jo myönnetty sekä tullaan myöntämään avustuksia, joiden avulla urheiluseurat saavat paikattua pandemian aiheuttamia menetyksiä niin talouden kuin harrastajienkin osalta. Onkin tärkeää, että harrastajien takaisin saamiseen kohdennetaan resursseja, jotta edes osa tuhansista seuratoiminnan lopettaneista lapsista ja nuorista saataisiin takaisin toimintaan. Koska yli 80 prosenttia urheiluseuraharrastuksen

lopettaneista olisi halukkaita aloittamaan harrastuksen uudestaan (Blomqvist ym. 2019), liikuntaharrastamisen aloittamiseksi ei välttämättä tarvittaisi mahdollistamista ja harrastusmahdollisuuksien mainostamista suurempia toimia. Yhtenä harrastamisen lisäämisen tukitoimenpiteenä Suomessa on opetus- ja kulttuuriministeriön (2019) toimesta käynnistetty Suomen malli -hanke, jonka tarkoituksena on mahdollistaa lapsille ja nuorille maksuton harrastus koulupäivien oheen. Hankkeen päätavoite on lisätä lasten ja nuorten hyvinvointia (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019) ja tulevalle 2021 - 2022 lukuvuodelle avustuksia myönnettiin 235 kunnalle yhteensä 17 miljoonaa euroa (Aluehallintovirasto 2021). Onkin tärkeää seurata sitä, miten hankkeen kautta tavoitetaan lapset ja nuoret sekä sitä, millaisia vaikutuksia sillä on liikunnan harrastustoimintaan. Liikunta-aktiivisuudella tiedetään yleisesti olevan useita terveydelle positiivisia vaikutuksia terveyteen ja nuorten seuraharrastuksen lopettamisen seuraukset voivat ulottua vuosienkin päähän.

9 LÄHTEET

- Aluehallintovirasto. 8.6.2021. Lasten ja nuorten mieluisaan ja maksuttomaan harrastamiseen 17 miljoonaa euroa [tiedote]. Viitattu 9.6.2021 <https://avi.fi/tiedote/-/tiedote/69911483>.
- Arhinmäki, P. 3.3.2021. Lapset ja nuoret tarvitsevat koronan jälkihoito-ohjelman [blogikirjoitus]. Viitattu 30.04.2021 <https://www.paavoarhinmaki.fi/blogi/2021/lapset-ja-nuoret-tarvitsevat-koronan-jalkihoito-ohjelman/>.
- Asian käsittelytiedot HE95/2021 vp. 2021. Viitattu 4.6.2021 https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/KasittelytiedotValtiopaivaasia/Sivut/HE_95+2021.aspx.
- Asiantuntijalausunto eduskunnan sivistysvaliokunnalle 3.11.2020. 2020. Valtion liikuntaneuvosto.
- Avoin kirje ministeri Saarikolle: Lasten ja nuorten liikunta ja urheilu mahdollistettava koronaviruksesta huolimatta. 2021. Suomen Olympiakomitea ry, Palloliitto, Salibandyliitto, Lentopalloliitto, Voimisteluliitto, Käsipalloliitto, Jääkiekkoliitto & Koripalloliitto.
- Barret, S., Rodda, K., Begg, S., O'Halloran, P. & Kingsley, M. 2021. Exercise and COVID-19: reasons individuals sought coaching support to assist them to increase physical activity during COVID-19. *Australian and New Zealand journal of Public Health* 45 (2), 133–137.
- Blomqvist, M., Mononen, K., Koski, P. & Kokko, S. 2019. Urheilu ja seuraharrastaminen. Teoksessa Kokko, S. & Martin, L. (toim.) Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa – LIITU-tutkimuksen tuloksia 2018. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2019:1. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö, Valtion liikuntaneuvosto 49–55.
- Casagrande, M., Favieri, F., Tambelli, R. & Forte, G. 2020. The enemy who sealed the world: effects quarantine due to COVID-19 on sleep quality, anxiety and psychological distress in the Italian population. *Sleep Medicine* 75, 12–20.
- Chen, P., Mao L., Nassis, G.–P., Harmer, P., Ainsworth, B.–E. & Li, F. Coronavirus disease (COVID-19): the need to maintain regular physical activity while taking precautions. *Journal of Sport and Health Science*, 9 (2), 103–104.

- Chicote-López, J., Abarca-Sos, A., Gallardo, L. ja García-González, L. 2017. Social antecedents in physical activity: Tracking the self-determination theory sequence in adolescents. *Journal of Community Psychology* 46 (3), 356–373.
- Cid, L., Pires, A., Borrego, C., Duarte-Mendes, P., Teixeira, D., Moutão, J. & Monteiro, D. 2019. Motivational determinants of physical education grades and the intention to practise sport in the future. *PLoS One* 14 (5), e0217218.
- Copeland, W., McGinnis, E., Bai, Y., Devadanam, V., Rettew, J. & Hudziak, J. 2021. Impact of COVID-19 pandemic of college student mental health and wellness. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent psychiatry* 60 (1), 134–141.
- Coroiu, A., Moran, C., Campbell, T. & Geller, A. 2020. Barriers and facilitators of adherence to social distancing recommendations during COVID-19 among a large international sample of adults. *PLoS One* 15 (10), e0239795.
- Deci, E. & Ryan, R. 1985. *Intrinsic motivation and self-determination in human behaviour*. New York: Plenum.
- Deci, E. & Ryan, R. 2000. The "What" and "Why" of goal pursuits: human needs and the self-determination of behaviour. *Psychological Inquiry* 11 (4), 227–268.
- Duodecim terveyskirjasto. 2021. Koronavirus (SARS-CoV-2, COVID-19). Viitattu 9.6.2021 <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk01257>.
- Eduskunnan täysistunnon pöytäkirja. 2020. Pöytäkirja PTK 27/2020 vp.
- Eduskunnan täysistunnon pöytäkirja. 2021a. Pöytäkirja PTK 58/2021 vp.
- Edwardson, C. & Gorely, T. 2010. Parental influences on different types and intensities of physical activity in youth: A systematic review. *Psychology of Sport & Exercise* 11 (6), 522-535.
- Euroopan komissio. 2020a. Yhteinen etenemissuunnitelma covid-19-rajoitusten purkamiseksi. Viitattu 20.05.2021 https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/joint_eu_roadmap_lifting_covid19_containment_measures_fi_2.pdf.
- Euroopan komissio. 2020b. Komission suositus (EU) 2020/518 unionin yhteisestä välineistöstä teknologian ja datan käyttöä varten covid-19-kriisin torjumiseksi ja siitä ulospääsemiseksi erityisesti mobiilisovellusten ja anonymisoidun liikkuvuusdatan käytön osalta. *Euroopan unionin virallinen lehti* 63 (L 114), 7–15.
- Euroopan komissio. 2021a. Euroopan komission toimet – yleiskatsaus. Viitattu 20.05.2021 https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/overview-commissions-response_fi.

- Euroopan komissio. 2021b. Ehdotus: Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset yhteentoimivien rokotus-, testaus- ja parantumistodistusten myöntämistä, todentamista ja hyväksymistä koskevasta kehyksestä vapaan liikkuvuuden helpottamiseksi covid-19-pandemian aikana (digitaalinen vihreä todistus) 2021/0068 (COD). COM (2021) 130 final.
- Euroopan parlamentti ja neuvosto. 2021. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2021/241 elpymis- ja palautumistukiväliseen perustamisesta. Euroopan unionin virallinen lehti 64 (L57), 17–75.
- Euroopan Unioni. 2021. EU Statement on the WHO-led COVID-19 origins study. Viitattu 4.6.2021 https://eeas.europa.eu/delegations/un-geneva/95960/eu-statement-who-led-covid-19-origins-study_en.
- Fenton, S., Duda, J. & Barret, T. 2016. Optimising physical activity engagement during youth sport: a self-determination theory approach. *Journal of Sport Sciences* 34 (19), 1874–1884.
- Gabbet, T. 2016. The training – injury prevention paradox: should athletes be training smarter and harder? *British Journal of Sports Medicine* 50 (5), 1–9.
- Gerayeli, F., Milne, S., Cheung, C., Li, X., Yang, C., Tam, A., Choi, L., Bae, A. & Sin, D. COPS and the risk of poor outcomes in COVID-19: A systematic review and meta-analysis. *EClinicalMedicine* 33, 100789.
- González-Cutre, D. & Alvaro, S. 2012. Motivation and exercise dependence: a study based on self-determination theory. *Research quarterly for exercise and sport* 83 (2), 318–329.
- Gustafson, S. & Rhodes, R. 2006. Parental correlates of physical activity in children and early adolescents. *Sports Medicine* 36 (1), 79–97.
- Hakanen T., Myllyniemi S. & Salasuo, M. (toim.) 2019. Oikeus liikkua. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2018. Nuorisotutkimusseuran/ Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 2019:215. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö, Valtion nuorisoneuvosto & Nuorisotutkimusverkosto.
- Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2020 toiseksi lisätalousarvioksi HE/43/2020 vp. 2020. Valtiovarainministeriö.
- Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2021 kolmanneksi lisätalousarvioksi HE 95/2021 vp. 2021. Valtiovarainministeriö.
- Hallitus on todennut yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa Suomen olevan poikkeusoloissa koronavirustilanteen vuoksi. 2020a. Valtioneuvosto. Viitattu

- 19.05.2021 <https://valtioneuvosto.fi/-/10616/hallitus-totesi-suomen-olevan-poikkeu-soloissa-koronavirustilanteen-vuoksi>.
- Harkimo, L. & Paajanen, M. 2014. Valtion liikuntaneuvoston alkusanat. Teoksessa Finni, J., Humisto, P., Karvinen, J. & Lahti, R. (toim.) Mikä maksaa? Valtionliikuntaneuvoston julkaisuja 2014:2.
- Hawke, L., Barbic, S., Voineskos, A., Szatmari, P., Cleverley, K., Hayes, E., Relihan, J., Daley, M., Courtney, D., Cheung, A., Darnay, K. & Henderson, J. 2020. Impacts of COVID-19 on youth mental health, substance Use, and well-being: A Rapid survey of clinical and community. *The Canadian Journal of Psychiatry / La Revue Canadienne de Psychiatrie* 65 (10), 701-709.
- Husu, P., Jussila, A.-M., Tokola, K., Vähä-Ypyä, H. & Vasankari, T. 2019. Objektiiivisesti mitatun liikkumisen, paikallaanolon ja unen määrä. Teoksessa S. Kokko & L. Martin (toim.) Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa – LIITU-tutkimuksen tuloksia 2018. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2019:1. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö, 26–40.
- Husu, P., Jussila, A.-M., Tokola, K., Vähä-Ypyä, H. & Vasankari, T. 2021. Liikemittarilla mitatun liikkumisen, paikallaanolon ja unen määrä. Teoksessa Kokko, S., Hämylä, R. & Martin, L. (toim.) Nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa – LIITU-tutkimuksen tuloksia 2020. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2021:1. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö, Valtion liikuntaneuvosto, 22–34.
- Husu, P., Sievänen, H., Tokola, K., Suri, J., Vähä-Ypyä, H., Mänttari, A. & Vasankari, T. 2018. Suomalaisten objektiiivisesti mitattu fyysinen aktiivisuus, paikallaan olo ja fyysinen kunto. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2018:30.
- IBM Corporation. 2019. IBM SPSS Statistics for Windows, Version 26.0. Armonk, NY: IBM Corporation.
- Ihalainen, J., Lehto, J., Mjøsund, K. & Valtonen, M. 2020. Koronaviruspandemian vaikutukset urheilijaan. Teoksessa Kantomaa, M. (toim.) Koronapandemian vaikutukset väestön liikuntaan. Valtion Liikuntaneuvoston julkaisuja 2020:2. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö, 43–48.
- Impellizzeri, F., Menaspà, P., Coutts, A., Kalkhoven, J. & Menaspà, M. 2020. Training load and it's role in injury prevention, Part 2: Conceptual and methodologic pitfalls. *Journal of athletic training* 55 (9), 893–901.

- Isoniemi, H. & Isoniemi, T. 2020. Suomen kuntien ja kuntayhtymien rakennusten reaaliarvojen, korjausvelan ja perusparannustarpeen määrittäminen ja laskenta v. 2019. Trellum Consulting Oy 9.10.2020.
- Jaakkola, T., Yli-Piipari, S., Anthony, W. & Liukkonen, J. 2016. Perceived physical competence towards physical activity, and motivation and enjoyment in physical education as longitudinal predictors of adolescents' self-reported physical activity. *Journal of Science and Medicine in Sport* 19 (9), 750–754.
- Jordan, R.E., Adab, P. & Cheng, K.K. 2020. Covid-19: risk factors for severe disease and death. *BMJ* 368:m1198.
- Jousilahti, P., Borodulin, K., Härkönen, T., Koponen, P., Koskinen, S., Sainio, P. & Lundqvist, A.-M. 2020. Koronapandemian ja torjuntakeinojen vaikutukset aikuisväestön työmatka- ja vapaa-ajan liikuntaan. Teoksessa Kantomaa, M. (toim.) Koronapandemian vaikutukset väestön liikuntaan. Valtion Liikuntaneuvoston julkaisuja 2020:2. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö, 21–29.
- Kantomaa, M. & Kankaanpää, A. 2014. Sosioekonomisen aseman yhteys lasten fyysiseen aktiivisuuteen. Teoksessa Mikä maksaa? Valtionliikuntaneuvoston julkaisuja 2014:2, 35–40.
- Kantomaa, M., Tammelin, T., Ebeling, H. & Taanila, A. 2010. Liikunnan yhteys nuorten tunne- elämän ja käyttäytymisen häiriöihin, koettuun terveyteen ja koulumenestykseen. *Liikunta & Tiede* 47 (6), 30–37.
- Kantomaa, M., Tammelin, T., Näyhä, S. & Taanila, A. 2007. Adolescents physical activity in relation to family income and parents' education. *Preventive Medicine* 44 (5), 410–415.
- Kari, J., Tammelin, T., Havas, E. & Pehkonen J. 2018. Nuoruuden liikunta, koulutus ja työurat. Teoksessa T. Vasankari & P. Kolu (toim.) Liikkumattomuuden lasku kasvaa – vähäisen fyysisen aktiivisuuden ja heikon fyysisen kunnan yhteiskunnalliset kustannukset. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 31/2018. Helsinki: Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta, 28–40.
- Karvonen, T., Rahkola, A. & Nupponen, H. 2008. ”En ole liikunnallinen tyyppi” – sanoo aiempaa useampi kouluikäinen. *Liikunta & Tiede* 45 (6), 8–12.
- Kinnaflick, F., Thøgersen-Ntoumani, C. & Duda, J. 2014. Physical activity adoption to adherence, lapse and dropout: A self-determination theory perspective. *Qualitative health research* 24 (5), 706–718.

- Kinnunen, J., Taskinen, K. & Mäyrä, F. 2020. Pelaajabarometri 2020 – Pelaamista koronan aikaan. Tampereen yliopisto.
- Kokko, S., Martin, L., Villberg, J., Ng, K. & Mehtälä, A. 2019. Itsearvioitu liikunta-aktiivisuus, ruutu-aika ja sosiaalinen media sekä liikkumisen seurantalaitteet ja sovellukset. Teoksessa S. Kokko & L. Martin (toim.) Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa – LIITU-tutkimuksen tuloksia 2018. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2019:1. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö, 17–25.
- Kokko, S., Martin, L., Hämylä, R., Ng, K., Villberg, J. & Suomi, K. 2021. Itsearvioitu liikunta-aktiivisuus, liikuntamuodot, -tilaisuudet ja -paikat, sekä liikkumisen seurantalaitteet ja -sovellukset. Teoksessa Kokko, S., Hämylä, R. & Martin, L. (toim.) Nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa – LIITU-tutkimuksen tuloksia 2020. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2021:1. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö, Valtion liikuntaneuvosto, 15–21.
- Kontinen, N. 06.04.2020. KIHUn blogi: Pandemian vaikutukset lasten ja nuorten ohjattuihin urheiluharrastuksiin: jäämmekö telineisiin vai otammeko varaslähdön kohti koronan jälkeistä aikaa? [blogikirjoitus]. Viitattu 30.04.2021 <https://kihu.fi/blogi/pandemian-vaikutukset-lasten-ja-nuorten-ohjattuihin-urheiluharrastuksiin-jaammeko-telineisiin-vai-otammeko-varaslahdon-kohti-koronan-jalkeista-aikaa/>.
- Koronakriisin vaikutukset ja suunnitelma epidemian hallinnan hybridistrategiaksi: Exit- ja jälleenrakennustyöryhmän 1.vaiheen raportti. 2020b. Valtioneuvoston julkaisuja 2020:12.
- Koski, P. 2013. Liikunta- ja urheiluseuroja koskeva tietopohja ja sen kehittäminen. Teoksessa Liikunnan kansalaistoiminnan tietopohja. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja VLN 2013:6, 18–37.
- Koski, P. 2017. Liikuntasuhde ja liikuntakasvatus. Teoksessa Jaakkola, T., Liukkonen, J. & Sääkslahti, A. (toim.) Liikuntapedagogiikka. Jyväskylä: PS-kustannus, 87–113.
- Koski, P. & Hirvensalo, M. 2019. Liikunnan merkitykset ja esteet. Teoksessa Kokko, S. & Martin, L. (toim.) Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa – LIITU-tutkimuksen tuloksia 2018. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2019:1. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö, Valtion liikuntaneuvosto, 65–74.
- Koski, P. & Hirvensalo, M. 2021. Liikunnan merkitykset ja esteet lukiolaisilla. Teoksessa Kokko, S., Hämylä, R. & Martin, L. (toim.) Nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa – LIITU-tutkimuksen tuloksia 2020. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2021:1. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö, Valtion liikuntaneuvosto, 50–56.

- Koski, P., Karhulahti, M., Koskimaa, R., Ng, K., Hämylä, R., Martin, L. & Kokko, S. 2021. Lukiolaisten videopelaaminen ja liikunta. Teoksessa Kokko, S., Hämylä, R. & Martin, L. (toim.) Nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa –LIITU - tutkimuksen tuloksia 2020. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2021:1. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö, Valtion liikuntaneuvosto, 128–134.
- Koski, P. & Mäenpää, P. 2018. Suomalaiset liikunta- ja urheiluseurat muutoksessa 1986–2016. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2018:25.
- Kujala, U., Laukkanen, J., Valtonen, M., Heinonen, O. & Ruuskanen, O. 2020. COVID-19 – uusi haaste myös urheilijoille. *Liikunta & Tiede* 57 (3), 20–23.
- Kutter, J., Spronken, M., Fraaij, P., Fouchier, R. & Herfst, S. 2018. Transmission routes of respiratory viruses among humans. *Current opinion in Virology* 28, 142–151.
- Laakso, L., Telama R., Nupponen H., Rimpelä A. & Pere, L. 2008. Trends in leisure time physical activity among young people in Finland, 1977-2007. *European physical education review* 14 (2), 139-155.
- Laki tartuntatautilain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta 876/2021. 2021. Viitattu 19.12.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2021/20210876>.
- Lampinen, E-K., Eloranta, A., Haapala, E. Lindi, V., Väistö, J., Lintu, N., Karjalainen, P., Kukkonen-Harjula, K., Laaksonen, D. & Lakka, T. 2017. Physical activity, sedentary behaviour, and socioeconomic status among Finnish girls and boys aged 6–8 years. *European Journal of Sport Sciences* 17 (4), 462–472.
- Lehtonen, K. 2012 (toim.). 2012. Nuorten harrasteliikunnan kehittäminen 1999–2011. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2012:2. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 2012:253
- Liang, C., Zhang, W., Li, S. & Qin, G. 2021. Coronary heart disease and COVID-19: A meta-analysis. *Medicina Clinica*, painossa.
- Liikuntaolosuhteiden strateginen kehittämistyö kunnissa. Selvitys nykytilanteesta ja kehittämistarpeesta. 2020. SmartSportin julkaisuja 2020:1.
- Liikuntapolitiikan koordinaatioelimen asettaminen. Asettamispäätös 53/040/2019. 2019. Opetus- ja kulttuuriministeriö
- Liikuntapolitiikan koordinaatioelimen toimintasuunnitelma 2020–2023. 2021. Liikuntapolitiikan koordinaatioelin.
- Loikkanen, K. 10.03.2021. Rajoitusten vaikutukset näkyvät jo nuorissa [uutinen]. *Helsingin Sanomat*, A34–A35.

- Lyyra, N., Ojala, K., Tynjälä, J. & Välimaa, R. 2019. Liikunta-aktiivisuuden yhteydet lasten ja nuorten terveyteen ja terveystyytytymiseen. Teoksessa Kokko, S. & Martin, L. (toim.) Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa – LIITU -tutkimuksen tuloksia 2018. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2019:1. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö, Valtion liikuntaneuvosto, 130–141.
- Mantovani, A., Byrne, C., Zheng, M–H. & Targher, G. 2020. Diabetes as a risk factor for greater COVID-19 severity and in-hospital death: A meta-analysis of observational studies. *Nutrition, Metabolism and Cardiovascular Diseases* 30 (8), 1236–1248.
- Metsämuuronen, J. 2011. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä 2, opiskelijalaitos. 4.painos. Helsinki: International Methelp Ky.
- Meyerowitz, E., Richterman, A., Gandhi, R. & Sax, P. 2021. Transmission of SARS-Cov2: A review of viral, host and environmental factors. *Annals of internal medicine* 174 (1), 69–79.
- Myllyniemi, S. & Berg, P. 2013. Nuoria liikkellä! Nuorten vapaa-aikatutkimus 2013. Nuorisosaian neuvottelukunnan julkaisuja 49, Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 2013: 140. Jyväskylä.
- Mäkelä, K. J. J., Kokko, S., Kannas, L., Villberg, J., Vasankari, T., Heinonen, J. O., Savonen, K., Alanko, L., Korpelainen, R., Selänne, H., & Parkkari, J. 2016. Physical Activity, Screen Time and Sleep among Youth Participating and Non-Participating in Organized Sports: The Finnish Health Promoting Sports Club (FHPSC) Study. *Advances in Physical Education*, 6(4), 378-388.
- Mäkinen, T. 2010. Trends and Explanations for Socioeconomic Differences in Physical Activity. *Terveyden ja hyvinvoinninlaitos, tutkimuksia* 41/2010.
- Määttä, S., Lehto, R., Sajaniemi, N., Erkkola M. & Roos, E. 2017. Sukupuolen ja äidin koulutustaustan yhteydet 3–6-vuotiaiden lasten objektiivisesti mitattuun liikkumiseen. *Liikunta & Tiede* 54 (6), 81–87.
- Ng, K., Koski, P., Lyyra, N., Palomäki, S., Mononen, K., Blomqvist, M., Vasankari, T. & Kokko, S. 2021. Finnish late adolescents' physical activity during COVID-19 spring lockdown. *BMC Public Health* 21, 2197.
- Noor, F. & Islam, M. Prevalence and associated risk factors of mortality among covid-19 patients: A meta-analysis. *Journal of Community Health* 45 (6), 1270–1282.
- Nuorisotutkimusverkosto. 2020. Poikkeusolot – Nuorten arki koronan keskellä -kirjoitussarja. Nuorten tyytyväisyys elämään korona-ajan ensimmäisen puolen vuoden aikana. Viitattu 7.6.2021 <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/nakokulma70>.

- Nuori Suomi ry. Lasten ja nuorten liikunnan asiantuntijaryhmä, liikuntasuositus ryhmä. 2008. Suositukset. Teoksessa T. Tammelin & J. Karvinen (toim.) Fyysisen aktiivisuuden suositus kouluikäisille 7–18-vuotiaille. Helsinki: Opetusministeriö ja Nuori Suomi, 16–31.
- Nurmi, J., Hagger, M., Haukkala, A., Araújo-Soares, V. & Hankonen, N. 2016. Relations between autonomous motivation and leisure-time physical activity participation: The mediating role of self-regulation techniques. *Journal of Sport and Exercise Psychology* 38 (2), 128–137.
- Olympiakomitea ry. 2021. Koronapandemian vaikutukset Olympiakomitean varsinaisiin jäseniin 2020 ja 1–3/2021.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2020. Covid-19 pandemia-avustukset liikunta- ja urheiluseuroille (erityisavustus). Viitattu 10.6.2021 <https://minedu.fi/-/covid-19-pandemia-avustukset-liikunta-ja-urheiluseuroille-erityisavustus->.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2021c. Covid-19 pandemia-avustus liikunta- ja urheiluseuroille 2021 (erityisavustus). Viitattu 10.6.2021 <https://minedu.fi/-/covid-19-pandemia-avustus-liikunta-ja-urheiluseuroille-2021-erityisavustus->.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2021b. Erityisavustus (2) urheiluseuroille toiminnan turvaamiseksi koronavirustilanteessa. Viitattu 10.6.2021 <https://minedu.fi/-/erityisavustus-2-urheiluseuroille-toiminnan-turvaamiseksi-koronavirustilanteessa>.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2021a. Liikkumissuositus 7–17-vuotiaille lapsille ja nuorille. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2021: 19.
- Owen, N., Smith, J., Lubans, D., Ng, J. & Lonsdale, C. 2014. Self-determination motivation and physical activity in children and adolescents: A systematic review and meta-analysis. *Preventive Medicine* 67, 270–279.
- Owen, N., Sparling, P., Healy, G., Dunstan D. & Matthews, C. 2010. Sedentary behavior: emerging evidence for a new health risk. *Mayo Clinic Proceedings* 85 (12), 1138–1141.
- Palomäki, S., Hirvensalo, M., Smith, K., Raitakari, O., Männistö, S., Hutri-Kähönen, N., & Tammelin, T. 2018. Does organized sport participation during youth predict healthy habits in adulthood?: A 28-year longitudinal study. *Scandinavian Journal of Medicine and Science in Sports*, 28(8), 1908-1915.
- Palomäki, S., Laherto, L., Kukkonen, T., Hakonen, H. & Tammelin, T. 2016. Vanhempien hyvä koulutus ja tulotaso lisäävät nuorten liikkumista etenkin urheiluseuroissa. *Liikunta & Tiede* 53 (4), 92–98.
- Palomäki, S., Huotari, P. & Kokko, S. 2018

- Vanhempien ja kavereiden tuen yhteys nuoruusiän fyysiseen aktiivisuuteen. *Liikunta & Tiede* 54 (2-3), 83–90.
- Piercy, K. & Troiano, R. 2018. Physical activity guidelines for Americans from the US Department of Health and Human Services. *Circulation: Cardiovascular Quality and Outcomes* 11 (11), e:005263.
- Piercy, K., Troiano, R., Ballard, R., Carlson, S., Fulton, J., Galuska, D., George, S. & Olson, R. The physical activity guidelines for Americans. *JAMA* 320 (19), 2020–2028.
- Puolitaival, T., Sieppi, M., Pyky, R., Enwald, H., Korpelainen, R. & Nurkkala, M. 2020. Health behaviours associated with video gaming in adolescent men: a cross-sectional population-based MOPO study. *BMC Public Health* 20 (1), 1–8.
- Poikkeusolojen toteaminen. 2020b. Valtioneuvoston kanslian muistio VNK/2020/31.
- Polet, J., Laukkanen, A. & Lintunen, T. 2019. Koettu liikunnallinen pätevyys ja liikuntamotivaatio. Teoksessa Kokko, S. & Martin, L. (toim.) Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa – LIITU- tutkimuksen tuloksia 2018. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2019:1. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö, Valtion liikuntaneuvosto, 75–82.
- Polet, J., Laukkanen, A. & Lintunen, T. 2021. Liikuntamotivaatio ja koettu fyysinen pätevyys. Teoksessa Kokko, S., Hämylä, R. & Martin, L. (toim.) Nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa – LIITU-tutkimuksen tuloksia 2020. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2021:1. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö, Valtion liikuntaneuvosto 56–63.
- Puronaho, Kari. 2014. Drop-out vai throw-out? Tutkimus lasten ja nuorten liikuntaharrastusten kustannuksista. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2014:5.
- Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelma 2019. 2019. Valtion neuvoston julkaisuja 6.
- Rajoitukset ja suositukset koronaepidemian aikana. 2021a. Valtioneuvosto. Viitattu 19.05.2021 <https://valtioneuvosto.fi/tietoa-koronaviruksesta/rajoitukset-ja-suositukset>.
- Sallis, J., Adlakha, D., Oyeyemi, A. & Salvo, D. 2020. An international physical activity and public health research agenda to inform coronavirus disease-2019 policies and practices. *Journal of Sport and Health Science* 9 (4), 328-334.
- Sallis, J., Prochaska, J. & Taylor, W. 2000. A review of correlates of physical activity of children and adolescents. *Medicine and Science in Sports & Exercise* 32, (5), 963–975.

- Sas-Nowosielski, K. 2008. Participation of youth in physical education from the perspective of self-determination theory. *Human movement*, 9 (2), 134–141.
- Shi, L., Xu, J., Xiao, W., Wang, Y., Jin, Y., Chen, S., Duan, G., Yang, H. & Wang, Y. Asthma in patients with coronavirus disease 2019: a systematic review and meta-analysis. *Annals of Allergy, Asthma & Immunology* 126 (5), 524–534.
- Sieviläinen, J. 30.03.2021. Huutava huoli harrastajista [uutinen]. *Keskisuomalainen*, 28–29.
- Sipilä, S., Tirkkonen, A. & Savikangas, T. 2020. Iäkkäiden henkilöiden liikunta ja siinä havaitut muutokset koronarajoitusten aikana. Teoksessa Kantomaa, M. (toim.) *Koronapandemian vaikutukset väestön liikuntaan*. Valtion Liikuntaneuvostonjulkaisu 2020:2. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö, 37–39.
- Sipola, T. 20.03.2021. Lasten harrastusmaksut pyörivät, vaikka treenit eivät – silti seuroille tilanne on vaikea, ja Olympiakomitea pyytää hätäapua [uutinen]. *YLE*. Viitattu 9.6.2021 <https://yle.fi/uutiset/3-11267962>.
- Sokka, S., Kangas, A., Itkonen, H., Matilainen, P. & Räisänen P. 2021. Hyvinvointia myös kulttuuri- ja liikuntapalvelusta. *Kunnallisalan kehittämissäätiö. Tutkimusjulkaisusarjan julkaisu nro 77*.
- Suomen malli. 2019. Opetus- ja kulttuuriministeriön hanke OKM050:00/2019.
- Suomen virallinen tilasto (SVT). 2021c. Koulutuksen järjestäjät ja oppilaitokset. Helsinki: Tilastokeskus.
- Suomen virallinen tilasto (SVT). 2021a. Sektoritilit neljännesvuosittain. Helsinki: Tilastokeskus.
- Suomen virallinen tilasto (SVT). 2020. Sektoritilit neljännevuosittain. 2. vuosineljännes 2020. Helsinki: Tilastokeskus.
- Suomen virallinen tilasto (SVT). 2021d. Suomi lukuina. Helsinki: Tilastokeskus.
- Suomen virallinen tilasto (SVT). 2021b. Työssäkäynti. Helsinki: Tilastokeskus.
- Suuntaviivat covid-19-epidemiaan liittyvien rajoitustoimien ja -suositusten purkamiselle – Hallituksen muistio 20.04.2021. 2021b. Valtioneuvoston julkaisu 2021:42.
- Tammelin, T. 2008. Kouluikäisten liikunta-aktiivisuuden vaikuttavat tekijät. Teoksessa T. Tammelin & J. Karvinen (toim.) *Fyysisen aktiivisuuden suositus kouluikäisille 7–18 -vuotiaille*. Helsinki: Opetusministeriö ja Nuori Suomi, 46–50.
- Tammelin, T. 2003. Physical activity from adolescence to adulthood and health-related fitness at age 31. Cross-sectional and longitudinal analyses of the Northern Finland birth cohort of 1966. *Oulun yliopisto*. D 771.

- Tammelin, T., Näyhä, S., Hills, A. & Järvelin, M-R. 2003a. Adolescent Participation in Sports and Adult Physical Activity. *American Journal of Preventive Medicine* 24 (1), 21–28.
- Tammelin, T., Näyhä S., Laitinen, J., Rintamäki H., & Järvelin M-R. 2003b. Physical activity and social status in adolescence as predictors of physical inactivity in adulthood. *Preventive Medicine* 37 (4), 375–381.
- Taylor, I., Ntoumanis, N., Standage, M. & Spray, C. 2010. Motivational predictors of physical education students' effort, exercise intensions, and leisure-time physical activity: a multilevel linear growth analysis. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 32 (1), 99–120.
- Telama, R., Laakso, L., Nupponen, H., Rimpelä, A. & Pere, L. 2009. Secular trends in youth physical activity and parents' socioeconomic status from 1977 to 2005. *Pediatric Exercise Science* 21 (4), 462–474.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2021c. Kolmas rokoteannos. Viitattu 19.12.2021. <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/rokotteet-a-o/koronavirusrokotteet-eli-covid-19-rokotteet-ohjeita-ammattilaisille/kolmas-koronarokoteannos>.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2020. Koronavilkku 2.3.0 [sovellus].
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2021b. Koronarokotusten edistyminen. Viitattu 19.12.2021. https://www.thl.fi/episeuranta/rokotukset/koronarokotusten_edistyminen.html.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2021a. Tartuntatautirekisteri. Viitattu 19.12.2021. https://sampp.thl.fi/pivot/prod/fi/epirapo/covid19case/fact_epirapo_covid19case.jsessi onid=AE1244FD333314B00D95F9EC849BE528.apps5?row=measure-444833.492118.&row=sex-444328&column=ttr10yage-444309&fo=1
- Tison, G., Avram, R., Kuhar, P., Abreau, S., Marcus, G., Pletcher, M. & Olgin, J. 2020. Worldwide effect of COVID-19 on physical activity: A descriptive Study. *Annals of Internal Medicine* 29, M20-2665.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 2019:3.
- U.S. Department of State. 2021. Joint Statement on the WHO-convened COVID-19 Origins Study.
- Valmiuslaissa säädettyjen toimivaltuuksien käytön ja valmiuslain mukaisten poikkeusolojen päättymisen. 2020b. Valtioneuvoston kanslian muisto VNK/2020/81.

- Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta. 2021c. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:48.
- Valtonen, M., Waris, M., Vuorinen, T., Eerola, E., Hakanen, A., Mjøsund, K., Grönroos, W., Heinonen, O. & Ruuskanen, O. 2019. Common cold in Team Finland during 2018 Winter Olympic Games (PyeongChang): epidemiology, diagnosis including molecular point-of-care testing (POCT) and treatment. *British Journal of Sports Medicine* 53 (17), 1093–1098.
- Vasankari, T., Jussila, A–M., Husu, P., Tokola, K., Vähä-Ypyä, H., Kokko, S. & Sievänen, H. 2020. Koronarajoituksen vaikuttivat rajusti lasten ja nuorten liikkumiseen. Teoksessa Kantomaa, M. (toim.) Koronapandemian vaikutukset väestön liikuntaan. Valtion Liikuntaneuvoston julkaisuja 2020:2. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö, 12–16.
- Yang, J., Hu, J. & Zhu, C. 2021. Obesity aggravates COVID-19: A systematic review and meta-analysis. *Journal of Medical Virology* 93 (1), 257–261.
- Yang, L., Chai, P., Yu, J. & Fan, X. 2021. Effects of cancer on patients with COVID-19: a systematic review and meta-analysis of 63,019 participants. *Cancer Biology & Medicine* 18 (1), 298–307.
- Yhdenvertaiset mahdollisuudet harrastaa – painopisteenä harrastamisen hinta. 2016. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016: 19.
- Yomoda, K. & Kurita, S. 2021. Influence of social distancing during the COVID-19 pandemic on physical activity in children: A scoping review of the literature. *Journal of Exercise Science & Fitness* (19), 195–203.
- Wang, C., Pan, R., Wan, X., Tan, Y., Xu, L., Ho, C. & Ho, R. 2020. Immediate psychological responses and associated factors during the initial stage of the 2019 coronavirus disease (COVID-19) epidemic among the general population in china. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 17 (5), E1729.
- WHO. 2020a. Coronavirus disease 2019 (COVID-19). Situation Report 51.
- WHO. 2020b. Novel coronavirus outbreak in China – What does it mean for Europe? Viitattu 19.05.2021 <https://www.euro.who.int/en/health-topics/health-emergencies/coronavirus-covid-19/news/news/2020/01/novel-coronavirus-outbreak-in-china-what-does-it-mean-for-europe>.
- WHO. 2021c. COVID-19 Strategic preparedness and response plan (SPRP 2021).
- WHO. 2021e. COVID-19 Weekly epidemiological update on COVID-19. 70. painos 14.12.2021. Viitattu 19.12.2021. <https://www.who.int/publications/m/item/weekly-epidemiological-update-on-covid-19---14-december-2021>

- WHO. 2021b. Evaluation of COVID-19 vaccine effectiveness. Interim Guidance 17.03.2021. Viitattu 19.12.2021. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/340301>
- WHO. 2021d. WHO-convened Global Study of Origins of SARS-CoV-2: China Part. Joint report.
- WHO. 2021a. WHO Coronavirus (COVID-19) Dashboard. Viitattu 19.12.2021. <https://covid19.who.int>
- Xiaotong, J., Yurou, Z., Wei S. & Taiyang., Z. 2021. Save for safe: effect of COVID-19 pandemic on consumers' saving and spending behavior in China. *Frontiers in Psychology* 12.

LIITE 1. Tutkimustiedote

TIEDOTE TUTKIMUKSESTA

Tutkimuksen nimi ja rekisterinpitäjä

COVID-19-pandemian yhteys lasten ja nuorten urheiluseuraharrastuksessa jatkamiseen.

Rekisterinpitäjä:

Miina Seppälä

Jyväskylän yliopisto, Liikuntatieteellinen tiedekunta. miina.m.h.seppala@student.jyu.fi

Pyyntö osallistua tutkimukseen

Sinua pyydetään osallistumaan tähän kyselytutkimukseen, jossa tutkitaan COVID-19-pandemian yhteyksiä lasten ja nuorten urheiluseuraharrastuksessa jatkamiseen kevään toiminnankatkoksen jälkeen. Tämän kysely on osa liikuntapedagogiikan pro gradu -tutkimusta, joka toteutetaan yhteistyössä Työväen urheiluliiton kanssa.

Pyydämme sinua perehtymään tähän tiedotteeseen. Jos sen jälkeen päätät osallistua tutkimukseen, sinulta pyydetään suostumus tutkimukseen osallistumisesta. Suostumalla tutkimukseen pääset kyselyyn.

Tutkimuksen tarkoitus

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten seurojen harrastajamäärät ovat muuttuneet kevään 2020 toiminnan katkoksen sekä mahdollisten toiminnan muutoksien jälkeen. Tutkimuksessa pyritään kartoittamaan sukupuolen, iän, lajityypin sekä harrastusmaksujen yhteyksiä harrastajamäärien muutoksiin.

Tutkimuksen kulku

Tämä tutkimus on kyselytutkimus. Kyselylomakkeeseen olet saanut linkin sähköpostitse, joka on lähetetty Suomen Työväen Urheiluliitto ry:n (TUL) jäsenrekisterin kautta. Tutkimus toteutetaan yhteistyössä TUL:n kanssa. Kyselylomakkeessa kysytään yksittäisten valmennusryhmien lajia, sukupuolta, ikää, toiminnan katkoksen pituutta, etävalmennusjärjestelyjä, harrastajamääriä sekä harrastusmaksujen suuruutta. Kyselyyn vastataan täysin anonymisti.

Tutkimukseen liittyvät hyödyt ja riskit

Vastaamalla kyselyyn annat arvokasta tietoa lasten ja nuorten urheiluseuraharrastamisen lopettamiseen liittyvistä tekijöistä COVID-19-pandemian aiheuttaman toiminnanmuutosten aikana.

Tutkimuksen tekemiseen ei liity riskejä.

Luottamuksellisuus, tietojen käsittely ja säilyttäminen

Sinusta kerättyä tietoa ja tutkimustuloksia käsitellään luottamuksellisesti henkilötietolain edellyttämällä tavalla. Tutkimustuloksia säilyttävät tutkimukseen osallistuva tutkija eikä tietoja anneta tutkimuksen ulkopuolisille henkilöille. Tutkimuksessa ei kysytä yksilöiviä tunnistetietoja yksityisyydensuojan lisäämiseksi. Lopulliset tutkimustulokset raportoidaan ryhmätasolla eikä yksittäisten tutkittavien tunnistaminen ole mahdollista. Tutkimustietoa säilytetään ja käsitellään ainoastaan salasanojen takana, jotka ovat ainoastaan tutkimuksen toteuttajan tiedossa. Tietoja säilytetään korkeintaan elokuuhun 2021 asti.

Vapaaehtoisuus

Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista.

Tutkimustuloksista tiedottaminen

Tutkimuksesta valmistuu pro gradu -opinnäytetyö, joka julkaistaan Jyväskylän yliopiston JYX-julkaisuarkistossa (<https://jyx.jyu.fi>) kevään/kesän 2021 aikana.

Lisätiedot

Mikäli sinulla on kysyttävää tutkimuksesta, voit ottaa yhteyttä sähköpostitse.

Yhteystiedot

Miina Seppälä

Jyväskylän yliopisto, Liikuntatieteellinen tiedekunta. miina.m.h.seppala@student.jyu.fi

LIITE 2. Kyselylomake

1. Ymmärrän, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Rastittamalla alla olevan kohdan päätän osallistua tutkimukseen.

Valitsemalla tämän vahvistan, että olen lukenut ja ymmärtänyt yllä olevan tekstin. En halua osallistua tutkimukseen.

- 1) kyllä
- 2) ei

2. Minkä lajin harrastajista on kyse? *

3. Kyseessä on

- 1) joukkuelaji
- 2) yksilölaji
- 3) parin kanssa harrastettava laji

4. Maakunta

- 1) Uusimaa
- 2) Varsinais-Suomi
- 3) Satakunta
- 4) Kanta-Häme
- 5) Pirkanmaa
- 6) Päijät-Häme
- 7) Kymenlaakso
- 8) Etelä-Karjala
- 9) Etelä-Savo
- 10) Pohjois-Savo
- 11) Pohjois-Karjala
- 12) Keski-Suomi
- 13) Etelä-Pohjanmaa
- 14) Pohjanmaa
- 15) Keski-Pohjanmaa
- 16) Pohjois-Pohjanmaa
- 17) Kainuu
- 18) Lappi
- 19) Ahvenanmaa

5. Ryhmän valmennettavat ovat

- 1) tyttöjä
- 2) poikia
- 3) molempia

6. Minä vuosina ryhmän harrastajat ovat syntyneet. Voit valita useamman vaihtoehdon, mikäli harjoitusryhmässä on useampia ikäluokkia.

- 1) 2020
- 2) 2019
- 3) 2018
- 4) 2017
- 5) 2016
- 6) 2015
- 7) 2014
- 8) 2013
- 9) 2012
- 10) 2011
- 11) 2010
- 12) 2009
- 13) 2008
- 14) 2007
- 15) 2006
- 16) 2005
- 17) 2004
- 18) 2003
- 19) 2002
- 20) 2001
- 21) 2000
- 22) aikaisemmin

7. Oliko ryhmän ohjatuissa harjoituksissa koronapandemian aiheuttamia taukoja keväällä 2020? Ohjatuilla harjoituksilla tarkoitetaan toimintaa, jossa valmentaja on itse paikalla tai etäyhteyden päässä esimerkiksi Zoomin, Teamsin tai Skypen välityksellä. Tauolla tarkoitetaan vähintään viikon mittaista toiminnankatkosta ohjatuista harjoituksista. *

- 1) kyllä
- 2) ei

8. Kuinka monta viikkoa ohjattujen harjoitusten tauko kesti? Ohjatuilla harjoituksilla tarkoitetaan toimintaa, jossa valmentaja on itse paikalla tai etäyhteyden päässä esimerkiksi Zoomin, Teamsin tai Skypen välityksellä *

- 1) 1 viikon ajan
- 2) 2 viikon ajan
- 3) 3 viikon ajan
- 4) 4 viikon ajan
- 5) 5 viikon ajan
- 6) 6 viikon ajan
- 7) 7 viikon ajan
- 8) 8 viikon ajan
- 9) 9 viikon ajan
- 10) 10 viikon ajan
- 11) 11 viikon ajan
- 12) 12 viikon ajan
- 13) kauemmin

9. Järjestettiinkö tauon aikana toimintaa kertaakaan ohjatusti etänä esim. Zoomissa, Teamsissa, Skypessä tms.? *

- 1) kyllä
- 2) ei

10. Toiminta järjestettiin *

- 1) normaalisti kontaktitapaamisina.
- 2) ohjattuna etätoimintana esim. Zoomin, Teamsin, Skypen tai muun vastaavan välityksellä.

11. Kuinka monen viikon ajan toimintaa järjestettiin ohjattuna etävalmennuksena? Etävalmennuksella tarkoitetaan toimintaa, jossa valmentaja on harjoituksissa läsnä etäyhteydellä. *

- 1) 1 viikon ajan
- 2) 2 viikon ajan
- 3) 3 viikon ajan
- 4) 4 viikon ajan
- 5) 5 viikon ajan
- 6) 6 viikon ajan
- 7) 7 viikon ajan
- 8) 8 viikon ajan
- 9) 9 viikon ajan
- 10) 10 viikon ajan
- 11) 11 viikon ajan
- 12) 12 viikon ajan
- 13) kauemmin

12. Annettiinko harrastajille omatoimista harjoitusohjelmaa tauon aikana/ajaksi? *

- 1) kyllä
- 2) ei

13. Harrastajien lukumäärä valmennusryhmässä ennen pandemian aiheuttamia toiminnanmuutoksia kuten taukoa tai etävalmennusta: *

14. Harrastajien lukumäärä valmennusryhmässä tällä hetkellä: *

15. Kuinka monta uutta harrastajaa ryhmään on tullut keväänjälkeen?

Uudella harrastajalla tarkoitetaan henkilöä, joka ei ollut kyseisen ryhmän toiminnassa mukana ennen pandemiaa. *

16. Mikäli lapsi tai nuori lopetti harrastuksen kevään aikana ja tiedät syitä lopettamisen taustalla, kirjoita syy/syyt alla olevaan laatikkoon.

17. Minkä suuruinen on harrastajan kuukausimaksu? Anna vastaus numeerisesti ilman erikoismerkkejä. *

18. Minkä suuruinen on seurasi kuukausimaksu vuodessa? Anna vastaus numeerisesti ilman erikoismerkkejä.*

19. Mikäli esimerkiksi kuukausimaksut vaihtelevat tai harrastuksessa ei ole kuukausimaksuja, niin kirjoita molempiin laatikkoihin numeroksi 0 (nolla). Voit silloin kirjoittaa tähän laatikkoon tarkemmin, millaisia maksuja harrastajilta kerätään kauden aikana.

20. Onko seurasi Suomen Työväen Urheiluliitto TUL ry:n (TUL) jäsen? Löydät jäsenseuralistan osoitteesta: <https://tul.fi/seurahaku/> *

- 1) kyllä
- 2) ei en
- 3) osaa sanoa

21. Mikä on seurasi kokonaisharrastajamäärä? (Jos et tiedä tarkkaa jäsenmäärää, anna arvioisi pyöristämällä esim. 450 tai 800.) *

22. Vapaa sana harrastusryhmän korona-ajan harjoittelua tai muuten kyselylomaketta/tutkimusta koskien:

23. Vastaatko kyselyyn muiden harjoitusryhmien osalta? *

- 1) kyllä
- 2) en